

Oppegård Arbeiderparti

1912 - 1972

OPPEGÅRD ARBEIDERPARTI

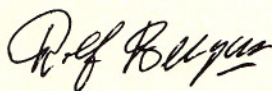
På Oppegård Arbeiderpartis årsmöte den 3.mars 1972 ble Hans G. Aanrud, Rolf Bergan og Rudolf Knoph valgt til å utarbeide en beretning over partiets virksomhet i 60 år mellom 1912 og 1972.

Dette har vært en tildels meget vanskelig oppgave. Alle protokollene og andre dokumenter fra 1912 til krigsutbruddet i april 1940 er borte. De ble gravet ned da tyskerne okkuperte landet og var helt ødelagt da freden kom i 1945. Enkelte protokoller fra tida etter 1945 er også sporeløst borte. Spørreskjemaer til en rekke eldre og yngre partimedlemmer ga liten reaksjon. Men heldigvis har vi kommet over noen eldre årsmeldinger og aviser, som har vært til stor hjelp.

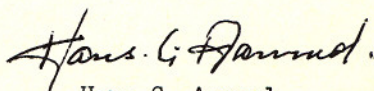
Jubileumsberetningen er dessverre blitt meget forsinket. Årsaken til dette er ikke bare jakten etter protokoller og annet stoff men også sykdom, og at Rudolf Knoph etter anmodning av formannskapet fungerte som kinosjef under ledighet fra 1.juni 1972 til 1.april 1973 - en heldags og krevende jobb.

Rudolf Knoph

Rolf Bergan

Hans G. Aanrud

Forsidebildet viser
Oppegård Arbeiderparti's
 eget hus " Samfundet".

INNHOOLD

Side

Litt historie	1
Forholdene da laget ble stiftet	1
Starten	2
To veteraner forteller	3
Det første kommunevalg	6
Urolige tider	6
Kreftene samles igjen	8
Forholdene fram til 1940	10
Panikkdagen i Oslo, 10. april 1940	12
Landet blir fritt igjen	14
Mye å ta fatt på	15
Store oppgaver i årene 1952-1955	17
Reformarbeidet fortsetter 1956-1959	19
Hva forteller protokollene 1960-1963	21
Kommunevalget 1963 og årene fram til 1972	22
Partiets 60-års jubileumsfest	27
Kretslagene	27
Arbeiderungdomslagene	28
Kolbotn kvinneforening	31
Oppegård og Myrvoll kvinneforening	35
Arbeideridrettslagene	38
Samfundet	39
Andelslaget A-huset Fjøsanger	40
Levestandarden og de sosiale forhold	41
Bjørkås sykehjem og alderspensjonat	43
Oppegård Boligbyggelag	44
Oppegård Tomteselskap og Hellerasten byggefelt	45
Skolene	46
Veiene	49
Vann og kloakk	52
Vannverket på Stangåsen	55
Vann og kloakk til nybyggerne på Hellerasten	55
O.S.Å.K.-planen	56
Kloakk Nord	56
Nordre Follo Kloakkverk	57
Refusjonssatsene fra grunneierne	57
Det lokale vannverket i Oppegård syd	58
Ny industri	59
Bibliotekene	60
Kinoene	62
Daginstitutioner for barn	63
El.verket	64
Bygdebok	64
Oppegård Arbeiderpartis tillitsmenn	65
Ordførere og partiets kommunestyrerepresentanter	67

LITT HISTORIE

Å tidsfeste når de første innbyggere bosatte seg på det sted som idag er Oppegård, lar seg ikke gjøre, men at her har vært folk for ca. 6 a 7 000 år tilbake i tiden, viser de steinalderfunnsom er gjort. Havet sto for 6 a 7 000 år siden adskillig høyere enn idag. Man har funnet skjellforekomster bl.a. på Myrvoll, i en høyde som er over 100 meter høyere enn nåværende havnivå. Det som idag er høyder og fjelltopper, var for meget lenge siden holmer, skjær og ø'er. Etterhvert sank havet til det nåværende nivå. Den forhenværende havbunn vokste litt etter litt til med skog. En må gå ut fra at steinalderfolket hadde et ypperlig jaktterreng der vi nå bor.

Gården hvorav stedet vi bor har fått sitt navn, het i middelalderen Oppgigard (Oppgaarden), forøvrig het sognet i middelalderen Rauda siden av Ruden (Ryningerne) eller Gerdarude. Helt fra middelalderen var Nesodden og Oppegård forenet til ett prestegjeld, og som følge herav også i politisk og kommunale henseender. De styrende i Oppegård har nok ikke vært videre begeistret for samholdet med Nesodden, for besværlighetene hermed har alltid vært store.

I 1896 kom der en henvendelse fra Oppegård om å få stedet skilt fra Nesodden og lagt til Aker. En komite av representanter fra de tilstøtende kommuner anbefalte utskillelsen med bibehold av det kommunale styre for Oppegård. Men Aker herredsstyre frarådet saken enstemmig.

Spørsmålet kom opp igjen i 1903 i forbindelse med omregulering av det kirkelige forhold. Oppegård ville da bli lagt til Nordstrand, mens Nesodden ville at gårdene i den sørligste del av Aker, til og med Hauketo, skulle innlemmes i Oppegård. Også dette forslag ble enstemmig avslått i Aker.

Kravet om adskillelse med Nesodden gjorde seg etterhvert så sterkt gjeldende fram gjennom årene at adskillelsen kom i 1915, og Oppegård ble egen kommune. I 1921 fikk vi egen lensmann, og samme år ble her eget legedistrikt.

Da redegjørelsen av 18. mars 1974 for en påtenkt Smålensbane forelå, fant man i denne 1879. Østre linje ble åpnet 24. november 1882. Før disse baner ble planlagt, og kunne settes i drift, var det mange merkelige forslag som ble fremsatt.

Da redegjørelsen av 18. mars 1874 for en påtenkt Smålansbane forelå, fant man i denne belyst en rekke alternativer for linjer. Den gang var det ikke så helt sikkert at banen ble lagt gjennom Oppegård.

Det var prosjekter oppe om å føre linjen fra Bryn stasjon eller fra Grorud. Det var også planer om å ta linjen ut fra Hovedbanen lengre oppover for så å føre linjen videre sydover. Til og med Fetsund stasjon var under overveielse å bruke som utgangspunkt for Smålensbanen. Etter en rekke underlige forslag om utgangsstasjonen i Christiania var fremsatt, endte det tilslutt med at det naturlige utgangspunkt var Hovedbanestasjonen (Oslo Ø).

Da Smålensbanen ble åpnet for trafikk i 1879 var det bare Bekkelaget, Ljan og Oppegård stasjoner mellom Oslo og Ski.

For å være klar til åpningsdagen 2. januar 1879, kjørte et tog sist i 1878 med personale og flyttegods til de forskjellige stasjoner på Smålensbanen. Ved Oppgård ble toget penset inn på et buttspor for avlastning, men hadde for stor fart og kjørte rett i fjellveggen med det resultat at 17 jernbanevogner med flyttegods for personalet ble knust til pinneved og 1 av konduktørene ble drept.

FORHOLDENE DA LAGET BLE STIFTET

Norges offisielle statistikk for året 1912 viser folketallet i Oppegård som den gang var sognekommune og sammensluttet med Nesodden, var noe over 700 personer. Østfoldbanen som ble åpnet for drift 21 år før århundreskiftet hadde øyensynlig ingen innflytelse på økning av innbyggertallet i sognekommunen Oppegård. Fra århundreskiftet og fram til 1 år etter at Oppegård var blitt egen kommune, i 1916, viser den offisielle sta-

tikk at folkemengden på disse 16 år bare var øket fra ca. 500 ved århundredskiftet til 793 i 1916.

Det er naturlig at en god del av befolkningen i Oppegård var kommet fra hovedstaden, det daværende Christiania, og de hadde også sitt arbeide der. Mange hadde sikkert også tatt organisasjonstanken med seg til sitt nye bosted. En kan gå ut fra at tanken om å få stiftet en avdeling av Arbeiderpartiet var tilstede før året 1912 for igjennom organisert medlemskap å kunne ivareta sine økonomiske og politiske interesser. Hvem der sto bak og tok initiativet til å få dannet en avdeling av Arbeiderpartiet i Oppegård er ukjent, men en må gå ut fra at det var en av dem som ble med i det første styret.

Med en del omskrivning siteres noe som er funnet i en gammel beretning:

”Fra gamle avisårganger, protokoller og brevsaker stiger fortiden opp mot oss. Å bla i disse kanskje gulnede papirer er å bla igjennom svundne tider, dager, måneder og år. Tider som er fjern rykker oss igjen nær. Det som trofaste kvinner og menn med pennen har skrevet ned, bygger bro mellom fortiden og nåtiden.”

Navn stiger oss i møte. Mange av dem er i dag i minnes verden. Mange av de som gikk foran er nå borte. De bar i sitt hjerte spiren til en ny skapelsens dag og en ny sol over livet. De så en ny verden hvor verdens undertrykte skulle sprengre sine bånd, og ryste av seg den undertrykkelse som samfunnets overklasse hadde lagt på arbeiderklassen.

Ikke alle fikk oppleve å se dagen rinne. Mange måtte lukke sine øyne allerede mens den nye sol kjempet mot mørket langt ute i synsranden. Dog — kanskje fikk de et glimt av lysningen som la et fortrøstningens skjær over furete slitte trekk. Flere av den gamle garde er ennå idag å treffe på den veien de selv har vært med å bygge. De var unge og rette i ryggen da de i den harde kampens tid gikk inn i rekkene. Idag er kanskje både ryggen bøyet og håret grått, men den evig unge skjønnhet som skapes av sannhet og god

styrke har selv de mange år ikke kunnet rokke.

Når Oppegård Arbeiderparti nå er 60 år, vil vi minnes de partifeller som er gått bort med minnets fred og ære. Takk til alle som tok arven opp, og ansvaret på seg.

STARTEN

Men når ble så Oppegård Arbeiderparti stiftet? Hvilken dag? Hvilken dato? — En hadde tidligere regnet med at det måtte være en eller annen dag i året 1913 Oppegårdpartiet var stiftet, men nei, i aviser og trykksaker fra 1913 var det ingen ting å finne. Først etter et tips fra arkivar i Arbeiderbevegelsens arkiv som hadde funnet en avis fra 1912, ble det mulig å finne dagen for Oppegård Arbeiderpartis tilblivelse. Nevnte avis var et lokalblad for Aker, Bærum og Follo ved navn Agitatoren hvor en for 2. august 1912 finner følgende artikkel. Se bilag 1.

Tollbetjent i referatet fra 1912 angitt som tobakkskjører Johan Bergersen — viseformann i det første partistyret — valgt 28/8 1912. Foto av de øvrige styremedlemmer mangler dessverre.

Av referater i Agitatoren går det fram at Oppegård Kretslag ble stiftet 28. juli 1912, Kolbotn (eller Kullebunden som det den gang kaltes), og Bålerud noe senere. Da det nå var blitt 3 kretslag, ble på et møte søndag 28. august 1912 Oppegård Arbeiderparti stiftet. (Se bilag 2.)

Det første styre i Oppegård Arbeiderparti var:

Formann: Typograf K. Johansen. Viseformann: Tobakskjører Johan Bergersen. Sekretær: Toldoppsynsmann Juul Abel Olsen. Hovedkasserer: Lagermann Sigurd Jørgensen. Supleanter: J. M. Mikalsen, K. Larsen og Hans Johansen. Revisorer: O. Gjøvaag og Johan Karlsen med H. Jensen og K. Ekeberg som supleanter. Formann tiltrer kretsforeningen.

Den første lov for Oppegård Arbeiderparti og kretslagene er det også lyktes å komme over et eksemplar av. (Se bilag 3.)

Hvordan har så partiarbeidet vært i disse første år? Protokoller og dokumenter fra denne første tiden finnes som nevnt ikke, og for de eldre som var med i den første tiden er det forståelig at det er uråd å huske detaljer. Såvidt en har kunnet bringe på det rene har Oppegård Arbeiderparti fra starten i 1912 fulgt de store retningslinjer som ble trukket opp av trønder-opposisjonen med Tranmæl i spissen. Denne opposisjon var på vei til å bli en landsomfattende bevegelse allerede før 1912.

I løpet av 1912 kom denne bevegelse ennå lenger. Alle litt eldre husker nok de oppsiktsvekkende taler Tranmæl holdt på denne tid og framover. Det var sabotasje han snakket om. Ved ordet sabotasje tenker folk vanlig på ødeleggelse av arbeidsmaskiner o.l. eller noe i likhet med motstandsbevegelsens sabotasje mot tyskerne under siste krig. Men det var ikke den slags sabotasje Tranmæl talte om rundt årene 1912. Sabotasje henger sammen med det franske ord "sabot" som nærmest betyr tresko. "Sabotier" er det franske ord for treskomaker eller en som går med tresko. Tranmæls bakgrunn for å benytte ordet sabo-

tasje er at det skal arbeides som en har tresko på bena, med så mye bråk og lite arbeid som mulig, slik at en arbeidsgiver skulle forstå at det ikke lønnet seg å by sine arbeidere dårlig vilkår.

Kampen mellom arbeiderne og arbeiderklassens motstandere var hard, og det skulle svært lite gjøres eller sies, uten at det ble misforstått med vilje og snudd opp ned på, og benyttet mot arbeiderklassen.

I årene før 1914 spilte de prinsipielle motsetninger mindre rolle i partiet enn i fagorganisasjonen. De største sammenstøt kom, som vi også ser det idag, på saker som ikke har stor rekkevidde. I 1912 ble det som eksempel stor strid om partiets holdning til alkoholspørsmålet. Enda mer dramatisk ble behandlingen på landsmøtet 1912 av forholdet til sokneprest Alfred Eriksen da han var blitt formann for Riksmålsforbundet. Det viste seg at for ham var riksmålsaken blitt viktigere enn arbeiderklassens interesser og sosialismen. Alfred Eriksen måtte velge mellom riksmålsaken og partiet. Riksmålsforbundet vedtok å motarbeide stortingsmenn som ikke var riksmålsfolk. Som formann i Riksmålsforbundet og stortingsmann måtte Eriksen etter denne beslutning motarbeide sine egne partifeller i Stortinget hvis de ikke var riksmålsfolk. Eriksen valgte riksmålet.

TO VETERANER FORTELLER

Ved samtaler med enkelte av de som en har kunnet oppspore, og som var med ved stiftelsen i 1912, er bl.a. *Alfred Sæthre*, født i Oppegård i 1875.

Han forteller at han arbeidet som tømmermann i Oslo eller Christiania som det den gang het. Han var med under den store byggeperiode i Christiania i 90-årene. Arbeidstiden var den gang 12 timer pr. dag, og daglønningen ca. kr. 3,-.

Når 90-årenes byggeperiode tok slutt omkring århundreskiftet, ble der stor arbeidsløshet. Selv faglærte håndverkere ble i mengder gående arbeidsløse og resulterte i at nød og

sult gjorde sitt inntog i mange hjem. Sæthre forteller at den gang var det bare 4 tog som kunne benyttes fra og til arbeidsstedet i Christiania. Arbeidstiden begynte som regel kl. 06.00, så en måtte reise hjemmefra ved 4- eller 5-tiden.

Sæthre var som nevnt med å stifte Oppegård Arbeiderparti i 1912 og var med i det første styret. Han hadde også deltatt som Arbeiderpartiets representant i Nesodden og Oppegård herredsstyre. Han fortalte at herredsstyremøter alltid ble holdt på Nesodden, og en hadde ikke noen kommunikasjonsmidler andre enn apostlenes hester — sine egne ben å stole på, eller de rodde over Bundefjorden. Det ble full skoft den dag det var herredsstyremøte og litt av en påkjønning å komme til og fra for representanter fra Oppegård. Det ble en stor lettelse da Oppegård i 1915 ble egen kommune.

Ved kommunevalget i 1916 ble Sæthre valgt inn i det første herredsstyre i Oppegård. Han forteller at fra Arbeiderpartiets start og fram til splittelsen i 1922/25 ble der holdt regelmessige møter i partiforeningen som vanlig med ca. 1 måneds mellomrom. Frammøtet var ca. 15-20 personer. De store saker som stadig gikk igjen, var som nå skolesaker, vann og kloakk, og ikke minst forsorgssaker. Disse saker var også gjenngjengere i herredsstyret.

Sæthre fortalte at 1. mai ikke ble feiret her i Oppegård i partiets første tid. De som var fag- og partiorganiserte var som regel i hovedstaden denne dag, hvis dagen falt på søndag. Falt 1. maidagen på en hverdag, var det som regel helt umulig å få fri fra arbeidet. Tok en seg fri kunne en risikere å få sparken eller i beste fall trekk i den i forveien snaue lønn.

De fleste organiserte holdt "Socialdemokraten". Ellers var det vanlig for arbeiderne å holde "sværta" — Christiania Nyhets og Avertisementblad som det da het, og senere ble omdøpt til "Morgenposten" og nå er gått inn.

Etter første verdenskrig var det nød, sult og elendighet i hjemmene, slik at humanitære foreninger måtte tre støttende til og stå i

spissen for utdeling av mat og klær til de som var dårligst stillet. Kommunen måtte selvsagt også forsøke å hjelpe til der som nøden var størst og de som var hardest rammet. Denne hjelp fra kommunen var gjennom fattigvesenet, og foregikk den gang også ved hjelp av de i sin tid berømte matlapper. Fra splittelsesårene 1922/25 kunne Sæthre bare minnes at det ble 3 arbeiderpartier her i Oppegård.

Telegrafformann *Harald Johnsen* har fortalt om de vanskelige år som fulgte etter adskillelsen fra Nesodden. Denne foregikk i juli 1915. Johnsen var viseordfører i Nesodden herredsstyre og formann i Oppegård sognestyre. Dette holdt sine egne møter og vedtok budsjetter m.v. Det var bare få fellessaker de hadde med Nesodden — vesentlig når det gjaldt kirkespørsmål o.l. I det første herredsstyret i Oppegård, var det bare 8 representanter, forteller Johnsen. Arbeiderpartiet hadde flertall og Johnsen ble da den første ordfører. Ved nyvalgene året etter ble representanttallet fordoblet, men Arbeiderpartiet beholdt sitt flertall og Johnsen ble ordfører på ny. Dette gjentok seg også i 1919 og i alle år fram til 1922 var Johnsen ordfører. Han forteller at det var en meget slitsom tid. Kommunen var i høy grad uferdig: Ikke elektrisk lys, dårlige skoler og veier, og en meget slett administrasjonsordning.

Herredskassererjobben og ligningssekretærens arbeid var tillitsverv — disse jobber ble betalt med kr. 180,- pr. år. Vår partifelle Peder Engh hadde et av disse verv. På grunn av den store husnøden som også den gang var stor i Oslo, flyttet folk ut til Oppegård i stadig større og større skarer. Skolene sprengtes og nye måtte bygges. I 1921 sto de store, flotte skolene på Greverud og Kolbotn under tak.

På grunn av storinnflytningen ble det trangt om husvære og husbyggingen florerte som aldri før. Mange av de hus som da ble oppført var langt ifra noen prydd for strøket, men de var da husvære for de som var blitt husløse i Oslo. Det må tjene til de ansvarliges unnskyldning at forholdene var så helt ekstraordinære, og fagmessig hjelp hadde en ikke.

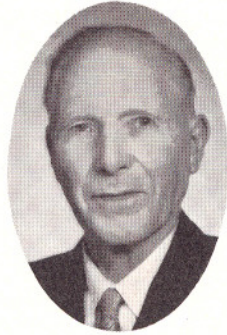
DET FØRSTE
HERREDSSTYRE

H. Johansen
(a)

Torgny Hansen

Alvin Lake
(a)

Peter Berg
(a)

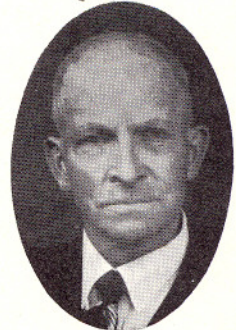
K. Hansen
(a)

Emil Hansen

K. Engelbrechtsen
(a)

Hans Solberg

Johnsen forteller til slutt at det var en meget interessant tid fra 1915 og utover, men det gikk på kreftene løs for de valgte tillitsmenn. Administrasjonen var som nevnt dårlig utbygget så det var få fridager man hadde — nattarbeide med kommunesakene var heller ikke et ukjent begrep.

De arbeidere som først fant veien fra Christiania og ut til Oppegård hadde med seg fra byen noe mer enn viljen til å ta fatt og bygge seg hjem. De hadde med seg organisasjonstanken. De hadde lært at hvis arbeiderne skulle kunne ivareta sine interesser, måtte det skje gjennom fellesskapet — de måtte slutte seg sammen og løfte i flokk.

DET FØRSTE KOMMUNEVALG ETTER STIFTELSEN AV PARTIET

Høsten 1913 skulle det holdes kommunevalg i Oppegård og Nesodden, som den gang var en kommune. Styret som var valgt ved stiftelsen i 1912, måtte nå planlegge og lede agitasjonen foran det forestående kommunevalg. Oppegård, Baalerud og Kolbotn kretslags styrer måtte selvsagt også være med på denne agitasjon foran kommunevalget. Det ble holdt noen valgmøter og nominasjonsmøtet for oppsetting av kandidater på kommunelisten ble holdt på Tyrigrava. Ved valget viste det seg at samtlige som skulle velges fra Oppegård var valgt fra Arbeiderpartiets liste.

Typograf Johansen som ble valgt som partiets første formann fungerte som sådan til 1917. Han ble da avløst av *A. Taubel*. I disse år fra stiftelse og fram til 1917 hadde det vært en livlig byggevirksomhet. Det ble utparsellering av flere områder på denne tid, og medlems-tallet i partiet vokste stadig.

På generalforsamlingen i 1918 ble *Eugen Johansen* valgt til partiets formann. Men på grunn av forskjellige forhold fungerte han bare en kort tid, og det ble derfor viseformann *K. Hammerlund Larsen* som ble leder av partiet dette år, til 1919.

I 1919 finner vi i ledelsen for Oppegård Arbeiderparti en som ikke er så ukjent i Oppegård, nemlig *J. E. Svendsen*, som var

ordfører 1932-34. Han fungerte som formann i partiet i 2 år til 1921.

Johan Edvind Svendsen ordfører 1932-1934. Formann i partiet 1919-1921 og 1926-1927 — i 5 år.

UROLIGE TIDER

I løpet av disse 2 år hadde det foregått en forandring i hovedpartiet ved at sosialdemokratene hadde gått ut. Det samme var også tilfelle her ute i Oppegård. En del av medlemmene gikk ut av partiet og dannet en sosialdemokratisk forening. Partiet hadde i disse år en meget god tilgang på medlemmer og arbeidet godt.

Et spørsmål som meldte seg i denne tid og som ble en av de viktigste saker partiet kom til å arbeide med i tiden framover — var hus-spørsmålet. På konstituerende møte 21/2 1922 i sentralstyret (partistyret idag) ble *A. Førster* (Kullebunden som det da het) valgt til formann og gjenvalgt på generalforsamlingen den 3/12 1922. På denne generalforsamling ble det nedsatt en Folkets hus-komite på 5 medlemmer. Disse var : *A. Førster*, *D. Eriksen*, *O. Kristiansen*, *K. Dehn* og *O. Berntsen*. Denne komite arbeidet iherdig med spørsmålet, og av protokoll fra sentralstyrets møte den 10/6 1923 går det fram at formannen *A. Førster* og *Grøntoft* har innkjøpt en tomt på

ca. 4 mål til en pris av kr. 2.250,-, og at det er betalt kr. 100,-, i forskudd.

Sentralstyret godkjente komiteens disposisjoner og ga den en videre fullmakt til å søke opptatt et lån stort kr. 3.000,- som skulle brukes til å betale tomten med. Resten skulle brukes til å oppføre et dansegulv på tomten.

Tomten var den som det tidligere "Samfundet" Kolbotn, idag står på. Det var sikkert en stor dag for ledelsen i partiet da de på samme møtet 14/6 1923 besøkte tomten.

I 1923 var det også andre og viktige saker til behandling. Det var den kamp som var reist i hovedpartiet D.N.A. om spørsmålet utmeldelse av den 3. Internasjonale, som jo også Herredspartiene måtte ta stilling til. Saken var oppe på flere møter, og det var ganske sterk diskusjon om denne sak — ja så skarp var meningsforskjellen at formann A. Førster på medlemsmøte 22/2 1923 nedla sitt verv. Grunnen var at han på fylkesmøte den 18/2 1923 hvor landsstyrets innstilling om utmeldelse av den 3. Internasjonale var oppe til behandling, ikke hadde handlet etter det mandat han var valgt av partiet på. *Karl Dehn* som var viseformann, rykket så opp som formann for partiet, og ble gjenvalgt på ekstraordinær generalforsamling 10/3 1923.

I de bevegede dager i 1923 ble partiets møter holdt på den gamle Middelskole på Kolbotn. I sentralstyremøte den 11/11 1923 er så partiets stillingstagen til den 3. Internasjonale oppe til realitetsbehandling. Med 7 mot 2 stemmer innstiller sentralstyret at Oppegård Arbeiderparti fremdeles skal fortsette sitt medlemskap i den 3. Internasjonale og forandre sitt navn til Oppegård Kommunistiske Parti. Mindretallet foreslår at Oppegård Arbeiderparti fortsatt skal bli stående i Det Norske Arbeiderparti.

På et medlemsmøte på Middelskolen den 25/11 1923 var saken til avsluttende behandling med det resultat at sprekning av Oppegård Arbeiderparti ble et faktum, slik at en fra da av og noen år framover hadde 3 arbeiderpartier i Oppegård, nemlig Oppegård Arbeiderparti, Oppegård Socialdemokratiske

parti (eller forening) og Oppegård Kommunistiske parti. Da formannen og flere av sentralstyrets medlemmer hadde gått inn i det kommunistiske parti, ble partiet konstituert med et nytt styre, inntil generalforsamlingen.

Den kjente tillitsmann og herredsstyreprerentant *Rolf Kr. Olsen* har gitt flere interessante opplysninger. Fra splittelsen i 1923 forteller han bl.a. at partiet ble stiftet på ny i et skur på Bråten av vognmester *Olaf T. Jahren*, tollbetjent *Bergesen* og *Arnold Johansen*.

Rolf Olsen, medlem av kommunestyret og mange tillitsverv ellers.

Valgt som formann for denne tid ble *Emil Pedersen*, og han ble på generalforsamlingen 27/1 1924 gjenvalgt, men må allerede på sentralstyremøte den 5/3 1924 søke seg fritatt på grunn av sykdom og viseformannen *Arnold Johansen* rykker opp som formann.

*Arnold Johansen
Formann i partiet 1924-1925.*

Ved splittelsen av partiet i 1923 reiste det seg et meget vanskelig spørsmål, nemlig hvem av de to arbeiderpartier som skulle bli eier av Folkets Hus' tomt og det dertil hørende eiendele. Saken ble ordnet til fordel for Oppegård Arbeiderparti som fortsatt blir stående som eier.

På generalforsamlingen den 8/7 1924 blir Arnold Johansen gjenvalgt som partiets formann.

Et arbeid som la meget beslag på partiets medlemmer i denne tid var agitasjon for tilslutning av nye medlemmer, etter splittelsen likeså dannelsen av nytt kretslag på Myrvoll og Greverud som hadde ligget nede en tid.

KREFTENE SAMLES IGJEN

På generalforsamlingen 22/2 1925 ble *Nils Magnusen* valgt til partiets formann. Av de saker som særlig kom til å prege hans formannstid var bl.a. spørsmålet som hadde reist seg om en mulig samling av det Socialdemokratiske parti og D.N.A. På partimøte den 19/8 1925 ble det besluttet at representantene til Fylkesparties møte den 22-23/8 1925 skulle møte med bundet mandat for å stemme for landsstyrets innstilling.

Nils Magnusen ble gjenvalgt på generalforsamlingen den 14/3 1926.

I jubileumsavisa i 1938 skriver *A. Alberti* at det i perioden 1926-1928, da han var ordfører, bare var Kullebundavdelingen, som var i virksomhet og som måtte ta alle løftene og utføre arbeidet.

Antonio Alberti ordfører 1926-1928, partiformann 1 år.

*Sigrid Steen, mange tillitsverv i Kolbotn kvinneforening, medlem av kommunestyret m.m.m.
Henry Steen, medlem av kommunestyret og mange andre tillitsverv.*

Henry G. Steen forteller også at det i 1926 bare var et kretslag — Kullebundens — i kommunen. Sammen med Ungdomslaget dro Kretslaget rundt og stiftet foreninger på Oppegård, Myrvoll, Svartskog og Ljansbruket. Steen forteller at Kolbotn Kretslag sammen med Kvinneforeningen stiftet Kolbotn Pensjonistforening den 31/10 1953.

Han nevner også at Kolbotn Kretslag har en fane hvor det er brodert 24/4 1912. Men hvem som oppbevarer fana vet han ikke. Henry G. Steen er med sine 83 år den eldste nålevende veteran i partiet. Han og hans avdøde kone *Sigrid Steen* har begge vært med å dra lasset for Arbeiderpartiet gjennom så mange år som medlemmer av herredsstyret og utallige tillitsverv.

I partimøte den 15/12 1926 gir møtet følgende uttalelse til samlings spørsmålet etter foredrag av Mathias Fredsti: "Oppegård Arbeiderparti samlet til møte den 15/12 1926 gir sin fulle tilslutning til det resultat våre forhandlere har kommet fram til, og håper snart å få se det blir virkelighet."

I styremøte 11/2 1927 ble sammenslutningen med Socialdemokratene behandlet, og formannen ble pålagt å innkalle de to partiers styrer til en konferanse, og den 18/3 1927 ble det holdt avsluttende møte i Oppegård Arbeiderparti før samlingen. Den 6/3 1927 ble det avholdt konstituerende generalforsamling i det sammensluttede parti. Nils Magnusen ble valgt til møtets dirigent.

Ved valg av styre ble *J. E. Svendsen* valgt som formann i Oppegård Arbeiderparti. Partiet var nå kommet inn i en noe roligere periode og arbeidet kunne konsentreres om å skape et sterkt parti. På generalforsamlingen 15/2 1928 ble *Rolf Syversen* valgt til formann. Han fungerte til generalforsamlingen 8/2 1929 da *Carl Nord* tok ledelsen. Carl Nord var formann til 1932, da ble *Ingvar Mathiesen* valgt i hans sted. Mathiesen måtte allerede gå av som formann den 1/11 1932 på grunn av sykdom og viseformannen *A. Alberti* rykket opp som formann.

I tida fra samlingen i 1927 og fremover ble så

kretsforeningene igjen dannet på samtlige steder. Disse var blitt avvirket før samlingen, og deres eiendeler var overført til Herredspartiet.

PARTIET SPLITTES OG SAMLES IGJEN

På generalforsamlingen den 19/2 1933 ble det besluttet at partiet skulle omlegge sin organisasjonsform og innføre representasjonsordningen og lover for partiet i henhold til denne forandring. Saken ble behandlet og vedtatt på samme møte.

På tross av at partiet nå hadde vokst seg stort i medlemstall var stemningen innen partiet ikke det beste, og en hadde stadig følelsen av at et eller annet ville skje. På styremøte 30/5 1933 besluttet styret å innstille på eksklusjon av *K. Bauer* og *V. Bye* for brudd på partibeslutning i Herredsstyret. Dermed var striden innledet.

På konstituerende møte i representantskapet den 15/6 1933 ble *Ingv. Hansen* valgt til formann. Stillingen i partiet utviklet seg nå etterhvert til bristepunktet og på partimøtet 2 måneder etter — den 11/8 1933 — ble partiet sprengt påny i Oppegård Arbeiderparti av *D.N.A.* med *Carl Nord* som formann og Oppegård Arbeiderparti (opposisjonen) med *Ingv. Hansen* som leder.

Før det kom så langt var bl.a. Trygve Lie, som var Fylkespartiets formann, på et møte for å forsøke å megle mellom de stridende partene. Men altså forgesves. Opposisjonen eksisterte i 2 år.

Carl Nord fungerte som formann fram til årsmøtet 27/4 1936 da han ble avløst av *Rudolf Knoph*, som i mange år hadde vært sekretær.

Disse år hadde vært en tung tid for partiet og tillitsmennene, og mange hadde høstet lærdom va det som var skjedd. Ved opposisjonens oppløsning var nå imidlertid tida inne for igjen å reise partiet, og sakte men sikkert bygges nå partiorganisasjonen ut. På årsmøtet 8/7 1937 ble så *Ingv. Hansen* igjen valgt til formann.

Carl Nord og Rudolf Knoph så slik ut da de ved loddtrekning ble henholdsvis ordfører og varaordfører i 1938-1940.

FORHOLDENE FRAM TIL 1940

Arbeidsløsheten var stor i mellomkrigsårene. Forsorgsbudsjettene ga tydelig preg av det. I 1933-34 var dette kr. 261 000,-, — hele 35 prosent av Herredsbudsjettet på kr. 736 000,-. For 1974 er forslaget til kommunens bruttobudsjett på 101 mill. kroner.

Forsorgsatsene før krigen var små og nok en medvirkende årsak til uenigheten og splittelsen av partiet i 1933. Et eksempel på hvorledes forholdene var kan en se av skjebnen for julebidraget som de arbeidsløse søkte om i 1932 ved bilag 4.

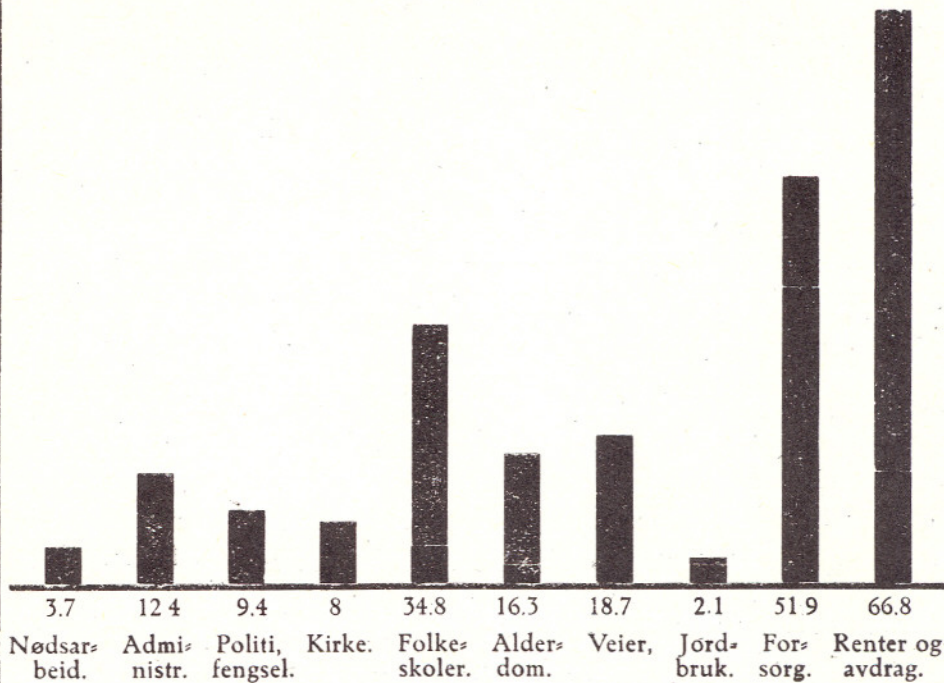
I 1935 var det ikke gamlehjem i bygda. De eldre som hadde behov for hjelp måtte plasseres i andre kommuner. I 1934 søkte And. Augestad om konsesjon for å kjøpe eiendommen Øvre Ormerud — 280 mål skog, 70 mål innmark og to hus for kr. 20 000,- — tjuetu-

senkroner. Ordføreren J. E. Svendsen (A) foreslo at kommunen nyttet sin forkjøpsrett for bl.a. å nytte husene ved litt påbygging til gamlehjem for 12 eldre. Herredsstyret vedtok forslaget med 12 mot 8 stemmer. Mindretallet — de borgerlige — forlangte protokolltilførsel og anket vedtaket til Kongen. Justisdepartementet var enig med mindretallet, Augestad fikk eiendommen og de gamle intet gamlehjem da. Se ellers et spesielt avsnitt om gamlehjemsaken.

I 1937 ble alderstrygden innført etter forslag av arbeiderregjeringen med Johan Nygårds-vold som statsminister. Beløpene var til å begynne med små — enslige kr. 1 000,-, ektepar kr. 1 500,-, og barn kr. 300,-, pr. år. Oppegård Arbeiderparti foreslo og fikk vedtatt kr. 5 000,-, til forhøyelse av pensjonene for de vanskeligst stilte samt til medisiner og lege.

Da Oppegård herred i 1915 ble skilt ut fra

Hvad kommunenes utgifter går til.

De samlede utgifter for by- og landkommunene var i 1932—33 248,3 millioner kroner. Hvordan disse utgifter fordeler sig viser den grafiske skisse ovenfor.

Som det fremgår av denne skisse er det selve Kong Kapital som sluker den største post på utgiftsbudgettet, nemlig 66,8 millioner kroner i renter og avdrag. Det er over 25. pst. av alle kommuners samlede utgifter. Dette bør velgerne være oppmerksom på når de borgerlige aviser og agitatorer skriker opp om de store utgifter til nødsarbeide, forsorg og sosiale formål, jordbruk o. s. v. Som det fremgår av tabellen er det til nødsarbeide bare medgått 3,2 millio-

ner kroner, fattigvesen og forsorg 51,9 millioner kroner, sosiale formål 28,5 millioner kroner og til jordbruk 2,1 millioner kroner, altså i alle tilfeller mindre enn til renter og avdrag. Etter hvert som kreditorene krever økede renter og avdrag presser departementet kommunene til å redusere bevilgningene til skolevesen, til de sosiale formål og til andre for kommunene og deres innbyggere nyttige og nødvendige foranstaltninger. Arbeiderpartiet vil arbeide for at kommunene får gjeldsoppgjør og dermed lettes for de overveldende byrder til renter og avdrag. Derved kan kommunens midler brukes til viktigere formål.

Nesodden var det som før nevnt primitive forhold på så mange områder i kommunen vår. Det gjaldt skoler, veier, vann og kloakk og i den sosiale sektoren. Tidene etter første verdenskrigen ble dårlige. Dette rammet i første rekke den lille mann i samfunnet. Og som nevnt manglet det ikke på oppgaver i vår uferdige kommune.

Arbeiderpartiet fikk da løst en del sosiale saker av stor viktighet: *Arbeidsskolen, skoletannpleien og skolefrokost* (melk). En må her få nevne at den som tok opp og bar disse sakene fram var *Rudolf Knoph*. Han var bl.a. medlem av skolestyret og formannskapet 1935-40, varaordfører 1938-1940. Ungdommen gikk i lange tider uten mulighet for arbeide. For å bøte litt på dette oppsto tanken om en arbeidsskole. Formannskap og Herredsstyre godtok planen og bevilget kr. 3 000,-, — tretusen kroner, og jamen fikk en i januar 1936 skolen i sving i Middelskolens kjeller i Mastemyrveien, Kolbotn med 12 gutter over 15 år. Tresløyd, møbelstopping og litt teori som fag. Senere ble Arbeidsskolen flyttet til Interimskirken på Oppegård. Høsten 1948 ble den lagt ned.

Det sosiale arbeid berodde mye på privat hjelp fra sanitetsforeninger o.l. Ute på Oppegård (syd) ytet således sanitetsforeningen der litt stønad til skolebarns tannpleie ved Greverud skole. For om mulig å få løst saken om skolebarns tannpleie ved samtlige skoler på kommunal basis ble en enig med Oppegård sanitetsforening om at den skulle yte et årlig tilskudd på kr. 500,-, til dette. Sanitetsforeningens formann fru Ingrid Eriksen bør minnes ved dette høve. Hun var meget sosialt interessert og hadde sin store andel av foreningens positive støtte. Herredsstyret godtok forslaget og fra februar 1938 var den kommunale skoletannpleie et faktum. Etter råd fra Den norske tannlegeforenings sekretær begynte en til å begynne med bare med de tre første årskull, året etter kom alle førsteklasse med og slik hvert år til alle elevene kom under behandling.

Kolbotn sanitetsforening og Bålerud kvinneforening fulgte Oppegård sanitetsforenings eksempel med å yte tilskudd til skoletann-

pleien. Dette gjorde foreningene like til 1950. Da vi i 1938 fikk innført skoletannpleien var det ikke alminnelig pålegg fra høyere myndigheter, som nå, at den skulle innføres.

I 1939 tok vi også opp å innføre skolefrokost for elevene. Det ble vedtatt å gi skolebarna melk, som ble utdelt på skolen. Denne ordningen stoppet da tyskerne okkuperte landet.

De forbød også våre organisasjoner, så all partibevegelse lå nede til tyskerne kapitulerte i mai 1945.

PANIKKDAGEN I OSLO — 10. APRIL 1940

Da tyskerne okkuperte landet 9. april 1940, var Carl Nord ordfører og Rudolf Knoph varaordfører i Oppegård kommune.

Dagen etter — den 10. april — ble innbyggerne i Oslo oppskremt av ryktene at byen skulle rømmes før kl. 12.00.

Nord og Knoph fikk da en hard jobb med å skaffe husly og mat til "flyktningene" som strømmet inn i kommunen. Et forslag av daværende bygningsinspektør Thingstad redde situasjonen med sengeplass for mange den første natta. På idrettsplassen hadde klubben en diger strierull — 150 meter lang og vel 2 meters bred. Den ble satt opp rundt banen ved større arrangementer, fotballkamper o.l. for å stenge utsikten så tilskuerne gikk inn og betalte. Etter Thingstads forslag hentet vi strien, rullet den ut på gulvet i Kolbotn skoles gymnastikksal, og mellom begge lengdene plasserte vi et lass halm som madrass. "Flyktningene" var tilfreds, ja, enkelte synes at dette var litt gøy i alt alvor.

I 1950 anmodet bladet *Aktuell* øyenvitner om å skildre episoden den 10. april 1940. Rudolf Knoph fulgte anmodningen og hans artikkel benyttet bladet. En antar at den kan ha interesse, så den følger her:

"I 1940 arbeidet jeg i et av jernbanens administrasjonskontorer, som ligger i Oslo Østbanestasjons annen etasje.

Den 10. april var de fleste av kollegene igjen på arbeidsplassene sine. Men det ble sjølsagt lite gjort den formiddagen. Sjøkket etter tyskernes invasjon dagen før hadde framleis tak i en.

Plutselig hørte vi sirenenes uhyggelige brøl over byen. Nå kommer engelskmennene, tenkte vi alle og strøk på dør som vi stod og gikk. Noe tilfluktsrom visste vi ikke om så vi ble stående i en trapp. Herfra kunne jeg gjennom et vindu se ut på Jernbanetorget. Solen skinte så fredelig over den nå øde plassen. Vi snakket dempet om hjelpen, som vi var sikre på var underveis, og om jernbanestasjonen kanskje var et av målene. Det siste var jo uhyggelig å tenke på, der vi stod i trappa. Men alle var rolige, ja nærmest apatiske. Jeg orket ikke den lange ventetida og gikk ut av bygningen, langs denne og bort til hovedutgangen for de reisende. Fra trappen hadde jeg oversikt opp over Karl Johan til Stortinget. Så langt jeg kunne se stod det mennesker i portrom og langs husveggene. Men plutselig skjedde noe forunderlig: Et par mennesker langt oppe i gaten begynte å løpe nedover mot Østbanestasjonen. Antallet økte etterhvert og til slutt stormet alle mot samme mål — til der jeg stod. Dette eiendommelig skuespill minnet om et lite snøras, som tok mer og mer med seg etter som det raste nedover.

De fleste for forbi i sanseløs fart inn på stasjonen, men endelig fikk jeg stoppet en mann for å høre hva dette betød. "Byen skal rømmes før klokka 12", stønnet han fram før han styrtet videre. Jeg spurte en politifullmektig og to politibetjenter som patruljerte forbi stasjonen om dette kunne være tilfelle. "De sier så," var svaret. Det var slett ikke alle som var grepet av panikk. Jeg minnes ennå hvor jeg beundret en kvinne i 40-års alderen som stod ved siden av meg i brenningen av denne menneskefloden. Her hadde hun avtalt å møte reiseselskapet sitt og her stod hun rolig til de kom — en gammel mor og et vettskremt barn.

Midt i den løpende folkemassen suste bilene — i alle fasonger — fullastede med folk, som satt, stod eller hang på dem. Ja, jeg så en eldre

kvinne som stod bak på bagasjebrettet på en strømlinjet bil. Med et redselslagent uttrykk i ansiktet forsøkte hun å klore seg fast til taket på bilen. Kåpen hennes stod ut som en ballong da bilen i rasende fart svingte rundt stasjonshjørnet. Jeg kaldsvettet ved synet. Og det viste seg også siden at flere var kommet mer eller mindre til skade av de vettløse biltransportene. Jeg var helt trollbundet av dette underlige og uvante skuespill hvor det var bare en håndfull tilskuere og en uoverskuelig mengde aktører, som ble dirigert av hvem — ja, av hvem?

Men spillet på scenen inne på stasjonen var også i sannhet grotesk. Alle ville med første tog. Og det krevdes både takt og myndighet til å dirigere denne menneskemassen, som var kommet helt ut av sin livsrytme. De fleste som måtte vente på togleilighet ble etterhvert roligere. Men det var endel gråt og tenners gnissel. Noen saknet en pårørende eller hadde glemt kanarifuglen i forfjamselsen. Jernbanepersonalet fra øverst til nederst ytet sitt beste. Togene gikk og kom og gikk igjen så fort de var fylt. Stasjonsmesteren, Hjalmar Larsen, dirigerte det hele velsignet rolig og bestemt. Men det manglet ikke på "gode" råd fra mer eller mindre forstyrrede reisende for hvorledes stasjonsmesteren skulle få folkene snarest mulig ut av byen.

Jeg gikk tilbake til kontoret for å hente sakene mine. Og derfra opp i tredje etasje for om mulig å finne en sønn som arbeidet der. Men jeg møtte ikke et menneske. Det var både underlig og uhyggelig å gå gjennom de lange og øde korridorene. Dørene inn på kontorene stod på vidt gap, på pultene stod halvtømte melkeflasker eller kaffekopper og halvspiste smørbrød — flyalarmen gikk nemlig midt i frokostpausen. Det var rent nifst å se alle disse tegn på plutselig oppbrudd. Jeg mintes uvilkårlig historiens fortelling om Pompeis plutselige endeligt for et par tusen år siden.

Jeg bodde i Oppegård kommune og kom om-sider med et tog. Jeg ble sittende ved siden av en litt eldre tjenestemann som hadde reddet med seg flosshatt-esken. Synet av denne pedantens makabre omsorg for flosshatten

virket som den rene avkobling. Jeg måtte uvil-
kårlig smile og trykket på sinnet lettet, syntes
jeg.

På den tid var jeg varaordfører i Oppegård.
Og panikk-dagen fikk ordføreren, Carl Nord,
og jeg en jobb som vi aldri glemmer. Innbyg-
gertallet var plutselig fordoblet. De fleste
"rømlingene" fra Oslo hadde jo en evakue-
ringsavtale med slekt eller venner. De andre
måtte vi ta inn i forsamlingshus og skoler, el-
lers var også hjerterommet hos bygdas folk
stort. Matproblemet var også en bøyg. Men
det gikk på et vis. Enkelte at gjestene våre var
i en bedrøvelig forfatning. Noen var tatt rett
fra sykesengen, andre satt der med spjelkede
armer eller bein, eller var forbundne på annen
måte.

Etterhvert dro mange tilbake til heimene
sine, men endel ble igjen hos vertsfolket sitt."

LANDET BLIR FRITT IGJEN

Den 8. mai 1945 overtok det gamle herredssty-
ret fra 1940 foreløpig igjen ledelsen under ord-
fører Carl Nord.

Vi har vært så heldig å finne kommunegrup-
pas protokoller fra 1/1 1946 fram til 13/4
1964. Verre er det med representantskapets
protokoller. Men enkelte beretninger som
partifeller har kommet med har vært til bra
hjelp.

Programmet for kommunevalget i desember
1945 har vi også fått tak i. Mottoet for dette
valgprogrammet var: "*Fra kogens år — til
trygge kår*".

Det var et omfattende program som partiet
ville gå inn for:

1. Arbeid til alle i kommunen.
2. Anlegg av vannverk.
3. Bygging av herredshus.
4. Boligbyggingen.
5. Utbedring av skolestellet.
6. Utbedring av veiene.
7. Idrettsbanenes istandsettelse og bygging
av kommunal skibakke.

8. Alderstrygda — høyning av pensjons-
grunnlaget.
9. Økonomi og skatter. — Skattelettelse for
dem med små inntekter og barnerike fa-
milier.
10. Leikeplasser og idrettsbaner ved skolene.
11. Egen sykeavdeling ved gamlehjemmet.
12. Boksamlingene utbedres.
13. Forskjønnelse og regulering av stasjons-
områdene.

Alle disse positive postene kom til å prege
partiarbeidet i årene framover.

VALGPERIODEN 1946—47

Den første perioden for kommunestyret var
bare 2 år.

Ved valget i desember 1945 fikk Arbeiderpar-
tiet 11 representanter, kommunistene 3, Den
borgerlige velgerforening 5, Kristelig Folke-
parti 2, Kvinnelista 2 og Ungdomslista 1
representant.

Den første ordføreren ble *Ingv. Hansen*.
Dette var han i 6 år fram til 1951.

*Ingv. Hansen ordfører 1946-1957. Partifor-
mann 1937-1940. Aktiv ved utbyggingen av
Hellerasten og administrasjonsbygget m.m.m.*

I den tida partiet hadde flertall og ordføreren lå de ikke på latsida, de som måtte dra lasset. Ordføreren hadde vi i 22 år til 1968.

MYE Å TA FATT PÅ

Herredsstyregruppas beretning fra 1946 nevner endel av det som ble behandlet og ført fram:

Forhøyelse av alderstrygdsatsene.

525 mål innkjøpt til utparsellering av byggetomter på Hellerasten.

En rekke nye stillinger opprettet og besatt: Kontorsjef, kommunegartner, kommuneingeniør.

Folkebibliotek opprettet på Myrvoll.

Behandlet planer for vann og kloakk.

NYTT ADMINISTRASJONSBYGG

Ordfører Ingv. Hansen foreslo dette i herredsstyremøte 5/6 1946. Det ble vedtatt å bygge med 19 mot 5 stemmer. Byggematerialer ble imidlertid ikke tilvist. Først i 1951 kom bygget opp — se spesiell omtale.

Hundeeier og redaktør av "Hundebladet", Anders Lange finner en i protokollene både i 1946 og 1948. 25/10 1946 anbefales en søknad om å få kjøpe Villmark i Svartskog for kr. 75 000,-, for å drive hundefarm.

I 1948 ble godtatt et tilbud fra ham på kr. 150,-, i kommuneskatt for sine 4 livdyr og hvalper. Anders Lange er også senere allment kjent for partiet mot betaling av skatt som han stiftet ved Stortingsvalget i 1973. Han og tre andre kom da inn på Stortinget.

Representantskapet vedtok på et møte 12/12 1946 at det skulle settes igang *sosialistisk kveldsskole* på Kolbotn og Greverud skoler. Det meldte seg 50 elever. Men skolen kom ikke i sving på grunn av *brenselsvanskeligheter*.

1. mai-arrangementer og opplegg for valgkamper refereres ofte i protokollene.

Beretningen til partiet og kommunegruppa for 1947 omfatter mange interessante poster:

Sosialkontoret ble i 1947 vedtatt opprettet fra 1/1 1948 etter et forslag av en nemnd som herredsstyret hadde valgt 13/12 1946. Nemnda besto av Trygve Sabel, formann, A. Em. Fåle og fru Georgine Hamner. Bestyrelsen skulle ha tittel av sosialsjef.

Fra 1/1 1948 ble også *morstrygd* innført.

Vannverkssaken var ofte oppe til debatt i 1947, herunder komiteens forslag om utbygging av planens første etappe — (se særskilt avsnitt om vann og kloakksaken, senere i beretningen).

Både Bålerud kretslag og Ljansbrukets fagforening har sendt melding om virksomheten i 1947 — kretslagetets beretning er skrevet av sekretæren Odd Engh-Johansen, den andre av kasserer Ludvig Karlsen.

I 1947 er Aksel Andersen formann i Myrvoll distriktsforening og Hans Aanrud sekretær. Foreningen har hatt mange møter med foredrag, kåserier, filmframvisning m.m. Hans Aanrud var og er aktiv på så mange områder innenfor partibevegelsen. Hans navn dukker ofte opp både før krigen og fram til dags dato.

Hans G. Aanrud, medlem av flere kommunestyre. Medlem av redaksjonskomiteen for Oppegård Arbeiderpartis 60 års beretning og mange andre tillitsverv.

Kolbotn kretslag har også sendt årsmelding for 1947. Formann var da Rolf Syversen. De forteller bl.a. at de ordinære møter alltid har blitt avsluttet med festmøter i samarbeide med felleskomiteen for Kolbotn, hvis sammensetning var Kolbotn kvinnelag, Ungdomslaget og Kolbotn kretslag. Overskuddet av disse arrangementer resulterte i en fellesbevilgning på kr. 600,- til valgagitasjonen.

Felleskomiteen har også hatt et arrangement for Europahjelpen som ga et overskudd på kr. 655,-. Hele beretningen til Kolbotn kretslag gir i det hele et tydelig uttrykk for et usedvanlig aktivt og initiativrikt kretslag.

Oppegård partilags årsmelding for 1947 finner en også i Oppegård Arbeiderpartis årsberetning. Formannen for partilaget i syd var Axel Kjensli og sekretæren Helge Hansen. De har hatt mange møter og tatt opp mange saker, bl.a. nedsatt en skattegranskningskomite på 5 medlemmer. Komiteens betenkning ble sendt til partiets medlem i ligningsrådet — Arvid Leira.

Etter forslag av formannen i alderstrygdenemnda Dagny Syversen, ble det vedtatt å yte de alderstrygdene et julebidrag i 1947 på kr. 50,- for enslige og kr. 75,- for ektepar. I 1947 var det i kommunen 73 enslige og 33 ektepar som fikk alderstrygd. Etter forslag av Johan Helgestad ble det også vedtatt å yte et liknende beløp til de faste forsorgsunderstøttede.

KOMMUNEVALG IGEN HØSTEN 1947

Valget gjaldt denne gang for 4 år 1948/51.

Valgkampen krevde som vanlig en stor del av året aktiv innsats av partistyret, lokallagene og spesielle utvalg.

Resultatet ble at Arbeiderpartiet fikk 11 representanter som sist, Kommunistene 3, Den borgerlige velgerforening 7, Kristelig Folkeparti 1 og Samlingslista 2 representanter. Ordfører ble Ingv. Hansen.

STOR AKTIVITET I VALGPERIODEN 1948-51

Ifølge protokollen var det som oftest fellesmøter av kommunegruppa og representantskape i denne tid. Det er vel av den grunn at det ikke finnes noen representantskapsprotokoll i tidsrommet 8/5 1945—12/2 1948.

Fellesmøtet 11/3 1948 vedtok bl.a. et forslag av kommunegartner Netting om å kjøpe av ing. Bratten 11 mål grunn til idrettsplass og skolehage for Greverud skole for kr. 2 000,- pr. mål.

Byggetomtene på Hellerasten ble behandlet i møte 4/4 1948. Prisen ble fastsatt til kr. 3 500,- pr. mål pluss kr. 1 000,- pr. parsell for vann og kloakk. Hver tomt var på omlag 1 1/2 mål.

I samme møte ble det vedtatt å innstille bokholder Reidar Olsen, Ås som *herredskasserer*.

I 1948 dukker det opp forslag om *felles vannverk* for Oppegård, Ski, Ås og Kråkstad (O.S.Å.K.-planen) — (se spesiell omtale av vann- og kloakksaken annet sted i beretningen).

Skattøret for 1948-49 ble satt til 15,9.

En *samarbeidskomite* er i virksomhet. Dens oppgave var å styrke samarbeidet innen avdelingene, holde åpne partimøter med god underholdning, foredrag om aktuelle politiske emner m.m. Videre arbeide for at fagforeningene tilslutter seg partiet kollektivt.

Styret var lite tilfreds med aktiviteten. Sekretæren Rolf Bergan refererer fra styremøtet på Nesbro 23/8 1948 bl.a.: "Styret vil forsøke å vekke til live de sovende komiteer, både kommunale og partiets. Vi må ta opp til alvorlig overveielse å gjøre partiet sterkere. Vi må lage lagsmøtene slik så en blir glad i å gå der." Hans Aanrud var enig.

Studiesirkler og kurs nevnes ofte.

Husfordelingsnemndas formann Helge Han-

sen har ifølge de hyppige referatene mange problemer.

Follo Arbeiderblad arbeider tungt og henstiller til partiet å gå inn for større utbredelse.

I representantskapsmøtet 2/3 1950 legger ordfører Ingv. Hansen fram kontrollkomiteens melding om de store *skatterestanser*.

I samme møte godats varaordfører Ole Peder-sens søknad om på grunn av sykdom å bli fritatt inntil videre for vervene i herredsstyre og formannskap.

Dagny Syversen fungerer inntil videre som varaordfører og Hans Aanrud som medlem av formannskapet.

Partiets årsmøte ble holdt 1/4 1950 på Fjell-tun, Myrvoll. Representantskapet ble utvidet til 1 representant for hver 5. medlem. Videre refereres at resultatet ved Stortingsvalget i 1949 var tilfredsstillende — det viste en framgang fra 1230 til 1509 stemmer for Oppegårds vedkommende.

Ny møteordning ble vedtatt på representant-skapets møte 28/4 1950:

Fast møtedag — torsdag annenhver måned. Det innføres røde adgangskort for medlemmer, blå kort for varamenn og til de grupper som ifølge lovene var pliktige til å møte. Det velges faste folk til kontroll ved dørene. Det velges en tillitsmann for hvert lag, han (hun) fører fortegnelse over dem av hans medlemmer som møter, lista leveres til partisekretæren.

Trygve Bratteli holder 26/10 1950 foredrag om valgordningen, levestandarden, investeringer, importen og beredskapen.

Hallerasten byggefelt kåserte Arvid Leira om på novembermøtet (1950). Etter reguleringen var det 230 tomter og 150 mål utlagt til friarealer. Ordfører Ingv. Hansen uttalte at Hellerasten-tiltaket var han stolt av. Han takket også komiteen med Leira som formann for det utmerkede arbeidet — (se ellers særskilt omtale annet sted).

Skatteprosenten for 1950/51 foreslo gruppa skulle være 16%.

Ved årsmøtet 11/3 1951 ble det bare gitt muntlig årsberetning for 1950 og ingen beretninger fra lagene. Ordføreren Ingv. Hansen påtalte dette, står det i protokollen.

Oppegård Arbeiderforening er fra 1/3 1951 kollektivt tilsluttet partiet med 12 medlemmer.

Invalide- og uførhetstrygd ble vedtatt å foreslå innført fra 1/7 1951.

Fritt valg av lege og fritt sykehusopphold for de trygdede ble også tatt opp i 1951.

I augustmøtet 1951 tar Carl Nord opp spørsmålet om utvidelse av Gamlehjemmet, som er for lite. Som punkt 5 i valgprogrammet ble vedtatt satt opp: "Arbeiderpartiet vil gå inn for å skaffe tilveie de nødvendige arealer med sikte på bygging av nytt hvilehjem for gamle."

Høsten 1951 var det kommunevalg igjen. Ordfører Ingv. Hansen nektet gjenvalg til herredsstyret p.g.a. sin private stilling. Partiet fikk denne gang bare 10 representanter, mistet 1, Kommunistene fikk 2, Høyre 7, Venstre 3 og Kristelig Folkeparti 2 representanter. Det ble altså 12 mot 12. Ved loddtrekingen gikk både ordfører og varaordfører til Arbeiderpartiet med henholdsvis *Carl Nord* og *Normann Sand*. Det tredje medlem av formannskapet var Sigrig Steen. Gruppefører ble Normann Sand og sekretær for gruppa Hans Aanrud.

STORE OPPGAVER I ÅRENE 1952-55

Den 6/5 1952 ble det arrangert et interessant bolig møte med adgang for alle boliginteresserte i bygda. Innbudt var også Oppegård forsyningsnemnd, Fylkesforsyningsnemnda og Byggenemnda.

Foredragsholder var boligdirektør *Kielland* som ga en meget interessant oversikt over byggeproblemene etter krigen. Boligdirektør-

ren uttalte seg også rosende om Ungdommens selvbyggerlag og dets arbeide på Hellerasten.

Tvungen renovasjon ble det på et møte i januar 1952 enstemmig vedtatt å gå inn for.

Lønn til ordføreren ses for første gang tatt opp på gruppemøte 13/6 1952. Den ble enstemmig foreslått fastsatt til kr. 3 500,- pr. år.

I samme møte diskuterer en også forslag fra Svartskog idrettslag om å reise en bauta for *Roald Amundsen* i anledning hans 80 års dag. Først 20 år etter, i 1972, på 100 årsdagen ble bautaen avduket av kong Olav. Den vakre bautaen etter billedhugger Arne Vigelands forslag ble reist like ved Roald Amundsens hjem.

Det var Stortingsvalg i 1953, og arrangementskomiteen var meget aktive før valget. For sitt utmerkede arbeide som formann i denne komiteen ble *Rolf Syversen* overrakt et diplom på representantskapets desembermøte 1953. En meget skjelden utmerkelse. Men sikkert på sin plass. Han og hans hustru *Dagny Syversen*, som begge er døde når dette skrives, gjorde på så mange måter et arbeide for partiet, som det står respekt av.

I 1953 innføres lærlingeloven og el.verkets gård påbygges slik at det ble nødvendig plass for de tekniske etater. Samtidig har biblioteket fått et rom der på 40 m². Plass for disse to etatene er løst på en tilfredsstillende måte, sier årsberetningen. Men utviklingen gikk fortere enn ventet. Tenk på disse etatene idag.

Ved årsmøtet 21/3 1954 holdt formannen minnetale over tre avdøde medlemmer, Olaf Jahren, Oscar Gundersen og Wilhelm Johansen.

Ordføreren Carl Nord meddelte at Herredsstyret ikke vedtok tilbygg på Gamlehjemmet som det var gitt byggeløyve til — Herredsstyret ønsket utvidelse med frittstående bygg.

Ellers er å fortelle fra året 1954 at den 9/4 ble gruppemøte for første gang holdt i det nye kommunehus, at Oppegård Bolig og Byggeslag er gått inn i Ungdommens Selvbyggerlag, at kommunen overtar 2 leiligheter for kr. 8 000,- pr. leilighet i 4 blokker som Ungdommens Selvbyggerlag bygger på Oppegård (syd), at ordføreren skal ta opp forslag om at kommunens funksjonærer lønnes etter Statens lønnsregulativ, at det opprettes stilling som hjelpeprest, at realskolens bestyrer får kjøpe skrivemaskin.

*Dagny Syversen, mange tillitsverv i Kolbotn kvinneforening, medl. av formannskap m.m.m.
Rolf Syversen, formann i partistyret 1928-1929, medl. i kommunestyret m.m.m.*

STERK AKTIVITET FORAN KOMMUNE- VALGET I 1955

På representantskapsmøtet 9/5 1955 holdt Håkon Lie et inspirerende foredrag om valgutsiktene og propagandaen, står det i protokollen. Under debatten beklager Carl Nord seg over at vann- og kloakksaken står i stampe i vår kommune, en ny realskole må vi ha, veiene våre er dårlige. — Det manglet sandelig ikke på oppgaver og problemer.

Ved kommunevalget i 1955 skulle det for første gang velges 25 representanter, 24 tidligere.

Arbeiderpartiet fikk 12, Kommunistene 1, Høyre 7, Venstre 3, Kristelig Folkeparti 2 representanter. Som ordfører ble valgt avd.leder Normann Sand (A) og som varaordfører overmontør Alf Thoresen (A).

Normann Sand ordfører 1956-1960. Tidl. varaordfører og gruppefører for kommune-gruppa. Partiformann 1963 og formann i styret for Boligbyggelaget. Han bør tillegges æren for at Ford Motor etablerte seg i vår kommune. Normann Sand døde 14/8 1974 bare 53 år gammel.

PERIODEN 1956—59

Reformarbeidet fortsetter: Kvinneforeningene tar 30/10 1956 opp forslag om å opprette *hjemmehjelp* for eldre. Gruppa vedtar å fremme forslaget. Den første bevilgning til dette på kr. 10 000,- finner en i budsjettet for 1958.

Pressespørsmålet ser det ut for at det er vanskelig å få løst på en effektivt måte. Redaktør Olav Larsen blir derfor tilkalt for å holde foredrag om "Arbeiderbladet og kommunal-nytt fra Oppegård".

En av stifterne av Oppegård Arbeiderparti — Oluf Olufsen — døde 11/3 1956, samme dag som partiet holdt årsmøtet sitt.

Det var også i 1957 stor aktivitet på mange områder:

Byggekomite for ny real- og framhaldsskole ble nedsatt i februar og tomt på 19,7 mål ble ekspropriert til skolen, som i 1959 ble tatt i bruk som ungdomsskole — undear navn av Ingieråsen ungdomsskole.

Fylkesmann *Trygve Lie* holder i april foredrag om "Kommunale oppgaver og problemer i Akershus".

En måned etter er *Martin Tranmæl* innleder på et åpent møte.

Det er også Stortingsvalg i 1957 — på informasjonsmøtet er foredragsholderen Håkon Lie, som på sin vanlige insisterende måte appellerte til stor innsats for et gunstig resultat.

På møtet 17/3 1958 kåserer sosialministeren Gudmund Harlem om trygdene. Allerede den 28/4 kommer neste foredragsholder — Sverre Løberg — som ga en utmerket utredning av utenrikspolitikken.

Som en ser la partistyrets formann Helge Hansen, stor vekt på å få den best mulige informasjon om mange aktuelle spørsmål.

Vann- og kloakksaken debatteres ofte i 1959,

Samfunnshussaken også. Spørsmålet om kommunens aktive medvirkning i Samfunns-
huset og kinoen møter tildels sterk motstand,
spesielt fra partifellene på Opegård (syd). På
møtet 5/9 1959 opplyser ordfører Normann
Sand at kommunen hadde fått tilbud fra
Bonde Hansen på 8 mål tomt til Samfunns-
hus for en pris av kr. 75 000,-.

I hele valgperioden 1956—59 arbeides det
med å få industribedrifter til kommunen.

Normann Sand tok opp denne sak straks han
tiltrådte som ordfører i januar 1956 og æren
har han for det heldige resultat av dette arbei-
det — (se ellers spesielt avsnitt om industrirei-
singen i kommunen).

KOMMUNEVALGET I 1959

Nominasjon, propaganda og andre møter i
forbindelse med kommunevalget i 1959 la
som vanlig sterkt beslag på styret og en rekke
medlemmer.

Resultatet av valget ble 12 representanter fra
Arbeiderpartiet og 1 Kommunist, Høyre 8,
Venstre 3 og Kristelig Folkeparti 1 repre-
sentant. KF mistet 1 representant, som ble
tatt av Høyre.

Norman Sand (A) ble gjenvalgt som ordfører,
varaordfører ble Nils Halvorsen (A), ny.

*Et morsomt foto av fem ordførere i Opegård kommune — antakelig tatt ved en spesiell
begivenhet i 1960. Fra venstre Tor Tidemand Fossum 1935-37, Carl Nord 1938-40 og fra mai
1945, 1952-55. Kristian Horgen 1929-31. Harald Johnsen 1915-22 (kommunens første
ordfører). Normann Sand 1956-60. — Fossum og Horgen repr. de borgerlige partier, de
øvrige Arbeiderpartiet ved de fleste valg før 1940 vanligvis loddtrekning.*

HVA FORTELLER PROTOKOLLENE OM VALGPERIODEN 1960—63?

Jo, om mange interessante og viktige saker:

Oppegård Tomteselskap begynner sin virksomhet ved årsskiftet 1959/60.

Murmester Brudevold får konsesjon for kjøp av Tidemann Johansens eiendom på Svartskog.

Hovedbiblioteket flytter fra El.verkets gård til Menighetshuset. Bibliotekfilialen på Oppegård pusses opp.

1. mai 1960:

Hjelpeprest Tor-Leif Brekke var innbudt til å holde talen for dagen ute på Oppegård. Han var villig til dette, men soknepresten nyttet sin myndighet og nektet hjelpepresten å holde talen.

Ordfører Normann Sand legger fram en omfattende asfalteringsplan på gruppemøtet 27/6 1960.

Reguleringsarkitekt-stilling på åremål opprettes i 1960 for å utarbeide generalplanen — ansatt ble Trond Dancke.

Tvungen renovasjon vedtas opprettet.

Industritomter på Ekornrud selges.

Stortinget vedtar at behovsprøvingen for alderstrygdene oppheves fra 1/1 1961.

Ordfører Normann Sand søker av private grunner om permisjon fra sitt ordførerverv fra 1/1 1961. Nils Halvorsen innstilles enstemmig som ny ordfører og Erling Erichsen som varaordfører. Erling Erichsen ba seg fritatt fra 1/1 1962. I hans sted for 1962-63 ble valgt Julius Wivestad.

Stillingen som teknisk sjef opprettes i 1961.

Trygdebolig med 20 leiligheter bygges og planer vedtas for utvidelse og ombygging av Bjørkås pleiehjem.

Nils Halvorsen, varaordfører og senere ordfører 1961-1963.

Et nøytralt utvalg på 3 medlemmer blir nedsett til å utarbeide forslag til overenskomst mellom Ski og Oppegård i forbindelse med konsesjon på Gjersjøen som vannkilde.

I 1961 ble det bygget 209 leiligheter.

Dagny Syversen døde i juni 1961. Hun var i flere perioden både før og etter krigen medlem av Herredsstyret og formannskapet, formann i Kolbotn kvinneforening, sekretær i flere år i kommunegruppa og i representantskapet m.m.

I 1961 søker ingeniør Selvaag om konsesjon for kjøp av Grønmo gård på Svartskog til en totalpris på kr. 400 000,- etter pristakst kr. 1,25 pr. m². På representantskapsmøtet 30/1 1962 ble det vedtatt å fremme forslag om at kommunen gjør sin forkjøpsrett gjeldende til eiendommen.

Videre ble det vedtatt å erverve eiendommen "Elverhøy" for kommunen.

På årsmøtet 15/3 1962 blir Lars Larssen ny formann. Rolf Bergan gjenvelges som sekretær.

DET NORSKE ARBEIDERPARTI 75 ÅR I 1962

Festmøtet i anledning av jubileet ble holdt på Fjelltun, Myrvoll 19/10 1962. Arrangørene var så heldige å få Martin Tranmæl til å holde festtalen.

Filmen "Det stoe skiftet" ble vist og Tryggve Aakervik bar fram en hilsen fra Akershus fylkesparti.

Kommuneingeniør Kaare Øyan sluttet i 1962. Reguleringsarkitekt Trond Dancke ble ansatt i nyopprettet stilling som teknisk sjef.

Kommunestyregruppas beretning for 1963 har en vært så heldig å få tak i. Den forteller at gruppeformann hadde vært Julius Wivestad. Det var holdt 16 gruppemøter og 2 budsjettmøter.

Komite for utredning av spørsmålet om daginstitusjoner for barn er nedsatt.

Ny asfalteringsplan er vedtatt og arbeidet igangsatt.

Eiendommen "Øståsen" er innkjøpt gjennom A/S Oppegård Tomteselskap, videre var det forhandlinger igang om kjøp av eiendommen "Tårnåsen" og "Ovre Ormerud".

Forslag til generalplan ble lagt fram i 1963.

I et gruppemøte 22/10 1963 redegjør H. Nordahl-Christiansen for den planlagte store Sofiemyr idrettsplass. Kostnadene på anlegget antydes mellom 5 og 7 millioner kroner.

KOMMUNEVALGET 23/9 1963

Befolkningen var øket så meget at antallet representanter til kommunestyret ble vedtatt øket fra 1/1 1964 fra 25 til 35.

Ved valget denne gang deltok for første gang Oppegård sosialistiske folkeparti og fikk valgt 2 representanter, Arbeiderpartiet fikk 16, Høyre 12, Venstre 3 og Kristelig Folkeparti 2 representanter.

Erling Erichsen toppet Arbeiderpartiets liste mens to tidligere ordførere Nils Halvorsen og O. Normann Sand sto nederst på lista. På plassen foran disse to sto den tidligere varaordfører Rudolf Knoph, som nå var flyttet tilbake (1959) til kommunen som pensjonert stasjonsmester.

Plasseringen så langt nede på lista var etter ønske fra alle tre, som imidlertid ble kumulert slik at de kom inn som representanter. Normann Sand sogar som nr. 8 — plassen etter de 7 kumulerte.

Erling A. Erichsen ordfører 1964-67. I hans ordførertid ble kommunens største enkeltprosjekt — vannverket i Stangåsen — stort sett gjennomført.

Protokollen mellom desember 1962 og desember 1965 er dessverre borte, men en har årsmeldinger fra teknisk etat å bygge endel av historien på.

Det var stor aktivitet på vann- og kloakksektoren i disse årene, forteller meldingene om. Det største enkeltprosjekt i kommunen ble således påbegynt da — vannverket på Stangåsen — (se spesiell omtale av dette annet sted i beretningen).

På årsmøtet i 1966 ble Rolf Bergan avløst av Haakon Pettersen som sekretær.

Det var i lengere tid arbeidet med å få stiftet et arbeidernesammfunn. Den 8/12 1966 ble dette konstituert under navn av "Aktuelt Forum". Lorang Larsen ble valgt til den første formann. I den første tida avviklet Forumet flere arrangementer med gode og varierte emner, men etterhvert har interessen dabbet av dessverre — så virksomheten er foreløpig lagt ned.

Det var kommunevalg i 1967. Trass i stor innsats ble resultatet at partiet fikk 2 representanter mindre enn ved forrige periode og tapte det sosialistiske flertall. Formann i valgkampekomiteen var Jørgen Berge.

Julius Wivestad ble valgt som gruppeleder.

Kommunepartiet led da som både før og siden av mangel på presseorgan.

På årsmøtet 15/6 1967 ble Tore Schiefloe valgt som formann og Erik Rudaa kasserer.

Nye lover ble vedtatt på ekstraordinært årsmøte 1/3 1967.

I 1967 ble Tomteselskapet reorganisert. Det ble tatt opp tiltak for barn i førskolealder, ekspropriasjon av tomter i Oppegård syd og utbyggingsbidrag i nye og gamle strøk.

Tore Schiefloe ble gjenvalgt som formann i 1968. Ny kasserer ble Oddvar Tryti og ny sekretær Kåre Solem.

Protokollen for 1968 forteller om mange saker som er behandlet, bl.a. Reguleringsplan for Kantorfeltet, 3-generasjonsboliger, eiendommen Elverøy på Oppegård, kommunen overtar Oppegård Vels private vannverk. Partiet går inn for at det opprettes en logopedstilling ved skolen, at det til idrettsplass i Oppegård syd budsjetteres kr. 100 000,- og til idrettshallen kr. 550 000,-.

Forberedelsene til valgkampen foran Stortinget i 1969 ble tatt opp på et møte 23/10 1968. Formannen i en tidligere valgt

komite, Oddmund Pettersen, la fram forslaget som gikk ut på:

1. Oppdeling av roder.
2. Minst et halvt års valgkamp.
3. Økonomien må ordnes.

Det var stor misnøye med Arbeiderbladets dekning av Oppegård på Akershus-siden. En føler seg helt uten lokalreferater over kommunalparties virksomhet. Etter forslag av E. Gulbrandsen ble det derfor vedtatt å gi ut 2 nummer av en lokal partiavis i første halvår 1969.

Det går fram av årsmeldingen for 1968 at viseformannen Erik Strøm Rudaa nærmest hadde vært alene om å lede partiarbeidet. Da den nye formannen takket styret som han sa "solo" Rudaa, ble denne av representantskapet takket med stor applaus.

Det ble valgt helt nytt styre på årsmøtet 23/5 1969:

Formann Leif Hovden
Nestformann Helge Moi
Sekretær Kai Albertsen
Kasserer Knut Andersen.

Wivestad la fram sitt mindretallsforslag i formannskapet om ikke å bygge anleggsvei gjennom Svartskog til Sjødalstrand, men nytte sjøtransport for materiell til Nordre Follo kloakkverks anlegg. Dette for å verne den vakre naturen der ute. Bjørlo anbefalte flertallets forslag i formannskapet (8 mot 1). Årsmøtets flertall støttet Wivestad, men anleggsveien ble bygget etter en del forsinkelse.

Konsulentfirmaet Øverland & Taugbøl samt fylkesarkitekt Trond Dancke var invitert av partiet til å innlede om veitraseen for Rv. 152 (Skiveien) på et representantskapsmøte 3/11 1969. Det var to hovedmomenter sa Øverland: 1. Trafikken gjennom Kolbotn sentrum ville øke uansett hva som skjer. 2. Hva slags miljø ønsker man i sentrum.

Dancke innledet om motorveien Oslo-Østfold. Han mente at den ville bli hovedveien for Follo. Den ville etterhvert bli 10-doblet av

generalplanforslaget i 1962. Det bør bli et kryss ved Grønli, som vil samle opp trafikken fra syd.

Økonomien til partiet er ikke god, går det fram av årsmeldingen mai 1969—mai 1970. Styret har vært meget aktivt — ikke mindre enn 17 styremøter, som har behandlet 58 saker, har vært avholdt.

Årsmeldingen forteller også om flere interessante møter: Foran Stortingsvalget ble det holdt et større diskusjonsmøte med Høyre i Samfunnshuset. Fra Arbeiderpartiet deltok Normann Sand, Berit Aas og Arve Johnsen, begge fra Asker og etterhvert mer kjente — Berit Aas som stortingsrepresentant valgt av SV, og Johnsen som sjefen for Statens oljeselskap (Statoil). For pensjonistene og de trygdede ble det arrangert festmøte med tale av Werna Gerhardsen og underholdning av Tryggve Aakervik og Arne Paasche Aasen.

Friluftsmøter arrangerte man sammen med en bilkortesje. Møtene ble holdt flere steder i kommunen. Hovedtaler var Reiulf Steen, Ole Wiig hadde korte valg-appeller. Kolbotngården ledet opptøget foran de omlag 50 bilene i bilkortesjen.

Forholdet mellom kommunegruppa og parti-styret er hyppig debattert i 1970. Det er tydelig at det var endel uoverensstemmelser.

På et møte 2/2 1970 innledet skolelederen i AUF Oslo, Aslak Leesland, om demokrati i skolen. Etter foredraget var det en heftig debatt, står det i protokollen.

Årsmøtet 11/5 1970 gjenvalgte Helge Moi som nestformann og Knut Andersen som kasserer. Ny sekretær ble Oddvar Tryti, formannen Leif Hovden var ikke på valg.

Generalplanen, lukningsvedteker, barneinstitusjoner, Sofiemyr idrettshall, A.velgeren, Skrenten og henstilling til Oppegård kommune om å bevilge et beløp til Vietnam m.m. finner en behandlet på møtene.

I et møte 17/9 1970 foreslo partiformannen Leif Hovden at partiet ervervet eiendommen

”Fjøsanger”, Kolbotnveien 18 like ved Kolbotn stasjon til kontorer og arkiv. Forslaget ble enstemmig vedtatt. Styret fikk fullmakt til å tegne minst 65 andeler a kr. 1 000,- og om nødvendig ta opp et banklån på kr. 20 000,-. I april 1971 forlangte kommunen å få overta eiendommen for å sanere den — (se ellers spesiell omtale av dette særpregede prosjekt).

Representantskapsmøtet den 23/11 1970 omfattet mange interessante spørsmål. Det var ikke mindre enn tre innledere:

Finn Norman innledet om boligbyggingen. Han la vekt på at en kom igang med utbyggingen av Oppegård syd.

Den andre innleder var *Vik Hansen*, som refererte fra bygningsrådets arbeide. Om generalplanen sa Vik Hansen at den var vanskelig å finne ut av: Dårlig vekstrate, prioritering, boligstruktur, regionplan, veisystem og informasjon til publikum.

Formannen Leif Hovden ga en oversikt over det som var skjedd i perioden 1961-68 og skisserte opp det som var investert og bygget i kommunen. *Det som var skjedd fram til 1970 var helt og holdent Arbeiderpartiets gevinst.* Det som de borgerlige har gjort siden de fikk flertall fra 1968, er bare å føre videre det som Arbeiderpartiet fikk gjennom og godkjent i tidligere perioder, sa Leif Hovden.

Årsmøtet 12/3 1971: Ny lov for Oppegård Arbeiderparti ble vedtatt. Denne går bl.a. ut på at det heretter kan velges 1 representant for hver 8 medlemmer. ”Jonassen-planen”, vann og kloakk i eldre strøk, bygging og drift av daginstitusjoner ble drøftet. Ruth Fjeld fikk applaus for sitt fremragende arbeide som leder av AOF.

Som formann ble valgt Finn Norman, varaformann Arvid Hansen. Oddvar Tryti og Knut Andersen henholdsvis sekretær og kasserer.

Partiarbeidet i 1971 var preget av mindre tilfredsstillende forhold. Formannen Finn Norman trakk seg tilbake allerede 8/10 1971 på

grunn av svekket helse og sekretæren sviktet også.

Kommunevalget i 1971 ga dårligere resultat enn vi håpet på — trass i en aktiv valgkamp. I de siste 6-8 år før 1971 er det flyttet inn i kommunen velgere av mer borgerlig tilknytning. Det er blitt et lite Bærum, som dessverre viser seg igjen ved kommune- og stortingsvalgene.

På årsmøtet 3/3 1972 redegjorde gruppefører Julius Wivestad for kommunegruppas virksomhet i 1971. Alle sakene bærer tydelig preg av en kommune i sterk vekst:

Generalplanen, vann og kloakk i gamle strøk, nye barneinstitusjoner, ny lagertomt, make-skifte i Grønmo gård, tomt til administrasjonsbygg, ervervelse av eiendommer, kommunens tomtepolitikk, fortau og gangveier.

Julius Wivestad. Medlem av alle kommunestyre siden 1960. Kommunegruppas formann i 10 år, viseordfører i perioden 1964-67 og mange andre tillitsverv.

Torgrim Elsrud ble valgt til formann, Knut Granly sekretær, Knut Andersen kasserer. Gruppeformann i 1972 var Paul Engstad.

Det var et meget arbeidssomt og dyktig styre. Sekretæren Granly flyttet dessverre fra bygda, og ble etterfulgt av Lorange Larsen.

Det ble tatt opp å reise eller interpellere i kommunestyret om følgende saker: Kommunal musikk-skole, kino- og kultursjef, bedring av Kolbotnvannet, sentrumsdannelsen på Greverud, forurensningen av kloakken ved Oslo, elverksutbyggingen i nye boligfelt, Mastemyrveiens trase, nytt administrasjonsbygg.

Spørsmålet om landets tilmelding til EF i 1972 opptok partimedlemmene sterkt. Menningene var i høyeste grad delte og diskusjonene på møtene var sterkt følelsesmessig preget. Flertallet hos oss var for tilmelding.

Etter folkeavstemmingen som viste flertall mot at landet sluttet seg til EF, ble saken tatt opp på et møte 12/10 1972. Paul Engstad innledet og ga en analyse av den parlamentariske situasjon vårt land var kommet i etter folkeavstemmingen. 12 talere deltok i debatten, som denne gang var saklig og rolig.

Formannen Torgrim Elsrud foreslo: "Innledningen og ordskiftet tas til etterretning og representantskapet henstiller til AIK-bevegelsen i Oppegård om å h olde møte og vedta at AIK nedlegger sin virksomhet."

Dette ble enstemmig vedtatt, men det viste seg siden at appellen var uten virkning.

På et representantskapsmøte en måned senere, den 9/11 1972, ble behandlet navnene og nummerrekken på kandidater til valglista til Stortingsvalget. Debatten tok straks preg av motsetningene om EF. Styret foreslo Paul Engstad, Kolbotn krets lag foreslo Tryggve Aakervik, Oppegård krets lag foreslo Gunnar Tore Hansen, Oppegård, Ole Wiig, Ski og Berit Aas, Asker. Den skriftlige avstemning viste 9 stemmer for Engstad, 5 for Aakervik og 9 blanke.

Oddvar Tryti satte fram følgende forslag: "Oppegård Arbeiderpartis representantskap vil anmode nominasjonskomiteen i Akershus Arbeiderparti at Stortingslista får en representasjon som representerer folkeflertallet ved folkeavstemningen." Forslaget falt med 15 mot 8 stemmer.

I samme møte skulle også velges en represen-

tant til fylkesparties nominasjonskomite for Stortingsvalget. Valget sto mellom Lorang Larsen som var for EF og Oddvar Tryti som var mot EF. Diskusjonen var i hardeste laget, og da avstemningen viste at Lorang Larsen ble valgt med 12 stemmer — Tryti fikk 11 stemmer — forlot endel av Oppegård og Myrvoll kretslags representanter demonstrativt møtet.

EF-saken førte dessverre til det bedrøvelige resultat at endel av våre medlemmer sluttet seg til AIK-bevegelsen, som igjen sammen med SF og NKP dannet Sosialistisk Valgforbund (SV). Våre AUF-lag ble også rammet av splittelsens ånd.

Så det siste av de 60 åra som partiet har

bestått blir nok ikke et år som en vil minnes med noen glede.

Medlemsstokken har skiftet meget gjennom tidene. I de første åra med de dårlige økonomiske og sosiale forhold var interessen for partiarbeidet stor og omfattende på så mange områder innenfor arbeiderbevegelsen. Med de bedre økonomiske forhold som vi har oppnådd takket være Arbeiderpartiets innsats, ser det ut for at interessen for partiet daler, spesielt synes ungdommen å svikte partiet.

Pr. 31/12 1972 var 316 medlemmer tilsluttet Oppegård Arbeiderparti.

Styret for Oppegård Arbeiderparti jubileumsåret var:

Partistyret i jubileumsåret. Fra venstre Knut Granly, Lorang Larsen, Odd Sjøvold, Torgrim Elsrud (formann), Knut Andersen. Sittende Alf Helge Martnes, Oddvar Tryti, Ruth Fjeld var ikke tilstede.

Torgrim Elsrud, formann
Odd Sjøvold, nestformann
Lorang Larsen, sekretær
Knut Andersen, kasserer
Ruth Fjeld, studieleder
Oddvar Tryti, styremedlem
Alf Helge Martnes, styremedlem

PARTIETS 60-ÅRSJUBILEUM

Jubileet ble markert ved et festmøte på Oppegård Vel den 26. oktober 1972. Det ble holdt i all enkelhet, men ble en minnerik feststund allikevel.

Jubileumskomiteen som besto av Odd Sjøvold, Ninni Kjærnsmo, Kari Gresberg, Robert Tait, Oddvar Tryti og Helge Martnes, hadde sørget for pent dekkede bord, kaffe og biteti. Festen ble ledet av partiets formann Torgrim Elsrud.

Festtaleren for dagen var partiveteranen Aksel Zachariassen. Veteranene Hans Aanrud, Rudolf Knoph og Henry Steen kåserte om Oppegård Arbeiderpartis første år. For-

mannen i Akershus Arbeiderparti, Kurt Mosbakk, ønsket tillykke og overrakte gave, en tinnvase, fra fylkespartiet. Gunnar Ekeberg overrakte blomster og hilsen fra nabopartiet på Ski. Kolbotn kretslag ved Haakon Pettersen overrasket med en velkommen gavesjekk på kr. 1 000,-. Videre var det hilsen fra Oppegård/Myrvoll kretslag ved Erling Gulbrandsen og Oppegård AUF ved Oddvar Tryti.

I et senere styremøte er det bevilget kr. 150,- til ny dirigentklubbe i anledning av jubileet.

KRETSLAGENE

er de organisasjoner som danner grunnlaget for hovedpartiet i kommunen — Oppegård Arbeiderparti.

Oppegård kretsforening ble stiftet 28/7 1912. Kolbotn (Kullebund), Bålerud og Myrvoll noe senere. Kretslagene stiftet så Oppegård Arbeiderparti 28/8 1912.

Kretslagene har mange oppgaver. De skal i første rekke ivareta de lokale interesser, in-

Fra jubileumsfesten på Oppegård Vel 26. oktober 1972. Fire veteraner, Aksel Andersen, Rolf Bergan, Abraham Bekken, Henry Steen.

formere hovedpartiet om aktuelle problemer, delta aktivt i kommune- og stortingsvalg. Videre skal de arrangere interessante møter med foredrag, kåserier, filmframvisninger m.m.

Lokale stridsspørsmål og politisk uenighet i hovedorganisasjonene har av og til hatt leie konsekvenser for samholdet. Sprengningen av Oppegård Arbeiderparti i 1923 hadde således også virkning for kretslagene. Etter 3-4 år med opprivende og bitter kamp mellom tidligere kampfeller ble en i 1927 enig om å "nedlegge våpnene" og samle kreftene igjen. Kretslagene ble igjen opprettet på de forskjellige steder.

Men i 1933 raknet det igjen — dessverre. Bakgrunnen var uenigheten om julebidraget i 1932, de små forsorgssatser og kommunens dårlige økonomi.

I 1937 ble stridsøksa lagt ned og siden har samholdet vært varig, selv om det sjølsagt kan ha vært delte meninger om så mangt. EF-spørsmålet f.eks. har dessverre vært en spesielt alvorlig faktor her.

I 1965 vedtok Myrvoll distriktsforening, som kretslaget der ble kalt å slutte seg sammen med Oppegård kretslag.

ARBEIDERUNGDOMSLAGENE

Om disse lagene er det dessverre også lite å fortelle både fra tida før og etter siste verdenskrig. Spesielt gjelder dette for Oppegård og Myrvoll A.U.L. Og felles for alle har det ofte vært vansker med "driften". Etter krigen med den stigende levestandard har interessen blant ungdommen dabbet av ser det ut for — lagene har syknet hen og blitt startet påny. Men for tida er det ingen aktivitet i disse lagene. Den store uenighet om landets tilmelding til EF er uten tvil en sterkt medvirkende årsak til dette.

KOLBOTN A.U.L.

Det er det eneste laget som vi har vært så

heldig å få tak i noen protokoller og referater fra, men mye mangler også her.

Dette laget ble stiftet i 1922. Veteranen Henry G. Steen forteller at det var et sterkt ungdomslag på Kolbotn i 1926. Dette hadde talekor, teatergruppe og et godt hornorkester. Med disse ungdommene dro kretslaget på lastebil til Oppegård syd, Myrvoll, Svartskog og Ljansbruket for å stifte foreninger. Det var stor oppslutning om møtene.

I beretningen for 1931 finner en at Kolbotn A.U.L. har stort medlemstall, men dårlig økonomi. Dette ble rettet opp ved et stort marked med revy av lagets egne krefter. Møtevirksomheten må ha vært intens det året — 26 lagsmøter, 42 styremøter og 7 fellesmøter med andre lag. Studiearbeide, førstehjelpskurs og tramgjengen var i virksomhet.

I 1946 har Kolbotn-laget en *hyttekomite* som har en kassabeholdning på kr. 1 400,-. Ble den hytta bygget tro? Aktiv turkomite og studiesirkel har de også.

Protokollene til Kolbotn A.U.L. fra 16/8 1947 til 16/2 1953 har vi som nevnt fått tak i. De begynner med referat fra en festlig båttur Oslofjorden rundt, med 50 personer i 2 dager i august, og forteller ellers om mye moro og interessante saker som ungdomslaget har tatt opp.

På møtet 27/8 1947 velger de Leif Henriksen og Frank Hansen til å tiltre en samarbeidskomite for å få et strandareal til fri avbenytelse.

Jentenes kveld hadde de med fint dekkede bord, avis, lek og dans etter radioen. Festen ble avsluttet kl. 23.00 med brodering og sang "Vi er unge".

En annen gang hadde de veldig moro ved en konkurranse om å holde et foredrag på stående fot i løpet av 1 1/2 minutt.

En artikkel av dr. Gudmund Harlem om kjønnslivet ble trykt opp og fordelt til dem som ønsket å lese den.

D.N.A. jubileum 1947.

Kolbotn a-u-l deltok i tog, bildet tatt på Youngstorget. Stående fra venstre Wilhelm Gjørstad, Kjell Karlsen, Odd Karlsen, Frank Hansen, Knut Syversen. Sittende Kirsten Karlsen, Rolf Åkervik som dengang var form. i A.U.F., Elsa Svindal, Henny Steen Larsen og Wilma Andreassen.

I februar 1948 tilbød Henry Steen å låne laget 100 kroner til dekning av skyldig husleie — 8 medlemmer kausjonerte for lånet.

Den 23/2 1948 er protokollert en høytidelig kjøpekontrakt: Hyttekomiteen selger til Frank Hansen et Philips radioapparat for kr. 425,- med avdrag kr. 50,- pr. måned. Kontrakten er underskrevet av kjøperen, av Sverre Lund for hyttekomiteen og Odd Karlsen for ungdomslaget.

De drev med kongleinnsamling og lotteri til inntekt for laget — Oskar Andersen vant strykejernet, Rigmor Andersen barbermaskinen.

På styremøte 26/4 1948 vedtok styret å kjøpe et norsk flagg til 1. mai demonstrasjonen.

”Leif sa noen ord om aktiviseringen blandt medlemmene. Da det på møtene er fler jenter enn gutter, mente han at dette måtte være grunnen for at gutta er blitt borte. Frank kom med forslag om at jentene skulle få håndballen til å trene med, gutta kunne ha fotballen”, sier protokollen.

I året 1948 var det en utrolig stor aktivitet:

Mange sommer- og badeturer. Tømmerhogst var de med på 12. juni. Høyttaleranlegg anskaffes. Musikkgruppe stifter de også. Den økonomiske politikk diskuteres. Brevkurs og andre studiekurs er de deltakere i, teaterkvelder og et kreftmøte også. De arrangerer en spørrekasse hvori medlemmene kan spørre og få svar etter ei uke.

I protokollen finner en også at lagets banner er forsikret med kr. 3,25 i premie.

På lagsmøtet den 1/6 1949 spør Henny Steen om ungdomslaget hadde lyst til å være med på å samle inn aviser og papir og la pengene gå til *vannverket*. Om hun fikk de andre med på dette interessante og påfallende forslag, forteller ikke protokollen noe om.

Mange interessante foredrag arrangerte laget i 1949. Dansegulv satte de også opp.

Laget har framover ofte møter med de forskjellige emner — med gjettekonkurranser bl.a. guttenes eller jentenes kveld m.m. På lagsmøtet 27/9 1950 var det så kaldt i lokalet at de tok kaffespleisen først.

I januar 1951 arrangertes en solvervsfest som en fredsfest i forbindelse med FN's arbeide.

Henny Steen, som nå også har navnet Larsen føyet til, blir foreslått som formann for Follokretsen ved fellesmøtet i Hølen.

Karneval går av stabelen i februar. I påsken har de besøk av Stuvstad Ungdomslag i Sverige, og i juli reiste 30 stykker fra Kolbotnlaget på gjensitt med Lorang Larsen som reiseleder.

På årsfesten har de besøk av Gunnar Ousland og i et senere møte holder Alf Larsen en greie demonstrasjon om halvsåling. Men trass i all denne aktiviteten har interessen dabbet av, slik at arbeidet må ha ligget nede en tid. Den 21/3 1954 opplyser Kolbotn A.U.L. til parti-styret at laget har fått ny start og søker om å få ettergitt kontingenten for 1953.

Det siste møte som finnes referert er avholdt på Samfundet 10/11 1954. Dette møtet ble ledet av formannen Knut Syversen.

En lagsavis som de kalte ”Røyskatta” ble startet den 21/4 1948. Av en egen protokoll ser det ut for at de har avis for hvert møte med skiftende redaktører. Den siste avis er også datert november 1954.

Tillitsmenn i Kolbotn A.U.L. mellom åra 1946 og 1954 i rekkefølge:

Formenn:

Olaf Davidsen, Odd Karlsen, Sverre Lund, Henny Steen Larsen, Knut Jakobsen, Leif Sørensen, Odd Pedersen, Knut Syversen.

Sekretærer:

Wilhelm Gjølstad, Henny Steen, Elsa David- sen, Kjell Karlsen, Alf Larsen, Gunhild Kirk- nes, Sverre Lund, Bjørg Såheim, Bjarne Ån- dersen, Grete Haugnes.

Kasserere:

Leif Henriksen, Kolbjørn Hytjan, Eli Nilsen, Ingrid Schie, Lillian Jørgensen, Odd Pedersen, Elsa Davidsen, Reidun Syversen, Annlaug Mollnes.

Alle protokoller etter 1954 er dessverre borte. Ikke før 1967 finner en korrespondanse og meldinger som viser at laget har vært i aktivitet øyensynlig med mer eller mindre avbrudd. De som spesielt var aktive i de senere år var Kai Albertsen, Tom Ullsgård, Vidar Svinndal, Gunnar T. Hansen, Jan Ingierd, Kjell-Arne Ekeberg og Unni Rudaa.

Laget startet i 1968 egen avis som de kalte "Røde flagg" — abonnementspris kr. 15,- for 12 nummer pr. år. Redaktør Kai Albertsen, redaksjonsmedlemmer Tom Ullsgård og Vidar Svinndal. Samme år startet Jan Ingierd og Tom Ullsgård eget forlag med formål å utgi artikler av almen interesse og av sosialistisk karakter.

Forlaget som de kalte "Proletaren" opprettet fra 5/11 1968 følgende stillinger:

Forlagsdirektør:	Jan Ingierd
Redaksjonssekretær:	Tom Ullsgård
Layout-sjef:	Jan Ingierd
Produksjonssjef:	Tom Ullsgård
Redaksjonsmedarbeider:	Kjell-Arne Ekeberg
— " —	Tor-Willy Johansen
— " —	Roger Pettersen

Hvilken skjebne disse interessante tiltakene fikk, forteller ingen dokumenter om. Det er vel å anta at de ikke fikk lang levetid. Det er også dessverre bare å konstatere at virksomheten for ungdomslaget f.t. ligger nede.

Protokollene til Ungdomslagene på Myrvoll og Oppegård har vi ikke kunnet få tak i. Det etterfølgende er basert på spredte referater og årsmeldinger til Oppegård Arbeiderparti.

I 1938 besto styret i *Oppegård A.U.L.* av følgende: Reidar Eriksen, formann, Paul Bjørlo viseformann, Agnes Fjeld kasserer, Sig. Hagen sekretær. Styremedlemmer: Anna

Weber, Odd Sevold og Gunnar Arnesen. Varamann Arne Tolsby. Revisorer Rudolf Knoph og Joh. Hansen.

De har hatt en rekke møter og sammenkomster. Deltatt på stevner i Lørenskog, Ås, Kongsberg, Ski og Drøbak. Pinsetur til Brandbu. Dårlig økonomi, men ingen gjeld.

Det neste referat vi finner er fra 1947. Da er Willy Eriksen formann, Anne-Lise Thodal kasserer, Fritz Fondin sekretær, Knut Andersen viseformann. De har hatt 21 styremøter og 7 turer — fantastisk aktivitet. De har arbeidet med badstusaken, opprettelse av kommunal ungdomsnevnd. Forelesningskvelder i kommunalkunnskap og studiesirkel i samfunnslære har også vært i sving.

Myrvoll A.U.L.'s styre sier i referatet sitt til Oppegård Arbeiderparti i 1938 at sykdom og ymse andre private forhold har medført endringer av styrets sammensetning enkelte ganger. Formann var Harald Ericsson, Egil Hansen kasserer, Kåre Tandberg, sekretær. De hadde 34 medlemmer og holdt regelmessige møter hver 14. dag. De har jentegruppe, agitasjonsutvalg og teatergruppe. Dårlig økonomi klager de på.

Dette er det eneste livstegn som vi har om Myrvoll A.U.L. Det er opplagt at disse ungdomslagene har vært i virksomhet gjennom flere år, stoppet opp, men reorganisert. Ved et tilfelle ble det forsøkt med å slå Kolbotn og Oppegård ungdomslag sammen — uten hell.

Det er helt klart at ungdomslagenes virksomhet er av meget stor betydning og verdi for et politisk partis virksomhet, og det er med stor beklagelse at en må konstatere at ungdomslagene for tida ikke er aktive.

KOLBOTN KVINNEFORENING

Protokollene fra stiftelsen i 1930 til 1963 er dessverre ikke å finne. Men heldigvis har en partifelle tatt vare på en fyldig beretning som ble trykt ved 25-års jubileet 29. mai 1955. Festen holdt de dagen før, den 28. mai — det var nok en lørdag. Noe referat om hvorledes

festen forløp finnes ikke, men i programmet foran beretningen heter det:

”Festkomiteens formann Gerd Sunstad ønsker velkommen.

Åpningssang

Prolog

Festmiddag

Suppe

Oksestek

Is

Jubileumssangen

Hilsningstaler

Tale for damene

Musikk, underholdning, dans

Kaffe — kaker.”

Den lange, morsomme prologen, som hyllet kvinneforeningen, var diktet av Henry G. Steen, som en skulle anta leste den sjøl. Prologen sluttet slik:

”Det sies at det finnes engler til.

Ja de kan tro hva de vil,
men sånn især innunder juletider
det går et par kvinner rundt
i forskjellige hjem. En konvolutt ligger
etter dem med hilsen fra KOLBOTN
KVINNEFORENING.

25 år er gått siden frøet i jorden ble lagt
og man må få lov å si
at ideen var vel anbragt
og at kvinnene har gitt den verdi.
Noen har nok falt fra,
men det kommer nye til.
Tanken føres videre frem
til støtte for alle hjem.

En hyldest og et nifoldig hurra
skal KVINNEFORENINGEN ha
på sin 25-års dag.”

25-års beretningen 1930-1955 gir et så godt bilde av en kvinneforenings virke tilsluttet D.N.A., at den gjengis i sin helhet:

”Kolbotn Kretslag av D.N.A. innkalte til møte på Samfundet 29. mai 1930, Kristi Himselfartsdag. De skulle ha ektefellene med. Formannen i Akershus fylkes kvinnevalg, Helga Ramstad, var foredragsholder, og

tanken var å stifte en kvinnegruppe på stedet. Etter foredraget ble det nedsatt et midlertidig styre som fikk i oppdrag å tegne medlemmer, og innkalle til møte for å danne en kvinnegruppe på Kolbotn.

Følgende ble valgt i styret:

Formann Martha Olufsen

Viseformann Ingeborg Hermansen

Sekretær Agda Nord

Kasserer Borghild Olsen

Styremedlemmer Alise Ramsdal og Bertha Nilsen.

Borghild Olsen. En av stifterne av Kolbotn kvinneforening av D.N.A. og mange andre tillitsverv.

To av stifterne, Borghild Olsen og Bertha Nilsen, er fremdeles med, og er 25-års jubilarer idag.

Den 2. september samme år ble det innkalt til møte, og det tegnet seg mange medlemmer. Det ble enstemmig besluttet at det nedsatte styret skulle fungere til 1/2-års og årsmøtet.

Vi sto som gruppe tilsluttet Kretslaget i 1 år. På årsmøtet besluttet vi å gå over til forening. Noen innsigelse fra Kretslaget var det ikke.

Opgavene ble store. En skulle ikke bare lære

seg møtepraksis, uerfarne som vi var, men også sette seg inn i politikk og kommunalforvaltning.

Etter 1 1/2 år ble det skiftet formann, og Clara Skibnes ble valgt. Hun fungerte i 3 år. Foreningens medlemstall økte. Ved kommunevalget høsten 1931 ble 2 av foreningens medlemmer valgt inn i herredsstyret, + 1 varmann.

Fra årsmøtet 1935 fungerte Dagny Syversen som formann til 1947. Fra 24. september 1940 under okkupasjonstida til frigjøringa 8. mai 1945 var alt politisk arbeid forbudt for vårt parti og vår forening lå nede.

Alt hva foreningen hadde av protokoller og arkivsaker ble tilintetgjort under krigen.

Den 25. mai holdt foreningen sitt første styremøte etter frigjøringa, og 4. juni tok vi opp møtevirkomheten igjen med god tilslutning.

Medlemstallet har på det høyeste vært 62 medlemmer.

På årsmøtet 1947 ble Sigrd Steen valgt til formann. Hun fungerte i 5 år. Fra 1952 tok Dagny Syversen igjen over og står nå på det 3. året.

Fra starten av strømmet oppgavene på oss og det var store og krevende oppgaver som landspartiet skulle løse, som vi har gitt uttalelser om. Det har vært herredspartiet i vår egen kommune som vi har samarbeidet med for løsning av sosiale saker, og medlemmer av vår forening har i alle år deltatt i kvinnekonferansene og formannskonferansene i Akershus Fylkes kvinneutvalg.

Foreningen har kostet studiekurs på flere av medlemmene og det har vi hatt et godt utbytte av. Medlemmene har deltatt i agitasjonsarbeidet i alle valgår, og har deltatt i alle partiets arrangement.

To store stevner har vi selv holdt med god deltakelse. Vi har hatt besøk av mange arbeiderkvinnelag, og gjengjeldt besøkene. Det er alltid lærerikt å komme sammen med andre

lag, og meget hygge har vi hatt på disse turene.

Foreningen har hatt kurs for medlemmene i kjølesøm og søm av lampeskjerner, to konkurranser i baking og en i strikking. Demonstrasjoner i vask, dypfryste produkter, plastsaker, mange praktiske ting, Bergene produkter, Hoover vaskemaskin og Kobold støvsuger. Kooperative bedrifter i Oslo har vi besøkt med god deltakelse.

I januar 1939 startet partiet en gruppe av Arbeidersaniteten, hvor mange av våre medlemmer deltok i førstehjelpskurser.

Sommerturene våre begynte med korte turer, til Bakernes feriehjem på Nesodden, og Svestad — Oslo kvinneavdelingens feriehjem for husmødre — også på Nesodden. Senere ble turene lengre — til Hadeland, Eidsvoll, Sundvolden, Larkollen, Moss, Halden, Tjøme og Kongsberg. Ja til og med utenlandsturer til Strømstad og Karlstad, så spør om vi ikke er bereiste.

I februar 1938 fikk foreningen sitt banner. I november 1948 startet vi vår egen avis som heter "Hygga".

Hvert annet møte er arbeidsmøte hvor foreningens medlemmer broderer og strikker til våre basarer. En del av overskuddet på våre basarer blir avsatt til en syke- og hjelpekasse for foreningens medlemmer.

Vi har gjennom kommunalkurs og brevskolere fått undervisning i kommunalkunnskap for å dyktiggjøre oss for de oppgaver partiet har satt oss til. Flere av våre medlemmer er med i kommunale styrever og nemnder, i skolestyret, forsorgsstyret, kontrollnemnda og husstellnemnda. Formann har vi i skoletilsynet, barnevernsnemnda, husmorvikarnemnda og trygdenemnda. Vi er representert i Akershus fylkes husstellutvalg og Oslo og omegns badeforbund. Vi har i 3 perioder hatt ett medlem i formannskapet og 2 herredsstyrerepresentanter, den siste perioden 1 representant og 1 varmann.

Forslaget om uføretrygd, fritt sykehusopp-

hold og fritt valg av lege kom fra vår forening og ble gjennomført i 1949. Foreningen tok opp saken og innbød trygdede og pensjonister for å stifte en forening. Den er kommet godt igang, og har 100 medlemmer idag.

To av våre medlemmer er med i barnehagekomiteen på Kolbotn og har gjort et godt arbeid der. Foreningen har gitt kr. 500,- til varmestuen.

Bevilgninger og utdeling av foreningens midler har i årenes løp gått opp i tusener av kroner, men den hjelp foreningen har kunnet yte, har vært den største glede for oss.

Styret i jubileumsåret består av:

Formann Dagny Syversen
Varaformann Dagny Nilsen
Sekretær Astrid Hammerlund
Kasserer Gerd Sunstad
Styremedlem Aslaug Jørgensen
Varamann Anna Hylander

Beretningskomiteen:

Dagny Syversen, Sigrud Steen, Borghild Olsen, Bertha Nilsen, Clara Skibnes.”

Aslaug Jørgensen. Gjennom mange år aktiv tillitskvinne i partiet, spesielt i Kolbotn kvinneforening.

Referater fra Kvinneforeningens virksomhet mellom 1955 og 1962 har vi ikke, men vi kan gå ut fra at interessene dreiet seg om de samme problemer som i de første 25 år. Heller ikke er vi i stand til å fortelle om hvem som styrte foreningen i den tiden, skrev protokollen eller passet kassa. Høyst sannsynlig har Dagny Syversen og Sigrud Steen hatt formannsjobben. Disse to personligheter bør også minnes spesielt for deres aktive innsats i herredsstyre og i kommunale utvalg, og for deres høviske og vennlige framferd.

I årene mellom 1962 og 1967 forteller protokollene om mange interessante foredrag og kåserier: Rakel Severin, Erling Erichsen, Aake Anker Ording, Alfild Bugen, Anna Negård, Normann Sand, Åse Dokken, Bjørn Skau, Håkon Lie, Karl Trasti, Thor Andreassen, brannmester Rømseth og Tryggve Aaker-vik med appell og sang.

Medlemmene deltok i flere kurs, i husflidslag, heimstellnemnd, skolestyre, skoletilsyn m.m., var aktive i valgkampene. Støttet aksjon for uføre mødre og foreslår at det opprettes familierådgivningskontor og hjemme-hjelp for eldre i kommunen.

Foreningens 35-års jubileum ble feiret på Samfunnshuset den 29. mai 1965 med 40 del-takere. Innbudte gjester var Åse Dokken, Normann Sand og ordfører Erling Erichsen, alle med fruer. Av stifterne var Sigrud Steen, Borghild Olsen og Bertha Nilsen blandt gjes-tene.

Gerd Sunstad ledet festen. Henry G. Steen leste prolog og Aslaug Jørgensen 35-års beretningen. Prologen og beretningen er ikke i protokollen.

Hovedtalen holdt formannen Henny Steen Larsen. Sigrud Steen holdt et interessant kåseri om stiftelsen og årene siden. Krets-lagets formann Alf Thoresen gratulerte og overrakte sjekk. Henry G. Steen hilste fra Trygdeforeningen med blomster. De innbudte gjestene og Tulla Negård talte og hyllet foreningen. Harry Nilsson holdt humoristisk tale for damene. Aslaug Jørgensen og Gerd Sunstad fikk blomster for utrettelig arbeide for fore-

ningen og Edith Karlsen blomster for 10 år som styremedlem. Blomster fikk også Sigrd Steen, Borghild Olsen og Bertha Nilsen for 35 års medlemskap. Styremedlem Laila Andersen sto for alle blomsteroverrekkelsene. Gerd Sunstad og Henny Steen Larsen fikk nål for 25 års virke. Krets­lagets representant Arne Karlsen takket for maten — dyrestek og is, og så var det dans etterpå.

Men bare 2 år etter 35 års festen ble Kvinneforeningen oppløst. Kolbotn krets­lag av Oppegård Arbeiderparti foreslo at Kolbotn kvinneforening skulle tilsluttes kretsforeningen.

På årsmøtet 2. februar 1967 ble så forslaget behandlet og vedtatt. Som utvalg til å forestå sammenslåingen med Kolbotn krets­lag ble valgt Henny Steen Larsen, Laila Andersen og Gerd Sunstad.

Som representanter til representantskapet: Laila Andersen, Henny Steen Larsen og Kari Elsrud med varamenn Lisen Amundsen, Edith Karlsen og Laila Sand.

Alle som var styemedlemmer gjennom de 37 år foreningen levet, er det dessverre ikke mulig å angi. Oppegård Arbeiderparti utarbeidet en beretning felles for alle lag, bygget på lokallagenes årsberetninger for 1947-48. Her står hele styret for 1947 nevnt: Sigrd Steen, formann, Otilie Holm, viseformann, Aslaug Jensen kasserer, Aslaug Jørgensen, sekretær, Gudrun Kirkeng, styremedlem. Varamenn Margit Helgestad og Louise Ruud.

I 25-års beretningen som er nevnt foran, ser vi at Martha Olufsen var formann i 1 1/2 år, Clara Skibnes i 3 år, Dagny Syversen fra 1935 til 1947 da Sigrd Steen ble valgt. I 1952 overtok igjen Dagny Syversen formannsvervet. Dette var hun også ved jubileet i 1955 og sikkert mange år etter det. Men derom "tier historien".

De to tilgjengelige protokoller mellom 1/3 1962 og 2/2 1967 kan fortelle:

Formann Henny Steen Larsen 1962-67
Sekretær Aslaug Jørgensen 1962-64 og

Anna Lauber 1965-67
Kasserer Wilma Andreassen 1962 og
Gerd Sunstad 1962-67.

Andre styremedlemmer i disse årene var Edith Karlsen, Randi Pedersen, Wilma Andreassen, Ellen Andreassen og Laila Andersen.

OPPEGÅRD OG MYRVOLL KVINNEFORENING

Det første forsøk på å stifte en kvinneforening på Oppegård syd ble gjort på et møte på Greverud skole den 2. november 1932 etter initiativ av Greverud kretsforening. Kretsforeningen hadde anmodet Kolbotn Kvinneforenings medlemmer om å være tilstede. Dens daværende formann, Clara Skibnes, redegjorde for gruppas arbeide på Kolbotn. 15 medlemmer meldte seg og styre ble valgt. Men allerede etter bare 1 år ble foreningen lagt ned.

Neste forsøk ble gjort i 1945, men nå med bedre resultat. Møtet ble holdt på Fjelltum, Myrvoll onsdag 14. november 1945.

Svanhild Thoresen ledet møtet, protokollen er skrevet av Palma Dillevig. Kolbotn Kvinneforenings formann Dagny Syversen redegjorde for Kolbotn-lagets virksomhet og dens lover. De fleste av de 35 frammøtte kvinnene meldte seg inn og styre ble valgt. Formann ble Svanhild Thoresen, kasserer Marie Kjølstad, sekretær Palma Dillevig, styremedlemmer Martha Ruud og Jenny Nikolaisen. Møtet ble avsluttet med sangen "Vi kommer med ungdommens elskov og tro". "Vi gikk så over til kaffen", avslutter Palma Dillevig det første referatet.

Til det andre møtet i foreningen den 11. januar 1946 hadde de anmodet Kvinnesekretariatet om en foredragsholder om morspensjonen. Istedet kom det en frue som snakket i en time om daghjem, som vel ikke var noe aktuelt ute på landet, skriver Palma Dillevig i protokollen. Hennes videre referat er så morsomt at en del av dette bør tas med her:

”Formannen takket foredragsholderen for det jeg ikke kan si utmerkede foredrag da kun prisen var utmerket. Hun forlangte 40 kroner og 40 kroner timen er ikke småtter. Så formannen fant det rådeligst ikke å gi henne noen ting. Så jeg tror ikke medlemmene bør frykte for at hun kommer igjen. Så hadde vi på dette møtet en hel mann hos oss, formannen i Kretsforeningen. Jeg tror han hadde det bra. Han syntes at det var hyggelig at han fikk lov å komme. Jeg synes han var modig”, skrev Palma Dillevig.

Den neste foredragsholder på agitasjonsmøtet 15. mars var Palma Dillevig mer tilfreds med. ”Formannen ga så ordet til kveldens foredragsholder Tulla Negaard. Hun holdt et glimrende foredrag om kvinnens likestilling med mannen og om boligforholdet og byggesaken. Formannen takket for hennes utmerkede foredrag og møtet ble hevet.”

I et senere styremøte ble det vedtatt å sende fruene som holdt det mislykkede foredrag den 11. januar, et honorar på kr. 25,-.

I årene før 1960 forteller protokollen om møter med foredragsholdere. Tulla Negaard igjen i 1954, Dagmar Hernes, Werna Gerhardsen, Elsa Rastad, daværende likningssjef Roar Bøhn m.fl.

En hyppig gjest på møtene gjennom alle år var Oppegård kretspartis formann Helge Hansen. Han agiterte for aktiv innsats ved kommune- og stortingsvalgene, for medlemsverving og for et samfunnshus i Oppegård syd, som han gikk så sterkt inn for. Ved en rekke arrangementer ble det samlet inn pengemidler til dette huset, som ennå ikke er bygget, dessverre.

Da Helge Hansen i mai 1958 fylte 50 år, hedret kvinneforeningen ham med en gave. Protokollene forteller også om mange andre gjester: Ordførerne Carl Nord, Ingv. Hansen, Nils Halvorsen, Normann Sand. Videre Kolbotn Kretslags representanter Dagny Syveresen og Henny Steen Larsen.

I 1947 var søster Karis forhold oppe til de-

batt. Klageskriv til kommunen ble vedtatt. I 1950 var foreningene der syd — også kvinneforeningen — sterkt opptatt av saken Kafe Bristol, som mentes å misbruke øl-retten.

På julemøtet 17. desember 1951 var det filmframvisning av noen gutter — protokollen nevner ingen navn. De hadde innspilt filmen i Sætreskogen med Oppegård-barn som aktører. ”Guttene fikk honnør for filmen som virkelig tok oss med på en tur i jungelen, mange vakre og gode motiver. Som takk for underholdningen fikk de 10 kroner av foreningen”, skriver sekretæren Marie Kjølstad.

Sosiale oppgaver har foreningen vært sterkt interessert i. Sammen med Kolbotn Kvinneforening foreslo de i 1949 uførhetstrygd med fritt sykehusopphold, lege og medisiner, som ble gjennomført. Sammen med 5 andre foreninger ble barnehagespørsmålet løst — til inventar ytet foreningen 200 kroner.

Til ”Redd Barna” sydde damene dukker og dyr, støttet dem og andre som var i vansker økonomisk. Sendte blomster til syke og kaker ved visse høve til Bjørkås alderspensjonat og pleiehjem. Møtene ble alltid lagt an som en hyggestund med kaffe, utlodning og avis etter at den oppsatte dagsorden var behandlet. Ved møtenes begynnelse og avslutning var det sang.

Hver sommer — som regel — ble det arrangert en tur, så de ble etterhvert meget bereist i det sydlige Norge. Men en tur til Kongsberg i 1947 ble det ikke noe av — *ben-sinmangel*.

Fra en sommertur den 12. juli 1964 til Eidsvoll har vi lyst til å referere hva sekretæren Agnes Fjeld bl.a. skriver i protokollen: ”Vi startet om morgenen ved 9-tiden i pent vær, men bussen var ikke så bra” De var i Eidsvollsbygningen, etter omvisningen middag og kaffe, og etterpå nede ved elva som rant forbi ”Etter lang kjøring hjem var det godt å komme ut av bussen og hvile en stund og etter mer eller mindre risting var det godt å være hjemme igjen. Men hvis jeg hadde vært mekaniker, skulle jeg vel ha funnet opp en mekanisme som virket slik at alle plasser

var like godt å sitte på og ikke ristes slik at det måtte gå 8 dager før ens innvoller fant tilbake til sin rette plass.”

I Stortinget var de i april 1961. De ble møtt av Liv Tomter, som viste dem om i bygningen og spanderte kaffe i Stortingsrestauranten. Hyggelig var Liv Tomter. I august samme år ble de etter søknad til Kringkastingen invitert til et arrangement i Store Studio.

De var ofte i besøk i andre lag, spesielt hos Kolbotn Kvinneforening, som fra tid til annen kom på gjenbesøk. I Oppegård Arbeiderpartis representantskap var de representert, likeså på Kvinnesekretariatet og Fylkespartiets årsmøter. Mange medlemmer var gjennom årene agitatorer ved kommune- og stortingsvalgene.

I 1947 kjøpte foreningen 2 andeler i Follo Arbeiderblad, som ifølge protokollen i 1951 gikk over til Akershus Arbeiderpresse.

De hadde sin egen studiesirkel.

På et møte 27/8 1956 i Kvinneforeningen foreslo Mary Bjørlo at det skulle stiftes en pensjonistforening.

I 1966 var det oppe spørsmål om å endre navnet på Det Norske Arbeiderparti. Flertallet ville beholde det gamle.

I 1967 ble det vedtatt å søke formannskapet om en sykesøster til.

Medlemstallet var på det høyeste 44 — vanligvis vel 20. Ved 10-års jubileet i 1955 26 medlemmer, hvorav bare 3 fra Myrvoll. Det var derfor naturlig at fra 1953 ble de fleste møter holdt på Oppegård Vel, selv om det på stiftelsesmøtet i 1945 var vedtatt å skifte vekselvis på Oppegård Vel og Fjelltun, Myrvoll. I 1956 foreslo Oppegård Kretslag at Kvinneforeningen skulle gå sammen med Kretslaget. Flertallet i Kvinneforeningen var den gang ikke enig i det.

Men interessen dabbet etterhvert av så i september 1968 vedtok foreningen å oppløse den, og gå sammen med Oppegård Kretslag.

Oppegård Arbeiderparti godtok dette.

Formenn gjennom årene har vært:

Svanhild Thoresen	1945-48
Sigrid Andersen	1948-50
Jenny Thoresen	1951-55
Mary Bjørlo	1956-58
Agnes Fjeld	1959-61
Marie Kjølstad	1962-68

Kasserere:

Marie Kjølstad	1945-46
Margit Bræin	1947-51
Sigrid Andersen	1952-56
Lillian Kalland	1957-68

Sekretærer:

Palma Dillevig	1945-46
Margit Johansen	1947 — 1/2 år
Marie Kjølstad	1947-51 og 1960-61
Mary Bjørlo	1952 og 1962
Kristiane Solberg	1953-55
Karin Fleiner	1956 — 1/2 år
Agnes Fjeld	1956-58 — 1963-64
Grethe Haugen	1959
Ruth Lindkvist	1965-67
Gunvor Andersen	1967-68

Marie Kjølstad var i alle år meget aktiv i parti-bevegelsen og i Oppegård og Myrvoll kvinneforening. Her var hun formann i 7, sekretær i 7 og kasserer i 2 år.

Marie Kjølstad bør spesielt nevnes. Hun var formann i 7, kassererer i 2 og sekretær i 7 år, og ellers vanlig styremedlem fra start til slutt, og fremdeles åpen og aktiv for Arbeiderpartiets saker. Lillian Kalland var kasserer i hele 12 år.

Lillian Kalland. 12 år kasserer i Oppegård og Myrvoll kvinneforening.

Andina Andersen var foreningens eneste æresmedlem. Medlemsnavn som har hatt tilitsverv eller ofte nevnt er Ninni Kjærnsmo, Jenny Christensen, Jorunn Ahlsen, Liv Buer, Jenny Pedersen, Nelly Kristoffersen, Tonny Fjeld, Helga Lindkvist, Signe Karlsen og Kristine Hannestad.

Styret da Oppegård og Myrvoll Kvinneforening ble oppløst i 1968 var:

Formann Marie Kjølstad, varaformann Agnes Fjeld, kasserer Lillian Kalland, sekretær Gunvor Andersen, styremedlem Ninni Kjærnsmo, varamenn Gudrun Bekken og Helga Lindkvist.

Det har vært en lett og interessant jobb å pløye gjennom Oppegård og Myrvoll Kvinneforenings protokoller, som var så pent ført og helt komplette. Hos de øvrige lag er mange protokoller dessverre kommet på avveie.

ARBEIDERIDRETTSLAGENE

Mellom dokumenene som en har vært så heldig å finne, dukket det også opp en beretning fra Leif Brastad, datert 8/8 1938, om arbeideridrettslagene. Han var meget aktiv innenfor idrettsbevegelsen og A.I.L., og har på vår anmodning også supplert beretningen.

Kolbotn Arbeideridrettslag ble stiftet 4/11 1924, samme år som Arbeidernes Idrettsforbund så dagens lys. Det var noen ganske få gutter som gjerne ville begynne konkurranseidrett.

Vel var det et idrettslag fra før på Kolbotn, men skillet mellom "fattig og rik" var på den tid til å ta og føle på. De fleste visste hvilken krets han hørte hjemme i. Derfor var det ingen annen utvei enn å begynne for seg sjøl syntes de 16 guttene som stiftet Kolbotn A.I.L.

Laget var opprinnelig ikke innmeldt i Oppegård Arbeiderparti — medlemmene soknet til den kommunistiske fløy i kommunen. Hvilket parti de sto i hadde liten betydning bare at du var på den rette "politiske sida". Og etterhvert som åra gikk og tilgangen på nye medlemmer steg, ble det et lag med front mot borgerskapet.

Laget ble møtt med stor skepsis, ikke bare av borgerskapet, men også blant mange av arbeiderklassen. De syntes at det var noe rart hvis de så noen som var ute og trente, de lurte på hva dette skulle være godt for. Du burde ha noe annet å gjøre, sa de gamle, men det var nettopp det de ikke hadde — arbeidsledigheten var jo stor.

Ettersom tida gikk ble idrettslaget mer og mer en kamporganisasjon. Det var stadige optog og samlinger. 1. mai var laget med. På møtene og festene ble kampsangene sunget. Mange av lagets medlemmer fortsatte sitt politiske arbeide i Arbeiderpartiet som Ingvald Hansen og mange med ham.

I 1939 var det 15 årsfest. Hva laget hadde oppnådd gjennom tida var sandelig ikke lite. Kolbotn ble kjent langt utenfor lands grenser

så mange ble merksame på at det også var et sted som het Kolbotn.

Fra første stund har det vært brytesporten som dominerte. De første arbeidermestere som laget fikk var Martin Olsen og Rolf Eriksen. Blant veteranene kan nevnes Victor Jensen, Rolf Bergli, Reidar Merli, Kåre Johansen, Frithjof Klausen og Erling Lunder. Sykkelporten var det også stor interesse for. Laget var i 1937 en av A.I.F.'s beste sykkelklubber. Artur Sand og Erling Aas vant mange ritt og tok mange premier.

Oppegård og Myrvoll Arbeideridrettslag ble også stiftet en tid etter Kolbotn A.I.L.

I 1939 ble det på landsmøtet i Arbeidernes Idrettsforbund fremmet et forslag om bare ett idrettsforbund i landet. Forlagsstillerne var Trygve Lie, Rolf Hofmo og Arthur Ruud. Men i 1940 kom det tyske overfall på Norge og nasistene overtok de to idrettsforbundene. Resultatet ble idrettsstreik — alt arbeide på idrettsfronten ble illegalt, ungdommen ble sveiset sammen.

1945 kom med frigjøringen og alle glødet etter å ta fatt der de slapp i 1940. Det ble fort bare ett idrettsforbund og på de fleste småstedene slo lagene seg sammen, slik også i vår kommune. Dermed opphørte all politisk virksomhet for Arbeideridrettslagene — idretten ble upolitisk.

”SAMFUNDET”

På årsmøtet i Oppegård Arbeiderparti den 21/2 1922 ble det vedtatt å velge en komite på 5 medlemmer for om mulig å få bygget et Folkets Hus.

Disse var A. Førster, D. Eriksen, O. Kristiansen, K. Dehn og O. Berntsen.

Komiteen arbeidet iherdig og av protokollen fra Centralstyrets møte den 10/6 1923 går det fram at formannen A. Førster og Grøntoft har kjøpt en tomt på høyden ved Skogveien på om lag 4 mål til en pris av kr. 2 250,- og at der er betalt kr. 100,- i forskudd.

Styret godkjente komiteens disposisjoner og ga den fullmakt til å søke opptatt et lån på kr. 3 000,-, som skulle brukes til tomtekjøpet og resten til å føre opp et dansegulv på tomta.

Ved dugnad og lån ble et mindre, beskjedent hus reist i 1924. Dette brant få år senere.

I 1928 ble det på branntomta satt opp en større og bedre bygning som populært ble kalt ”Samfundet”. Det var leilighet til vaktmester, et mindre kafelokale, rom for partilagene, møtesal og kino installert.

Administrasjonen av Samfundet (”Folkets Hus”) skaffet nok partiledelsen mye hodebry. Det var problemer med økonomien, så det ble vanskelig å få det til å bære seg. På et medlemsmøte 20/9 1924 ble det valgt en komite som skulle søke dannet et andelslag til å drive Samfundet. A. Johansen, A. Førster, K. Hølgersen, Anton Arnesen og A. Lie fikk dette oppdraget. Deres forslag om overgang til andelslag ble godkjent på et ekstraordinært årsmøte 14/12 1924.

I mange år hadde partiet, lokallagene, kvinne- og ungdomslag og mange andre god nytte av Samfundet til møter og fester. Det var jo det eneste hus på Kolbotn til møter o.l. på den tida.

Partiet hadde kontor der. I beretningen for 1937 finner en således at Partistyret averterer at det har kontortid på Samfundet hver tirsdag fra kl. 19.00 til kl. 21.00. Idag har vi intet kontor eller sentrum for protokoller og andre arkivsaker.

I samme beretning fra 1937 fra Samfundets styre står en annonse ”Besøk Samfundets kafe. Magnus Nilsen”. — Vaktmesterne drev vanligvis også kafeen. Før Magnus Nilsen var den senere så kjente journalist Johan Pedersen vaktmester. Den første restauratør skal imidlertid Emil Pedersen ha vært. Så fulgte Bakke som vaktmester og frk. Ungar i mange år som restauratør. I de siste årene var Normann Jensen restauratør.

Det var mange partifeller som uten vederlag deltok i driften av Samfundet. Uten noe

honorar var de kinomaskinister, kontrollører eller tilsynsmenn ved kinoforestillinger eller andre arrangementer. Den første kinomaskinist var Emil Pedersen. Andre som kan nevnes var G. Jøransen, Kr. Holgersen, Klarius Hammerlund og Trygve Sunstad. Det er sikkert også mange andre som gjorde en god innsats for Samfundet, men spesielt er det på sin plass å fremheve det omfattende og uegennyttige arbeidet som Rolf Olsen, Henry Steen og Erling Ås gjorde i og for Samfundet. Den førstnevnte som kasserer og de to andre som kinobestyrere.

Kinoens spilledager var fredag og søndag. I Oppegård Arbeiderpartis beretning for 1938 avrettes kinoens spilleliste for april. Den er så morsom og skaper så store minner for oss eldre at den bør siteres:

Palmesøndag 2/4 "Baldevins bryllup" Edv. Person.

Skjærtorsdag "Snehvit og de syv dverger"

2. påskedag "Landbruksfarmens yngling" (Shirley Temple).

De andre fredags- og søndagsprogrammene i april er "Lyn Gordons reise til Mars", "Piken fra det gyldne vesten" med Nelson Edie og Janette McDonald, "Bør Børson" (kjøres to dager), "Musikkens Land" med den store sangeren Richard Tauber i hovedrollen, "Spion 1917" gikk søndag 30/4.

Henry Steen var forretningsfører og bestyrer av kinoen fra 1939 til 1946. Steen forteller at i 1939 vedtok Samfundet å kjøpe en brukt kinomaskin — hånddrevet — for kr. 200,- — tohundrekroner. Senere ble et mer moderne apparat innkjøpt for kr. 4 000,-. Steen og Emil Pedersen garanterte for kjøpet med sine hus som pant.

De tjente penger på kinoen. Dette ga anledning til bevilgninger til vedlikehold av veiene — et par ganger fikk Nordre Vel penger til en musikkpaviljong og til benker i utsiktsparken. Erling Aas fikk jobben som kinobestyrer etter Steen i 1946. Dette verv hadde Aas til huset ble solgt i 1961.

Folkets Hus "Samfundet" var bygget bl.a. for å skaffe arbeiderbevegelsen rimelige lokaler og kinoen vesentlig anskaffet for å skaffe inntekter til dette. Naturligvis hadde kinoen også til oppgave å gi lokalbefolkningen mulighet for avkopling og underholdning.

Partiforeningene begynte imidlertid mer og mer å leie lokaler, som lå mer sentralt til. I slutten av 1950-årene ble det også blant en rekke foreninger tatt opp arbeide for å reise et større samfunnshus i Kolbotn sentrum. Det var også planen for at det foruten møte-lokaler, forretninger også skulle innredes en større kino i dette huset.

Styret ble derfor redd for at "Samfundet" skulle bli helt utkonkurrert og besluttet derfor å selge eiendommen i 1961. Den ble først tilbudt kommunen for takstpris — kr. 138 000,-, men trass i lang betenkningstid avslo kommunen tilbudet. Og den gikk da til en privat kjøper, som har innredet en stille bedrift.

Det er lett idag å være enig med partiets daværende formann Helge Hansen, som sterkt beklaget på "Samfundets" årsmøte 13/3 1961 at eiendommen skulle selges.

Men hans appell var altså forgjeves. Salg ble vedtatt med stort flertall.

EIENDOMMEN FJØSANGER — ANDELSLAGET A-HUSET.

Oppegård Arbeiderpartis kjøp av denne eiendommen er et såvidt interessant prosjekt at det fortjener en spesiell omtale.

Partiet sjøl og lokallagene hadde sterkt behov for lokaler — kontorer og arkiv. Eiendommen Fjøsanger, som lå meget sentralt til like ved Kolbotn stasjon, var i 1970 tilsalgs. Kommunen viste til å begynne med ingen interesse for å kjøpe den — angivelig på grunn av prisen.

Partiformannen Leif Hovden foreslo at partiet ervervet Fjøsanger. Dette ble enstemmig godtatt av representantskapet på et møte

17/9 1970, og styret fikk fullmakt til å tegne minst 65 andeler a kr. 1 000,- og til å oppta om nødvendig et lån i bank på kr. 20 000,-.

Hovden la ned et stort arbeide for å stable den nødvendige kapital på bena. Dette ble for en stor del løst ved at partifeller kjøpte andeler, så andelslaget "A-huset" kunne etableres.

Etter overdragelsen og en var i sving med reparasjoner satte kommunen seg i april 1971 i sving med ordføreren i spissen for å få eiendommen over til kommunen — i saneringsøyemed var motivert. Det var nå blitt en politisk sak.

Oppegård Arbeiderparti fant ikke å kunne motsette seg kravet fra kommunen, som fikk overta eiendommen etter den pris og andre utlegg som partiet hadde hatt — tilsammen omlag kr. 106 000,-.

LEVESTANDAREN OG DE SOSIALE FORHOLD

Det var en fattig kommune som startet selvstendigheten sin i 1915. Den første verdenskrigen skapte store problemer for menigmann og myndighetene. Prisene steg ukontrollert på matvarene og hva en ellers måtte ha behov for, og mindre og mindre ble det i kjøpmennenes hyller.

Kompensasjon for prisstigningen fulgte seint etter og da med dyrtidstillegg som alltid var i minste laget.

I mellomkrigsårene fra 1920 til 1937 var den store arbeidsløsheten en uhyggelig faktor for mange familier og for kommunen med den store arbeiderbefolkningen.

Nøden i hjemmene ble etterhvert så stor at det ble lite eller intet til fornyelse av klær og sko. Det forekom ofte at to søsken hadde bare ett par sko sammen, så når den ene gikk på skolen måtte den andre være hjemme. På skolebudsjettet for 1918/1919 ble det derfor satt opp kr. 200,- til sko eller klær for skolebarn som forsømte skolen av den grunn.

Mange måtte også gå fra de nybygde husene sine.

En sørgelig konsekvens av de dårlige tidene var at skatteinngangen sviktet og fattigbudsjettet steg. Herredsstyret måtte derfor søke om statsstøtte til dyrtidens bekjempelse. Et vilkår for støtte var bl.a. det forsmedelige matlappsystemet som Bonderegjeringen innførte.

For å bøte litt på den store arbeidsløsheten, satte kommunen igang nødsarbeide i form av steinpukking for hånd. Om dette skriver redaktøren av Oppegård kommunes jubileumsbok Eivind Barca bl.a.: "Det var skremmende eksempler på vannmakt og sosial og økonomisk utilstrekkelighet. Det var en deprimerende rasjonering av arbeidet — en ydmykelse av individene."

Steinpukkingen, som begynte i 1921, ble til å begynne med betalt med kr. 12,- pr. m³. Senere endret til kr. 12,- for ugifte og kr. 14,- pr m³ for gifte, og i 1930 begrenset til 1 m³ for enkelt personer og 2 m³ pr. uke for familieforsørgere.

Om steinpukkingen skriver bl.a. Oppegård Arbeidsledighetsforening til herredsstyret: "12 kroner pr. m³ på de betingelser kommunen hittil har satt for handpukking av sten, har vært den rene sultelønn. De som har tatt dette arbeidet har ikke kunnet tjene mer enn 30-40 kroner pr. uke. Herfra går verktøyhold og sprengstoff og dertil kommer 20 prosent skattetrekk på denne sultelønn. Det er etter Oppegård Arbeidsledighets forenings mening å få stener istedet for brød."

Det var en håpløs situasjon for de arbeidsløse. Arbeidsledighetsbidrag og fattigunderstøttelse istedet for arbeidsinntekt var så manges sørgelige lodd. Det var derfor naturlig at det både på Kolbotn og på Oppegård syd ble stiftet arbeidsledighetsforeninger til å ivareta deres interesser, — for de yngre idag høres en slik forening helt unaturlig ut.

Den ukentlige understøttelse var for ektepar kr. 12,- og kr. 2,- for barn. Når fattigbudsjettene i mange år var den største posten på

herredsbudsjettet og høyst usikker inngang av skattene, var det også kummerlige forhold for kommunen. "Når krybben er tom, bites hestene", heter det i ordspråket. De elendige økonomiske forhold både for de arbeidsløse og kommunen var nok en medvirkende årsak til uenigheten og splittelsen i 1933. Et bilde på dette har en ved diskusjon om julebidraget i 1932 — se bilag 4.

Men etterhvert begynte det å lysne. Det norske Arbeiderparti gikk i 1935 til valg på parolen "Alt folket i arbeid" — resultatet ble Arbeiderregjering med Johan Nygårds-vold som statsminister.

Alderstrygden ble etter Arbeiderregjeringens forslag innført fra 1937. Trygdesatsene var til å begynne med små — kr. 1 000,- for enslige, kr. 1 500,- for ektepar og for barn kr. 300,-, alt pr. år. Til forhøyelse av disse satsene til de vanskeligst stilte samt til medisiner og lege tok Oppegård Arbeiderparti opp forslag om kr. 5 000,- på herredsbudsjettet.

Ellers fikk Oppegård Arbeiderparti i åra 1935-39 løst flere sosiale saker av stor betydning:

Arbeidsskolen for gutter over 15 år, **skole-tannpleien** og **skolefrokost** for å nevne noen — se ellers omtale av disse sakene på side 12.

Protokolene til de arbeidsløse foreninger har en ikke fått tak i, men en må gå ut fra at da tyskerne okkuperte landet i 1940 ble arbeidet i disse foreninger stoppet. Etter krigen kan en heller ikke se at noen arbeidsløsesforening har vært i virksomhet.

Nå finner en i protokollene til representant-skap og kommunegruppa at etterhvert blir en rekke forslag innenfor den sosiale sektor tatt opp.

I 1947 ble f.eks. julebidraget litt større enn i 1932. Etter forslag av formannen i alders-trygdnemnda Dagny Syversen, ble det ytet kr. 50,- for enslige og kr. 75,- til ektepar. Det samme beløp fikk også de faste forsorgsun-derstøttede i julebidrag. I 1947 var det i kom-

munen 73 enslige og 33 ektepar som fikk alderstrygd.

Sosialkontoret ble opprettet fra 1/1 1948. Herredsstyret valgte på et møte 13/12 1946 Trygve Sabel, forsorgssjef A. E. Fåle og fru Georgine Hammer til å legge fram forslag om endring av virksomheten til forsorgsvesenet som det tidligere fattigvesen nå het. Etter nemndas forslag ble det opprettet et sosialkontor under ledelse av en sosialsjef.

Fra samme år — 1948 — ble det også vedtatt å innføre **morstrygd**. Det neste ble **invalid- og uføretrygd**, som ble innført fra 1/7 1951. Samme år ble også fritt valg av lege og fritt sykehusopphold til de trygdede tatt opp.

Den 30/10 1956 sendte Arbeiderkvinneforeningene forslag om at det opprettes **hjemme-hjelp** for eldre. Forslaget ble vedtatt. Den første bevilgning til hjemmehjelp på kr. 10 000,-, finner en i budsjettet for 1958.

I 1960 vedtok Stortinget at behovsprøvingen for alderstrygdede oppheves fra 1/1 1961.

Så blir spørsmålet om bygging av **trygdebo-liger** tatt opp. I et gruppemøte den 13/3 1961 finner en at planen for 20 leiligheter i Heimenveien blir drøftet. Dette bygg sto ferdig i 1962.

I november 1966 forelå tilbud fra Metodistkirken til kommunen om samarbeide ved bygging av trygdeleiligheter og barneinsti-tusjoner i Kornmoveien. Tilbudet ble godtatt og i februar 1970 flyttet de første inn i Øståsen trygdebolig med 23 leiligheter for enslige og 6 leiligheter for ektepar.

Middagsmat-levering for eldre

Det var Arbeiderpartiets kvinnegrupper i kommunen som tok opp denne saken fordi leger og kostholdseksperter stadig framholdt at særlig middagsmaten — ble forsømt av eldre. Dermed oppsto mangelsykdommer, som igjen påvirket helsen i sin helhet. Våre representanter i sosialstyret fremmet saken der og fikk tilslutning for tanken. Saken ble fremmet videre gjennom formannskap og

kommunestyre, og fra 1/7 1966 har de eldre i vår kommune kunnet bestille og få levert billig middagsmat ved sin dør. Kommunen subsidierer omlag 50 prosent av matens kostende.

BJØRKÅS SYKEHJEM OG ALDERSPEN- SJONAT

I 1926 — da *Antonio Alberti* (A) var ordfører — foreslår fattigstyret at det blir nedsatt en komite til å utrede spørsmålet om anskaffelse av et gamlehjem. Men det kom ikke lenger den gang. Kommunen var for fattig.

Men 8 år etter, i 1934 er spørsmålet igjen oppe. Foranledningen var en søknad fra And. Augestad om å få konsesjon på Mørcks eiendom Øvre Ormerud. Han hadde kjøpt den 8/11 1933 for kr. 20 000,- — tjue tusen kroner. Eiendommen besto av 280 mål skog, 70 mål innmark, våningshus på 100 m² og en mindre forpakterbolig samt uthus. Ordfører *J. E. Svendsen* (A) foreslo at kommunen nyttet sin forkjøpsrett for å bruke den til gamlehjem. I en lengre begrunnelse nevner han spesielt bygdas gamle som nå måtte sendes til gamlehjem i andre kommuner. Etter bygningsinspektør Thingstads beregninger ville en ved å bygge på en etasje få plass til 12 gamle. Dette og inventaret m.v. ville koste omlag kr. 20 000,-.

Saken ble behandlet i formannskapsmøte den 12/4 1934 og ordførerens forslag ble enstemmig vedtatt.

Kr. Horgen som var medlem av formannskapet, fratradte som ugild. I samme møte forelå nemlig også tilbud fra ham på hans eiendom Sætre til gamlehjem for kr. 20 000,-. Protokollene forteller intet om den videre skjebne av dette forslaget.

Saken ble behandlet i to herredsstyremøter — den 20/4 og 15/5 1934, og formannskapets forslag ble vedtatt begge ganger med henholdsvis 13 mot 11 og 12 mot 8 stemmer. Mindretallet i siste møte — de borgerlige — forlangte protokolltilførsler og ville anke til Kongen mot kjøpet av eiendommen. Skogen var dårlig skjøttet, jorda var vannsyk og kom-

munen hadde dårlig råd var de borgerliges argumenter. Det Kongelige justis- og politidepartement tok hensyn til anken og forkastet herredsstyrets vedtak ved brev datert 8/6 1934.

Når en idag tenker på hva kommunen siden har måttet betale Augestad for eiendommen, kunne en rive seg i håret av ergrelse over mindretallets anke den 15/5 1934.

I 1935 tilbød fabrikkieier H. Petterøe kommunen sitt vakre landsted Baalerud i Svartskog til gamlehjem for kr. 30 000,-. 50 mål tomt hvorav 7 mål hage og resten skog. Hovedbygning på 140 m² med en del inventar og løsøre, sidebygning og uthus. Etter befaringsvedtok formannskapet i møte 5/8 1935 å foreslå at eiendommen kjøpes. Men like før handelen skulle avsluttes, henvender sokneprest Løken seg underhånden til viseordfører Carl Nord, og antyder å gi sin eiendom Bjørkas til gamlehjem. Formannskapet ble derfor samlet allerede 6 dager etter — søndag 11/8 — privat hos ordføreren Tidemand-Fossum for å behandle sokneprest Løkens tilbud. Forsorgsstyrets formann R. Gulbrandsen var også tilstede. Etter ordførerens forslag fungerte Rudolf Knoph som sekretær. Det er ikke alltid enkelt å takke ja til en gave. Formannskapet var sterkt i tvil — først etter lange drøftelser til langt på natt kom en fram til konklusjonen. 3 stemte for og 3 stemte mot tilbudet. De siste ville kjøpe Petterøes eiendom.

Dagen etter den 12/8 1935 var formannskapet igjen samlet. Det forelå da definitivt tilbud fra Løken om å skjenke sin eiendom Bjørkas med hovedbygning, bryggerhusbygning og hage til gamlehjem på visse vilkår. Det ble da enstemmig sagt ja takk for gaven. Og fra 1936 er gamlehjemmet et faktum. Det varte ikke lenge før det ble trangt om plassen. Men først i 1953 kunne en ta i bruk den første utvidelsen (midtbygningen).

Antall eldre vokste og ifølge protokollen la Julius Wivestad (A) den 1. desember 1961 fram en plan om utvidelse av Bjørkås pleiehjem med 20 plasser. Men først i januar 1964 ble det valgt en plan- og utbyggingskomite på 5 medlemmer for utbygging nr. 2. I

slutten av 1966 la denne fram et forslag i to alternativer. Et gikk ut på å bygge ut med 52 plasser til en pris av 3,2 mill. kroner. Det andre som sosialstyret gikk inn for var på 30 plasser til en utgift av 2,2 mill. kroner. Man forutså at en om ikke lenge også måtte bygge et nytt aldershjem i Oppegård syd. Det siste alternativ ble vedtatt.

Den 19. mars 1971 ble utvidelse nr. 2 tatt i bruk. Det er blitt en vakker eiendom med 58 plasser i sykehjemavdelingen og 14 i pensjonatavdelingen. Et positivt og interessert personale sørger for at de eldre kan finne seg best mulig til rette. Det er 43 heldags- og en rekke deltidsansatte. Det foreligger mange uttalelser for at Bjørkas tilhører den beste klasse av slike hjem. Den unge lederen *Sven Erik Schumann* er nok også en medvirkende årsak til de gode forhold som råder på Bjørkas.

OPPEGÅRD BOLIGBYGGELAG

O.B.B.L. ble stiftet i 1946, samme år som Hellerasten-området ble utparsellert — (se egen omtale av Tomteselskapet og Hellerasten byggefelt).

I et fellesmøte av Herredspartiet og gruppa den 14/5 1946 ble søknad fra O.B.B.L. om kr. 15 000,- til støtte ved det forberedende arbeide anbefalt innvilget. Som kommunens representant i styret ble i samme møte nominert Dagny Syversen med Nils Myhre som varamann. Som medlem av kontrollutvalget ble Ole Pedersen med Jacob Conradi som varamann. Styrets formann var Lars Larsen.

Ungdommens Selvbyggerlag ble konstituert på generalforsamling i februar 1949. Willy Eriksen ble den første formann. Forberedelsen var gjort høsten 1948 bl.a. etter møter med Selvbyggerlaget i Oslo.

De første bygg som ble reist på Kolbotn i Selvbyggerlagets regi, var Rekkebo borettslag med 12 leiligheter i 3 firemannsboliger. Det første av disse hus — Sønsterudveien 17 — ble tatt i bruk i 1952. En av selvbyggerne —

Egil Kristoffersen — bor ennå i huset, de andre leilighetene har skiftet eiere. Kristoffersen forteller at hans innskudd var kr. 1 700,- pluss 2200 arbeidstimer som han utførte. Innskuddets størrelse var avhengig av hvor mange timer den enkelte arbeidet på eiendommen. Husleien var til å begynne med kr. 80,-, i dag kr. 280,- pr. måned.

Ungdommens Selvbyggerlag sto også bak oppførelsen av boligblokken "Sætrehus" i Oppegård.

I partiprotokollen finner en at det den 6/5 1952 ble holdt et interessant boligmøte med adgang for alle boliginteresserte i bygda. Innbudt var også Oppegård forsyningsnemnd, fylkesforsyningsnemnda og byggenemnda.

Foredragsholder var boligdirektør Kielland, som ga en meget interessant oversikt over byggeproblemene etter krigen. Boligdirektøren uttalte også rosende ord om Ungdommens Selvbyggerlag og dets pionerarbeide på Hellerasten. Daværende formann i OBBL — Rolf Bergan — og formannen i Ungdommens Selvbyggerlag — Willy Eriksen — fant etterhvert ut at det var upraktisk med to byggelag. Etter endel forhandlinger ble en tilslutt enig om å slutte disse to lag sammen. På konstituerende generalforsamling 30/3 1954 ble så dette vedtatt under navn av Ungdommens Bolig- og Byggelag i Oppegård. Dette navn er senere endret til Oppegård Boligbyggelag (O.B.B.L.).

Willy Eriksen ble lagets formann — et verv han hadde til 1958, da lagets dyktige og alltid hjelpsomme forretningsfører Nic. Bergkastet overtok. I hans periode ble kommunens og lagets — til da største boligprosjekt og første blokkbebyggelse "Ødegården" — planlagt og igangsatt — i samarbeide med kommunen — koordinert med den samtidige industriutbygging i Fløysbonnområdet.

Dette sammen med andre boligprosjekter samt en voldsom økning i medlemstilgangen medførte en langt mer omfattende forretningsførsel og denne ble etter forhandlinger overtatt av A/L Norske Boligbyggelags

Landsforbund, som senere etablerte lokal-kontor på Bråten I.

I perioden 1963-1968 var Harry Nordahl Christiansen den energiske formann med Nic. Bergkastet som formann i representantskapet. I denne perioden ble det bygget en rekke småhus- og eneboligprosjekter på Bråten II, på Hellerasten samt rekkehus og et større blokkprosjekt planlagt og igangsatt på Øståsen. På Bråten II ble det bygget en trygdebolig som samtidig ga nye kontorer for OBBL.

Ved økonomisk støtte og et fint samarbeide med Kolbotn Samvirkelag og Hellerasten Husmorlag medvirket OBBL til at kommunen fikk sin første *barnehage*.

Den politiske hets fra Høyre mot den kooperative boligbygging og mot det aktive Oppegård Tomteselskap, førte til at det i 1968 lykkedes de borgerlige å få valgt Høyres kommunestyre-representant Bjørn Kjos som formann i OBBL. I hans tid ble Tårnåsenprosjektet planlagt og igangsatt. Det ble også bygget to tidsmessige barnehager. Men borettslagenes og OBBL's forkjøpsrett ved salg av leiligheter ble opphevet og mulighetene for kynisk spekulasjon i sosiale boliger åpnet.

Normann Sand hadde formannsvervet fra 1971 og til sin død i 1974. I denne perioden ble Skrentenprosjektet gjennomført og en begrenset forkjøpsrett gjenninnført.

Ved sitt "uregjerlige", men sjarmerende landskap, med alt sitt fjell og all sin myr, er Oppegård kommune i økonomisk henseende et vanskelig byggeområde. Dette samt pris-påvirkningen fra hovedstaden, lave lån og krav om rimelige innskudd har i hele perioden vært boligbyggernes "hodepine". Nå når de politiske og andre bølger omkring den kooperative boligbyggingen i Oppegård har lagt seg og vi sammenlikner *våre* bolig-miljøer med tilsvarende i Oslo og dens øvrige omegns-kommuner, så forstår vi at OBBL har gjort en god jobb for vår kommune og dens innbyggere. Bl.a. har vår kommune stort sett vært forskånet for private spekulasjons-prosjekter og kyniske grundeierforetakener.

Dette er en politisk linje vårt parti fortsatt vil følge.

Bare gjennom et aktivt boligbyggelag og tomteselskap som gis skikkelige arbeidsmuligheter kan vi sikre en demokratisk og samfunnsmessig styring av vår boligbygging og den derav følgende mulighet for medinnflytelse.

OBBL hadde i 1973, 27 borettslag med 1 598 leiligheter i ordinær drift. Det eldste borettslag er Rekkebo i Sønsterudveien, det yngste er Skrenten. Det minste er Sønstebo med 6 leiligheter, det største Ødegården med 375 leiligheter.

Boligbyggelaget fikk det første året 60 medlemmer som i løpet av 10 år langsomt steg til omlag 200. Men etterhvert oppdaget flere og flere den vakre naturen i kommunen vår, og behovet ellers steg til leiligheter, så pr. 31/12 1973 er medlemstallet vokset til 5 906.

Til å møte dette enorme behov har OBBL f.t. bare 18 dekar på Sofiemyråsen som vil gi mulighet for omlag 40 rekkehusleiligheter, så framtida er ikke lys i så måte.

OPPEGÅRD TOMTESELSKAP OG HELLERASTEN BYGGEFELT

Tomteselskapets tilblivelse kan en tilbakeføre til 1946. Da trådte Oppegård kommune i forhandlinger med Oslo (Aker) kommune om utretting av kommunegrensene slik at deler av det nåværende Hellerasten ble en del av Oppegård kommune. Aker kommune strakte seg før denne tid nemlig langt inn i Oppegård. Idrettsplassen f.eks. lå i Aker.

Program for reguleringen ble satt opp av ordfører Ingv. Hansen og regulerings-sjefen i Oslo. Hellerasten-området på 525 mål var kjøpt av brukseier Eivind Sundt. Arkitektkonkurranse ble holdt — her seiret arkitekt Nesse ved Oslo reguleringsvesen. Resultatet ble 230 tomter på omlag 1 1/2 mål og 150 mål utlagt til friareal. Forslaget ble godkjent av kommunen og departementet.

Den stadfestede plan har stort sett ikke blitt fraveket og er det nåværende Hellerasten.

Oppegård kommune vedtok å sette ned et styre på 5 medlemmer med kontorsjef Arvesen (den senere rådmann) som forretningsfører. Mot en liten godtgjørelse ivaretok Arvesen den daglige drift.

Styrets fremste oppgave var å selge tomtene og påse at fristen for å sette igang byggearbeidene ble overholdt. Den første formann i Hellerasten styre var Arvid Leira, som var en av de første som bygget på Hellerasten.

En som spesielt bør nevnes ved dette høve er daværende ordfører Ingv. Hansen — han var den drivende kraft ved planleggingen av Hellerasten byggefelt.

Oppegård Tomteselskap ble konstituert ved årsskiftet 1959/60. Bakgrunnen for dette var et tilbud fra Norske Boligbyggelags Landsforbund (NBBL) til Oppegård kommune om å delta som aksjonær sammen med NBBL og OBBL med andel kr. 12 000,- hver — samlet aksjekapital kr. 36 000,-.

Dette var det første offentlige tomteselskap i landet. En rekke kommuner har siden fulgt eksemplet. I den første tida ble det ledet av et styre på 3 medlemmer — h.r.adv. Anton Ross valgt av kommunestyret, sivilingeniør H. Nordahl Christiansen fra OBBL og direktør Arne Amundsen fra NBBL. Etter kort tid ble styret utvidet til 5 medlemmer, 3 valgt av kommunestyret, 1 fra NBBL og 1 fra OBBL.

Den første formann var Arne Amundsen som i mai 1966 ble avløst av Asbjørn Andersen (A). Dette verv hadde han til januar 1969. Det borgerlige flertall valgte da Torbjørn Bilden som formann. Fra 1972 har Rolf Presthus (H) vært formann.

Førretningsfører de første årene var NBBL. Så snart de borgerlige fikk flertall i kommunestyret vedtok de at forretningsførselen fra 29/11 1968 skulle foretas av kommunen ved finansrådmannen.

I tidsrommet fra 1960 og fram til 1969 ble følgende arealer innkjøpt: Bråten I og II, Øståsen, Sofiemyråsen, Skrenten, Mellomåsen. Bråten I og II, Øståsen og Skrenten er nå fullt

utbygget, Sofiemyråsen delvis, Mellomåsen er ikke utbygget ennå.

Arealene ble solgt til selvbyggere og til Oppegård Boligbyggelag. Kommunen har også sikret seg store arealer til skoler, idrettsplasser og andre offentlige anlegg.

Virksomheten for Tomteselskapet er etter hvert blitt sterkt nedsatt — et politisk trekk av det borgerlige flertall i kommunestyret, spesielt har Høyre vært ledende i denne prosess.

SKOLENE

Da Oppegård i 1915 ble skilt ut fra Nesodden, var det tre små skoler i kommunen. Den eldste var Bålerud skole og Klokkergård, som ble bygget i 1864.

Gamleskolen, som lå i krysset ved Skiveien og Sønsterudveien, like ved Nordbergs bakeri ble tatt i bruk i 1868. Tidligere bygningssjef Karl Thingstad forteller at tomten til denne skolen var en gave fra M. Anker, som eide Kullebundbråten. Han ga 580 kvadratmeter til skolen. Men dette fant skylddelingsmennene rent for stort for en skole — 306 var nok mente de. Motiveringen var: "Det lille er kun et lite bjerg. Det vil være galt å ta ut så meget av Norges jord." Ja, så snevert var synet på skolene. Omgangsskolen var jo billigere.

Elevene fra Greverud hadde lang skolevei, de måtte gå til Gamleskolen på Kullebund like til 1910. Først da fikk de skole der syd — på Øvre Sætrebråten. Da den nye Greverud skole var ferdig, ble skolen på Øvre Sætrebråten revet i 1922 og satt opp igjen som lærerbolig.

Det var bare to klasserom — til å begynne med bare ett — i Gamleskolen. Den ble etter hvert for liten så i 1913/14 ble skolen i Maste-myveien reist etter tegning av herredskasserer Wilhelm Bærøe.

Også ved bygging av denne skolen ble det bråk, forteller bygningssjef Thingstad. 3 mål ble kjøpt av Trygve Hansen, Kullebund gård.

Far til Trygve Hansen var medlem av herredsstyret. Han sa der: "Jeg burde vel ha tidd stille når sønnen min får såpass god betaling. Like fullt vil jeg si at det er skammelig at man bruker 3 mål til skoletomt."

Gamleskolen ble revet i slutten av 1960-åra og gitt til speiderne, som sjøl rev den ned og satte den opp som ei speiderhytte.

Innbyggertallet var lite da Oppegård ble selvstendig kommune, folketellingen i 1910 viste bare 793 personer, men etter 10 år var det 4043 personer i bygda. Den sterke stigningen skyltes husnøden i Christiania (Oslo) under den første verdenskrigen.

Antall skolebarn steg fra 142 til 625 så de små skolene ble sprengt. Dette ble en stor oppgave som de kommunale myndigheter sto overfor, barna måtte jo ha skolegang sjøl om kommunens økonomi var aldri så dårlig. Budsjettet for 1919/20 var bare kr. 356 253,- brutto, — idag over 100 millioner kroner — for en utvikling.

Bare ett år etter adskillelsen tok ordføreren Harald Johnsen (A) opp spørsmålet om nye skoler. For i den eldste protokollen finner en følgende forslag behandlet i herredsstyremøte den 27/3 1916:

"Ordfører og viseordfører fremla forslag sålydende: Formannskapet med bistand av sakkyndige medlemmer anmodes om å utarbeide omkostningsoverslag og tegning m.v. til ny skole for Greverud krets."

Enstemmig vedtatt.

I et senere herredsstyremøte ble det vedtatt å bygge ny barneskole både på Greverud og Kolbotn. Som byggekomite for begge skolene ble valgt herredskasserer Wilhelm Bærøe, formann, byggmester Karl Engebretsen, gårdbruker Trygve Hansen, formannskapsmedlem Harald Berg og skolestyreformann og ordfører Harald Johnsen.

Opprinnelig var arkitekt E. Erlandsens forslag antatt, men senere gikk en over til arkitekt Godtlieb Øiseths, han var ansatt hos

byarkitekten i Christiania. Etter hans tegninger var skolene på Bryn og Nordstrand bygget.

Byggekomiteen likte disse skolene, som altså ble mønsteret for Greverud og Kolbotn skoler.

Byggesummen for begge skolene var kalkulert til 1 million kroner, som ble overskredet med 225 000 kroner. Det reviderte regnskapet for begge skolene finner en i kommunens arkiv. Regnskapet viser at Greverud skole kostet kr. 653 973,97, Kolbotn skole, kr. 571 620,15. Greverud skole fikk svarte, glasserte takstein, mens Kolbotn skole på grunn av prisstigningen måtte nøye seg med de billigere uglasserte brune taksteiner.

For dekning av utgiftene måtte en ta opp et lån i Oslo Sparebank på 1 mill. kroner.

Begge disse to skolene vitner den dag i dag om stor framsynthet og dristighet hos både kommunestyret og komite. Velgerne den gang mente at de ansvarlige var stormannsgale. Og ved neste herredsstyrevalg ble flere av dem strøket på listene.

Greverud skole sto ferdig i 1921, Kolbotn skole i 1922.

Skolene var store nok i mange år, men i 50-åra kom nye boligområder på Hellerasten og Ødegården. Elevene fra Bålerud ble også fra 1952 overflyttet til Kolbotn skole. Elevtallet øket så Kolbotn skole måtte utvides med en paviljong med 5 klasserom i 1959. Hovedbygningen ble deretter ombygget og modernisert etter arkitekt Ole Mohagens tegninger. Den sto ferdig i ny skikkelse i 1968.

Greverud skole "holdt stillingen" i 50 år, men så krevet utviklingen at også denne skole måtte moderniseres og utvides. Et nybygg sto ferdig i 1972 og den gamle skole fornyet og ombygget i 1973.

Middelskolen — den senere realskolen — ble opprettet i 1921. Det første året holdt den til i Greverud nye folkeskole, som også ble tatt i bruk 1921.

I 1922 ble Kolbotn nye folkeskole ferdig. Folkeskolens elever, som fra 1914 hadde gått på skolen i Mastemyrveien, ble nå overflyttet dit. Fra 1922 til 1959 holdt middelskolen (realskolen) til i skolelokalene i Mastemyrveien. Siden har denne bygningen vært vekselvis nyttet til undervisning av endel elever fra barneskolen og ungdomsskolene, mens en ventet på at en skole under oppbygging skulle bli ferdig.

Økningen av barneantallet medførte at real-skolen i Mastemyrveien ble for liten. Den var også upraktisk og gammeldags, så i 1950-åra ble tatt opp tanken om ny realskole.

I 1957 ble det så ekspropriert 19,7 mål tomt på Ingieråsen til real- og framholdsskolebygg, som planene opprinnelig gikk ut på. Men da Stortinget vedtok at realskolesystemet skulle omdannes til Ungdomsskoleordningen, ble planene omgjort under oppførelsen. Så da skolen på Ingieråsen sto ferdig og tatt i bruk i 1959, ble denne en av landets aller første ungdomsskoler.

I representantskapets protokoll finner en at i møtet 11/1 1962 tar varaordfører Julius Wivestad opp spørsmålet om en ungdomsskole til — helst i nærheten av et påtenkt idrettsanlegg. Det er første gang at en i protokollene finner nevnt den nye ungdomsskolen — Fløysbonn ungdomsskole — på Sofiemyråsen like ved den nye idrettshallen. Anbudet på oppførelse av skolen etter "kassesystemet" ble gitt til Thor Furuholmen A/S. Den kom under tak i 1969 og tatt i bruk 17/8 1970. Ingieråsen ungdomsskole ble dyr, syntes myndighetene, så Fløysbonn skulle bygges etter mer enkle krav til utstyr og byggematerialer bl.a. gymnastikktimene skulle tas i idrettshallen, så i bygningens midtfelt plasserte arkitekten skolebiblioteket, som i bokstavelig forstand ble skolens kjerne og livsnerve.

Det ene byggefelt etter det andre utbygges — innbyggertallet øker og barnetallet med det. Spørsmålet om nye skoler er stadig aktuelt.

I løpet av 1962 ble tomt for Sofiemyr barneskole ervervet, byggekomite valgt og rompro-

gram vedtatt. Tilbud fra Moelven Brug om paviljongbygg ble godtatt. Oppførelsen tok til i 1963, høsten 1964 ble skolen tatt i bruk.

Det er en vakker natur som skolene på Sofiemyr er omgitt av, stille strøk er det også, bare boliger er nærmeste naboer. Før idrettshallen ble ferdig måtte gymnastikken avvikles i kjellerregionene til en av skolepaviljongene.

I 1963 ble også valgt plan- og byggekomite for Øståsen (Hellerasten) skole. Komiteens plan var paviljongskole med små enheter. Kommunestyret vedtok imidlertid en plan som Selvaagbygg la fram. Den gikk ut på kompakt byggmasse (kassesystem) med gymnastikksal i midten. En vesentlig årsak til at kommunestyret valgte Selvaagplanen var at den ble taksert til kr. 500 000,- billigere enn paviljongskolen. Hellerasten skole ble tatt i bruk i 1967.

Tårnåsen er foreløpig den siste barneskole som er reist i kommunen. Den ble prosjektert og byggingen påbegynt i 1972. Klasseromsfløyen sto ferdig august 1973, spesialrom og gymnastikksal forutsattes å være ferdig i 1974.

Gymnas ble opprettet med 2 klasserom i 1970 og til å begynne med plassert i egen avdeling på Ingieråsen ungdomsskole. I 1974 påbegynte bygging av gymnas på Sofiemyr, som etterhvert blir et stort skolesenter. Foruten de tre skolene vil en også finne idrettshallen, svømmehallen (fra 1975) og store idrettsbaner på Sofiemyrområdet.

Ved denne oversikt over skolene bør en også ta med noen ord om Arbeidsskolen. I 1930-åra ble en stor del av ungdommene gående i lengre tid uten mulighet for å komme i arbeide.

Etter forslag fra formannskapsmedlem Rudolf Knoph tok derfor Arbeiderpartiet opp i 1935 spørsmålet om en arbeidsskole. Det var borgerlig flertall i kommunen da. Vi fikk derfor direktøren for Oslo fag- og forskoler til å holde foredrag om saken før den kom opp til behandling i kommunestyret. Den ble også vedtatt.

Skolen kom i sving fra januar 1936 i Middel-skolens kjeller i Mastemyrveien. 12 gutter over 15 år fikk undervisning i tresløyd, møbelstopping, malerarbeide, tegning, norsk og regning. Arbeidsskolens første budsjett var på kr. 3 050,-, herav kommunens tilskudd kr. 1 225,- — små beløp idag, men store i 1936.

Skolen ble under krigen flyttet til et lokale i Interimskirken på Oppedgård. Da mulighetene for å komme i arbeide etter krigen ble større, sank søkningen til arbeidsskolen. Høsten 1948 ble den derfor nedlagt.

Til slutt vil en ta med et par saker som en har dumpet på ved saumfaringen av partiets protokoller og beretninger:

I representantskasmøte 2/9 1948 tok skolestyrets daværende formann Aksel Andersen for første gang opp spørsmålet om å utvide skolene ved Kolbten og Greverud — eventuelt å bygge en ny skole på Myrvoll. Det måtte bli plass for en framhaldsskole også, framholdt Andersen.

I 1951 ble det vedtatt en skoleinspektørtjeneste. I samme møte ble det også vedtatt at fra 1952 skulle barna på Bålerud (Svartskog) overflyttes til Kolbotn skole.

Skolebygningen på Bålerud ble deretter vederlagsfritt overlatt foreningene på Svartskog. Kommunen bevilget også kr. 5 000,- til istandsetting av bygningen.

Oppedgård Arbeiderparti hadde flertallet i kommunestyret og ordføreren fra 1915 til 1967, bortsett fra 1923-1925, 1929-1931, 1935-1937 og i okkupasjonstida 1940-1945.

Alle de nye skolene er enten bygget eller planlagt og påbegynt i de åra Arbeiderpartiet hadde ordførervervet.

Det må være rett å framheve dette i partiets 60 års beretning.

Tårnåsen skole, tilbygget og ombyggingen av Greverud skole og gymnaset kom etter 1968, da de borgerlige fikk flertall.

Follo skolepsykologkontor

I 1959 reiste daværende formann i Oppedgård barnevernsnemnd, Tulla Negaard, spørsmålet om å få opprettet et skolepsykologisk kontor. Det var mangelen på psykologisk hjelp for barn og ungdom, som hadde tilpassingsvansker i skole, hjem og i samfunnet (naboskapet) ellers som lå til grunn. Tanken fikk tilslutning i barnevernsnemnda og senere i formannskap og kommunestyre.

Det var den gang klart — at skulle man få et effektivt og kvalitativt godt team ved kontoret — måtte man forsøke å løse saken interkommunalt. Under det forberedende arbeide var Tulla Negaard hele tiden formann, samlet materiale og opplysninger og arrangerte møter med representanter for de øvrige Follokommunene. Arbeidet gikk tregt — det var nye tanker og metoder — og mange var skeptiske. Men etterhvert ble kommunene interessert og 1. januar 1961 startet kontoret, med sete i Ski, og med tilslutning fra samtlige Follo-kommuner unntatt Nesodden, som rent kommunikasjonsmessig hadde for store vanskeligheter.

VEIENE I BYGDA

Mulighetene til å komme fram mellom hytter og hus var ikke store i den første tida. De brukte båt eller rideveier. Den interessante oldtidsveien forbi Hellerasten over Grønliåsen forteller om det. Langs denne veien fra Grønliåsen mot Hauketo finner en også 7 gravrøyser fra Vikingetida.

I 1630-åra bygget Christian IV Kongeveien eller Den Fredrikshaldske Hovedvei, som det ennå eksisterer deler av. Denne kongen kjørte nok ofte denne veien mellom København og Christiania, han var jo ikke mindre enn 30 ganger i Norge.

Den "gamle" Mosseveien ble tatt i bruk i 1870 — den nye over Svartskog i 1970.

Ettersom kommunen bygges ut, befolkningen øker og bedrifter slår seg ned, stiger kravene til veier og befordringsmidler.

Realistiske skildringer av forholdene har en funnet i Kolbotn Nordre Vels 40-års beretning for årene 1912-1952 og Oppegård Vels 50-årsjubileumsberetning i 1968, som en har tillatt seg å bruke litt av. Nærværende beretning er også bygget på Oppegård Arbeiderpartis protokoller og på teknisk etats års-oversikter.

Oppegård kommune ble skilt fra Nesodden i 1915. Veiene var i den første tida elendige, ja i 1912 f.eks. fantes det innen Ormerud ikke en eneste skikkelig veistubb.

Anlegget av veiene på lå oppsitterne, som for en stor del var mindre bemidlede og i de tider ofte arbeidsløse. Den fattige kommunen hadde i den første tida også liten mulighet for å støtte veibyggingen.

Veispørsmålet på Ormerud nybyggerfelt er første gang nevnt i Kolbotn Nordre Vels protokoll den 16/1 1913. Gårdsveien over Kullebund gård var ikke god nok og Interessentskapet hadde kjøpt grunn til nederste del av Ormerudveien, som i den første tid ble kalt "Nyveien".

I 1918 ba kommunen Velforeningene om en oppgave over de viktigste veiene som vellet ønsket at kommunen skal overta.

Før veiene ble ferdige var det nok en påkjenning å nytte dem ettersom de ofte ble liggende halvferdige med mer eller mindre egnet "bunnfyll" — grovkulden kunne være en steinrøys, men bunnfyllen om mulig enda verre — i regnvær omtrent bunnløs hvis de brukte leire. Det var så dårlige veier sier protokollen for 1917/18 at barn som skal på skole risikerer å omkomme.

Mange parselleiere sviktet ved opparbeidelsen av veiene — både ved å unnlate å betale andelene og ved å svikte manuelt arbeide.

I 1922 var det stor arbeidsløshet og dyrtid satte også inn. Kommunen foreslo da at velene skulle få tilskudd hvis de satte igang veiarbeider for å avhjelpe arbeidsledigheten.

Størstedelen av vellenes midler gikk til veier,

nyanlegg og vedlikehold, til snøplogkjøring, sandstrøing, veilys o.l. Mye dugnadsarbeide, spesielt av styremedlemmene, ble også utført. I 1925 laget Oppegård Vel også basar til inntekt for å kjøpe pukkstein til de dårlige veiene.

Snøplogene måtte vellene sjøl bekoste, Kolbotn Nordre Vel anskaffet den første i august 1916. Før ploggen ble kjørt første gang måtte det være falt 12 tommer snø, senere ble den kjørt hver gang det var falt 6-8 tommer snø. For kjøringen ble det i 1928 betalt kr. 16,- pr. tur for 2 hester og kr. 24,- for 3 hester. Hvert medlem av vellet betalte kr. 3,- pr. år som ekstrakontingent for snøplogkjøringen.

I den første tida var det dårlig togforbindelse mellom Kullebund og Christiania, hvor de fleste arbeidet. For å rekke fram til arbeidets begynnelse måtte de gå Mastemyrveien eller Kongeveien til Ljan for å ta toget der, og samme vei tilbake etter arbeidets slutt. For et slit!

Fra 1930 ble det påtagelig mer fart i veiarbeidene — etter vellenes beretninger å dømme. Hovedveianlegget Kolbotn-Oppegård ble påbegynt og fra dette år ble det arbeidet planmessig for å få prosjektet Fjellveien gjennomført. I 1931 bevilget formannskapet kr. 1 400,- til Fjellveiens begynnelse fra skolen og oppover. Forutsetningen var at parselleierne i fellesskap ytet det samme. Dette lykkedes.

Høsten 1931 bevilget kommunen kr. 7 000,- til utbedring og opparbeidelse av veier i Oppegård syd.

Vi hopper så fram til 1935, da vedtar kommunen å støtte arbeidet på privatveiene med 50%.

Høsten 1935 ble arbeidet på Fjellveien mot Akersdelet fortsatt, men ennå i 1937 var fremdeles 200 m ikke ferdig. Den første del av veien som var ferdig var fra grensen mot Aker (Oslo) og fram til "Åsefjell", som også ble den første endestasjon for Prinsdalsbussen, som nå begynte å kjøre inn i Oppegård.

Fra våren 1939, da Fjellveien var ferdig, og

fram til 1950 måtte denne veien ta hele trafikken mellom Oslo og Kolbotn. Først da ble Fylkesveien (Skiveien) i Ormeruddalen hovedtrafikkåren.

Kommunen vedtok i 1936 å dekke 50% av utgiftene ved snøplogkjøringen og sandstrøingen. Året etter påtok kommunen seg å strø alle gjennomgangsveier, men i krigsårene måtte vellene igjen sørge for sandstrøingen og snøplogkjøringen og da måtte dette foregå med hest igjen.

I 1949 overtok kommunen dette arbeide hvor det var framkommelig med kommunens materiell.

I 1950 vedtok kommunen å forhøye refusjon ved veiarbeidet til 75%. Veitilsynsmann for samtlige veier ble også oppnevnt.

Veisaker var nok ofte til behandling på gruppemøter og på møter i Oppegård Arbeiderpartis representantskap. Men som tidligere nevnt er endel av protokollene borte, så det blir mer sporadiske opplysninger som skribentene av nærværende beretning kan bære fram.

To store veiarbeider ble fullført i 1955 og 1956 forteller Oppegård Vel i beretningen sin: Tjernsliveien ble ombygget og forlenget i retning mot Tusse, Bjerkeveien og Slåbråtens nedre del ble ombygget.

Ellers i bygda ble det i 1956 bygget omlag 800 m veier, vesentlig på Hellerasten. Større utbedringsarbeider ble også foretatt det året på flere veier.

I 1957 ble det vesentlig bare utført ombygging og utbedring av en rekke veier.

Asfaltering er nyttet for første gang i 1958, omlag 300 m av Sønsterudveien ble asfaltert. Tilveksten av nyanlagte veier var 595 m og 350 m veier utbedret til 5 m bredde.

I 1959 ble Ormerudveien og veien til Ingieråsen Ungdomsskole ferdig. Dette året satte tørkeperioden inn tidlig på våren og da regnet kom i oktober ble nedbøren så sterkt at

vannet gjorde betydelig skade på de sterkt medtatte veidekkene. Veivedlikeholdeat var derfor vanskelig og kostbart, heter det i teknisk etats årsoversikt.

Året 1960 ble et merkeår når det gjelder faste veidekker. Sønsterudveien ble ombygget til 7 m bruttobredde 700 m fram til Kolbotn idrettsplass. Det ble oppnådd enighet med Sigurd Hesselberg A/S om finansiering av større asfaltarbeider. Ialt ble det dette året asfaltert 7 300 m veidekker og 3 000 m² plasser. Pr. 31/12 1960 hadde kommunen 9 000 l.m med fast veidekke.

I 1961 ble 350 m ny vei anlagt på Augestadområdet. Ialt er det på dette området bygget om og anlagt nye veier på omlag 1 100 m. Endel andre veier ble utbedret.

Rapporten for 1962 forteller bl.a. at det ble foretatt omfattende utbedringer av Roald Amundsens vei og at Sønsterudveien og Kringsjåveien var under utbygging. 1 800 m asfalt ble lagt på Sønsterudveien mellom Holbergsvei og Fløysbonnveien.

I 1963 ser en første gang nevnt at det ble anlagt fortau — i krysset Skiveien-Sønsterudveien og i Edv. Griegsvei-Rasten.

Utvidelse av Kongeveien langs Ford og Remfabrikken ble ferdig. Sætreveien utbedret og Bålerud brygge reparert. 27 000 m² asfaltdekke ble lagt i 1963.

Veiarbeider i valgperioden 1964-67:

Dette ble — foreløpig — de siste år med arbeiderflertall og ordfører fra Arbeiderpartiet — Erling A. Erichsen.

I perioden ble det utført asfalteringsarbeider for kr. 545 000,-. Fortauer ble lagt i Kolbotn sentrum, i Sønsterudveien, i Skiveien og ved Sætrehusene. Det ble videre anlagt et par busslommer.

Riksvei nr. 152 ble vesentlig utbedret blant annet forbi Sætrehusene og ved Greverud stasjon. Anleggs- og utbedringsarbeider ble utført ved Bekkenstenveien, Fjellveien, Ski-

veien, Nordbråtanveien og i Ormeruddalen m.fl.

I 1968 ble det anlagt fortau mellom Modahl og Rasten og mellom Odlo fabrikker og Sætrehusene, veianlegg på Fløysbonn industrifelt og ellers vanlig vedlikehold.

I 1969 ser det ut for å ha vært større aktivitet. Parkveien, Jegerveien, Huldrefaret, Th. Hansens vei ved Sentrumsbygget og veiene på Øståsen ble utvidet. Bekken ved Losjen ble lukket. Hele det store asfaltprogrammet for 1969 ble gjennomført — større lengder fortau ble også anlagt, sier teknisk etat i årsrapporten.

Det innfløkte problem om Skiveiens — riksvei 152 — trase gjennom Kolbotn ble tatt opp på Oppegård Arbeiderpartis representantskapsmøte 3/11 1969. Som innledere var invitert konsulentfirmaet Øverland & Taugbøl og vår tidligere tekniske sjef Trond Dancke. Øverland hevdet at det var to hovedmomenter: 1. Trafikken gjennom Kolbotn sentrum ville øke uansett hva som skjer. 2. Hva slags miljø ønsket en i sentrum?

Dancke innledet om motorveien Oslo-Østfold. Denne ville bli hovedveien for Follo mente han. Den ville bli 10-doblet av anslaget ved generalplanforslaget i 1962.

Det bør bli et kryss ved Grønli, som ville samle opp trafikken fra syd, sa Dancke, ifølge referatet i protokollen.

I skrivende stund av nærværende jubileumsberetning — våren 1974 — er disse problemene ikke løst. De har vakt stor interesse blant bygdas folk, som naturlig er. En avgjørelse ventes i løpet av 1974.

Vei- og fortausarbeider ble det mindre av i 1970. Th. Hansens vei ble fortsatt utbedret. Nytt kryss ved toppen av Augestadveien-Kornmoveien ble anlagt og grøftarbeider i Kongeveien påbegynt. Busslommer ved Tårnli ble anlagt.

I 1971 ble det større virksomhet. I Svartskogbakken ble anlagt 300 m ny vei, og i Bekken-

stenveien 375 m ny vei. Fylkesveianlegget i Sønsterudveien ble ferdig. Roald Amundsens vei, Th. Hansens vei - og - Bekkeliveien ble utbedret. 2 400 l.m offentlig vei ble asfaltert og 1 700 l.m fortau anlagt i 1971.

VANN OG KLOAKK

Oppegård kommune er rikelig utstyrt med stein og fjell. Det har derfor vært en infløkt og meget kostbar sak å få lagt ned vann- og kloakkledningene. Nesten hver meter grøft har måttet skytes ut.

Sjølsagt har en i alle år vært klar over ønskeligheten av ordnede vann- og kloakkforhold, men trange budsjetter, spesielt før krigen, satte en stopper for slike drømmer. Det var jo tildels mye arbeidsløshet med den sørgelige konsekvens av lite skatteinngang og store forsorgsbudsjetter. Når dette kunne kreve opptil 35 prosent av det samlede budsjett, var det ikke mye å rutte med utenom de faste utgiftspostene.

Men i 1939 forteller protokollen til representantskapet at det var forslag om kr. 15 000,- til vann og kloakk.

Samme år ble så ingeniør Hjelsnes ansatt til å utarbeide en samlet plan for løsning av dette spørsmålet, men så kom tyskerne i 1940 og dro ikke igjen før i 1945.

Så snart en hadde summet seg etter fredsslutningen ble også arbeidet med vann- og kloakksaken tatt opp igjen. Den 22/5 1946 vedtok Oppegård herredsstyre at man skulle bygge et kommunalt vannverk med Gjersjøen som kilde. Vi har heldigvis partiets årsberetning for 1947. Her leser en at formannen for vannverkskomiteen *Carl Nord* har redegjort for situasjonen ved vannverksaken da.

Komiteen, som også skulle forberede finansieringsplanen, besto av 8 medlemmer. Carl Nord, O. T. Kjos, Bj. Norderhaug, Erling Wold, Hj. Halvorsen, Th. Andersen, Kr. Bræin og Aage Bratten.

I 1947 ble opprettet ny stilling som kommuningeniør. Ansatt ble *Arvid Rustand*.

Den 18/4 1947 la han fram et kostnadsoverslag på kr. 7 136 000,-. I et senere møte 8/5 1947 leverte han et revidert forslag på kr. 6 121 000,-.

Komiteens forslag ble sendt til formannskapet den 2/5 1947. Det heter her bl.a.:

”Vann- og kloakkanlegget for Oppegård kommune besluttes bygget. Anlegget foreslås delt opp i følgende etapper:

1. Anlegg av hovedkloakk med kloakkrenseanlegg og eventuell prosjektert vannledning i samme grøft fra Gjersjøbrua til Kolbotn sentrum. Anlegg av hovedkloakk med kloakkrenseanlegg ved Oppegård fram til fargeriet og ”Sætrehus” samt vann- og kloakkledninger i Oppegård sentrum. Anlegg av filtreringsanlegg for vann ved Gjersjøens østre side (Struten), samt anlegg av 10” pumpeledning med eventuell prosjektert kloakkledning i samme grøft fra filtreringsanlegget fram til Kolbotn, Myrvoll og Oppegård med anlegg av høydebasseng på Stangåsen.
2. Resten av fordelingsnett for Kolbotn, Myrvoll og Oppegård distrikter med høydebassengene på Bråten og Oppegård. Vannutvalget anmoder herredsstyret om bemyndigelse til å foreta de nødvendige forberedelser og igangsette arbeidet på etappe I. Kommuneingeniørens kostnadsoverslag for etappe I beløper seg til kr. 2 331 000,-.”

Videre foreslo komiteen opprettet en stilling som bygnings tekniker og hjelp for stiknings- og tegnearbeide. Komiteens forslag ble enstemmig vedtatt av herredsstyret.

Som kjent ble vannverkssaken løst endelig etter andre planer, men forslaget er så interessant at det bør tas med i jubileumsberetningen.

På representantskapsmøte 8/6 1950 gjør Carl Nord rede for vannverksplanene fra begynnelsen til dato står det i protokollen — detaljer mangler dessverre. Det er bare referert at komiteen har hatt mye trøbbel og vansker,

men at den ville legge fram forslag som skulle gå ut på at det kunne bli vann til Oppegårds grense i løpet av høsten.

Den 12/9 1951 ble det vedtatt å redusere den store vannverkskomiteen til et utvalg på 3 medlemmer. I det samme møtet godtok en at det blir søkt om å disponere kr. 1 722 000,- til innkjøp av rør m.v.

På budsjettet for året 1952/53 ble avsatt kr. 425 000,- til vann- og kloakkfondet. I beretningen sier gruppeformannen Normann Sand om dette bl.a.:

”Avsetningen til fondet må sies å være et stort løft når kommunens økonomiske evne tas i betraktning. Arbeidet med legging av kloakkledninger er pågått i den utstrekning det har vært mulig av hensyn til mangelen på arbeidskraft.”

Ved det første anlegget havnet kloakken i Kolbotnvannet som dessverre er blitt meget forurenset. Ved den senere omlegging av kloakkutslippet og spesielle arrangementer håper en at Kolbotnvannet igjen kan bli attraktivt og til glede for bading og fiske.

Beretningen for 1953 forteller at arbeidet med utbyggingen av kloakknettet i Sønsterudveien og i Sætreskogveien i Oppegård syd har vært fortsatt.

Vi hopper fram til et representantskapsmøte den 9/5 1955. Da kommer Carl Nord med et hjertesukk: ”Vann- og kloakksaken står i stampe.” Det har nok ofte vært et tungt slit og mange kryssende interesser ved løsningen av denne store og vanskelige saken. Men etterhvert kom saken på gli.

Etter anmodning av formannen i vann- og kloakkkomiteen, Erling A. Erichsen, påla formannskapet h.r.adv. Ross å fremme en søknad til Industridepartementet om tillatelse for Oppegård kommune til å ekspropriere det som kommunen trengte av vann og rettigheter. Den 26/3 sendte advokaten søknaden.

Ved Kgl. res. av 29/6 1962 fikk så Oppegård kommune sin ekspropriasjonstillatelse. Det

heter bl.a. i departementets tillatelse:

"A. Departementet kan pålegge Oppegård kommune å levere vann til Ski og Ås kommuner. Hvis partene ikke kommer til enighet om vannkvanta og pris, fastsettes dette ved rettslig skjønn, som også fordeler skjønnsomkostningene mellom kommunene."

Som nevnt under særskilt omtale annetsteds av vannverket på Stangåsen, begynte salget av vann til Ski og Ås i 1968.

VANN- OG KLOAKKARBEIDER I 1956-1959

I 1956 ble det arbeidet en rekke steder — påbegynte og fullførte. For hovedkloakken til Gjersjøen ble sprengt 20 m tunnel. Hovedkloakk Losjenkum ved Berntsen — Bjørkås ble fullført. Likeså vann og kloakk i Slåbråtveien og Solveien. På Myrvoll ble det lagt 240 l.m vann- og kloakkledning opp til vandelet i Stangåsveien. Pumpehus ble også bygd på Myrvoll og dyboringen her koblet til vannledningsnettet der. Totalt ble det i 1956 lagt ned 1 615 l.m vann og kloakk.

I 1957 var det også arbeider i sving på flere områder: På Greverud lagt 171 l.m, i Sætreskogen 1 004 l.m, i Ormerudveien 810 l.m og på industrifeltet Ekornrud vann- og kloakkledninger.

Provisorisk pumpestasjon ble utbygget og tatt i bruk ved Kolbotnvannet. Ialt ble det i 1957 bygget ut 1 350 l.m vann og kloakk og 1 004 l.m 8" og 6" vannledning.

I 1958 ble anlegget Losjen-Skiveien-Ormerudveien utbygget. En tunnel på 55 l.m ble slått her. Det ble også foretatt arbeider i Parkveien på Oppegård, på Ekornrud, i Liaveien og opp til ungdomsskolen (Ingieråsen). Det ble lagt ned ialt 1 666 l.m kloakk og 1 756 l.m vannledning. Videre kom det i 1958 også private anlegg finansiert av byggelag og privatpersoner.

I 1959 ble følgende anlegg ferdige og avslut-

tet: Vann og kloakk til Ingieråsen ungdomsskole, til industrifeltet på Ekornrud, Vesleveien — Kolbotn sentrum — Ormerudveien og Vesleveien — Kantorbekken.

Ialt ble det lagt ned i 1959 915 l.m vann og 813 l.m kloakkledning, utført vanlig vedlikehold i større omfang.

VANN- OG KLOAKKARBEIDER I ÅRENE 1960-1963

I året 1960 ble anlegget Parkveien-Slåbråtveien ferdig. Likeledes kloakk ved Odlo fabrikk og 240 m langs Fjellveiens vestsida. Videre ble foretatt vann- og kloakkarbeider i Jutulveien, Vellefs vei, Holteveien og langs vestsida av Solbråtanveien.

Totalt ble lagt ned i 1960 1 027 l.m vannledning, 1 247 l.m kloakk og 300 m overvannsledning.

I 1961 var det en livlig anleggsvirksomhet. — I vann- og kloakksektoren dette år ble det for kommunens regning utført arbeider for omlag kr. 1 950 000,-.

Anlegget i Holteveien ble ferdig. Vannledningsnettet Liaveien-Kolbotnveien-Kantorbekken ble knyttet sammen. På Augestad anlegget ble utført større arbeider. Kringsjøveien og Myrvollanlegget ble påbegynt. På det siste, som er et ledd i utbyggingen av vannverket på Stangåsen, ble det lagt ned 1 500 l.m vann-, 1 500 l.m kloakk- og 850 l.m overvannsledning. Anlegget av provisorisk pumpestasjon ved Gjersjøen er påbegynt og antas stå ferdig 1/3 1962.

Det totale ledningsnett var pr. 31/12 1961 på 27 400 m.

I 1962 sluttet kommuneingeniør *Kaare Øyan* og reguleringsarkitekt *Trond Dancke* ansettes i ny stilling som teknisk sjef.

Skogveien, Heimenveien, Th. Hansens vei, Kirkeveien og Myrvollanlegget ble fullført. Totalt dette år 1 845 l.m vann og 1 250 l.m kloakkledning.

I 1963 ble arbeidet på hovedvannverket påbegynt (tunnelarbeidet ved Stangåsen), Kringsjåveien ble ferdig anlagt, det samme gjaldt Haukeliveien. Ellers pågikk vann- og kloakkarbeider ved en rekke felter som ved Fløysbonn, ved Vardeveien, i Ormeruddalen, Bekkeliveien-Utsiktsveien og I oppegård syd alleen — Velletsvei — Snorres vei.

Tilsammen ble det året lagt ned 1 250 l.m vann-, 1 315 l.m kloakk- og 390 l.m overvannsledning.

VANN OG KLOAKK I VALGPERIODEN 1964-1967.

I 1968 ble flere tidligere påbegynte arbeider ferdige. Dette gjaldt: Omlegging av kloakk Losjen-Kantorfeltet, vannledning på vestsida av Kolbotnvannet, tunnel Vassbonn-Gjersjø bro, vannledning Sætrehusene-Ski grense og anlegget Odlo-Myrvoll. Videre arbeider ved Fløysbonn industrifelt og vann og kloakk på Bråtenfeltet.

Oppegård Vels private vannverk ble overtatt av kommunen i 1968 — se spesiell omtale av dette verket.

VANNVERKET PÅ STANGÅSEN

Kommunens største enkeltprosjekt — vannverket med Gjersøen som vannkilde og byggingen av renseanlegg og høydebasseng på Stangåsen — ble påbegynt i 1963 og stort sett gjennomført i fireårsperioden 1964-67.

Første byggetrinn uten renseanlegg ble tatt i bruk den 23/11 1965. Den provisoriske pumpestasjon ved Vassbonn ble da tatt ut av bruk og satt i reserve.

Annet byggetrinn — sandfilteranlegget — ble tatt i bruk den 17/11 1967.

Tredje byggetrinn — fellingsanlegget — ble ferdig på nyåret 1968.

Vannverket kostet til da omlag 12 millioner kroner — den opprinnelige kalkyle for første byggetrinn var på 7,5 millioner kroner.

Fjerde byggetrinn inklusive spylevannsavløp er kostnadsberegnet til 10,5 millioner kroner.

Hovedvannledningen fra vannverket Stangåsen til Oppegård syd ble ferdig og satt i drift i begynnelsen av 1968.

På grunn av høydeforholdene i kommunen er det bygget endel trykkforsterkere, og utjevningbasseng har en på Hellerasten. Det er prosjektert flere trykkforsterkere ved Tårnåsen og i Oppegård syd bl.a.

Anlegget er foreløpig også basert på salg av vann til Ski og Ås kommuner. Leveringen, som tok til i 1968, vil bli trappet ned etterhvert som befolkningen i Oppegård kommune øker og boligfeltene utbygges og behovet for vann stiger i pakt med det.

Vannproblemene for Follokommunene var store — så salg av vann til Ski fra Gjersjøen ble diskutert allerede den 10/3 1959 med representanter fra Ski kommune.

Ifølge protokollen ble det i 1961 av Industri-departementet oppnevnt et nøytralt utvalg på 3 medlemmer til å utarbeide forslag om salg av vann fra Gjersjøen.

Ski kommune søkte også om konsesjon på vann fra "Børtervann". Konsesjonssøknaden ble avslått i 1966.

Etter forslag fra N.I.V.A. og henstilling fra fylkesmannen inngikk så Oppegård kommune den 20/4 1967 avtale om levering fra Oppegård vannverk til nabokommunene i sør, og denne leveringen begynte, som ovenfor nevnt, i 1968.

VANN OG KLOAKK TIL NYBYGGERNE PÅ HELLERASTEN

I gamle dager var befolkningen henvist til brønner på hver eiendom. Nybyggerne på Hellerasten løste vannspørsmålet den første tida ved dypboringer og pumpehus i Iduns vei og Valhallaveien.

Den første bevilgning til vann og kloakk på

Hellerasten finner en i referatet fra et møte den 12/9 1951. Det ble da søkt om å disponere av fondet kr. 72 000,- til dette formål.

I de første årene var folk på Hellerasten som ellers i bygda henvist til utedo. Arbeidet med vann- og kloakkledningene var fullført i 1955, men vannbassenget på Hellerasten først året etter. Dette rommer 1 200 kubikkmeter.

Da kloakkrensestasjonen ved Gjersjøen ble ferdig høsten 1957, kunne de første lovlige vannklosett tas i bruk på Hellerasten.

Trykkforsterkeranlegget på Hellerasten sto også ferdig i 1957.

O.S.Å.K.-planen

Den 1. april 1948 sendte ingeniør Sigbjørn Bechholm til kommunen et forslag om vannforsyning med Nærevann i Ski som vannkilde og med tillegg av vann fra Langen (Gjetsjø) i Ski til Oppegård, Ski, Ås og Kråkstad kommuner. Den såkalte O.S.Å.K.-planen.

Saken ble behandlet på et gruppemøte 28/5 1948, man ble enig om å tiltre en foreslått arbeidskomite for å utrede denne saken. Som Oppegård kommunes representanter ble valgt ordfører Ing. Hansen, kommuneingeniør Rustan og fra vannverkskomiteen Carl Nord og ingeniør Aage Bratten.

O.S.Å.K.-planen gikk ut på at fellesskapet skulle organiseres som et interkommunalt andelslag med andeler 36, 36, 18 og 10. Det har nok vært delte meninger, for i herredsstyregruppas beretning for 1952 heter det bl.a.: "Ved siden av kommunens tilslutning til O.S.Å.K. har kommunen igjen tatt opp arbeidet med løsning av spørsmålet med vannkilde innen kommunen". Neste gang som vi støter på omtale av denne saken er i gruppefører Normann Sands beretning datert 5/3 1954. Det heter bl.a.: "Spørsmålet om kommunens vannkilde er ennå ikke løst. Kommunens alternativ Gjersjøen til O.S.Å.K.-planen er sendt Vassdragsvesenet og ligger der for avgjørelse."

Søknaden om ekspropriasjonstillatelse ble

ikke anbefalt av Vassdragsvesenet i dets innstilling datert 20/1 1955 til Industridepartementet. Departementet sluttet seg til innstillingen og avslo å gi O.S.Å.K. ekspropriasjonstillatelse. Og dermed gikk dette prosjektet over i historien.

Oppegård kommune hadde også på departementets anmodning gitt uttrykk for at den mente at den kunne hjelpe seg med Gjersjøen. Ordfører Carl Nord sendte den 22/4 1955 til ordføreren i Ski et brev hvori det bl.a. heter:

"Samtidig vil en rette en takk til Ski kommune for godt samarbeide i O.S.Å.K.-saken og særlig takke for det store arbeide Ski kommunes representanter har utført i dette interkommunale samarbeid og en håper dette kan føres videre med f.eks. Gjersjøen som vannkilde."

Ordfører Carl Nords ønsker gikk i oppfyllelse — fra året 1968 begynte Oppegård kommune å levere vann til Ski og Ås fra Gjersjøen. (Se spesiell omtale av vannverket på Stangåsen.)

KLOAKK NORD

Etter en omfattende diskusjon i utvalg og kommunestyre om plasseringen av rensestasjon ved Gjersjø bro eller Ingierstrand — Oslo grense, ble det vedtatt å bygge den ved Gjersjø bro. Det var utelukkende kostnaden som var årsaken til at rensestasjonen ble bygget på brukseier Sundts eiendom. Anlegget ved Gjersjø bro kostet kr. 490 000,-.

Rensestasjonen ble ferdig på høstparten i 1957. Da kunne bl.a. nybyggerne på Hellerasten ta i bruk det første lovlige vannklosett.

Konsesjon på drift av rensestasjonen ved Gjersjø bro ble i 1961 innvilget av myndighetene fram til 1965 med maksimum utnyttelse av 4000 resipienter.

I 1966 ble spørsmålet om kloakktrase og rensestasjon igjen debattert i flere møter i partiet. Et alternativ gikk ut på å bygge rensestasjonen ved Gjersjø bro ut med filtre-

ringsanlegg, som ble anslått til å koste omlag 4,6 mill. kroner og ville tåle 12000 enheter.

Et annet alternativ gikk ut på å flytte renseanlegget til Ingierstrand bro basert på 20 000 enheter, derav 8000 på Oslo. Byggeprisen ble antydnet til 7 mill. kroner.

Det dyreste forslaget ble vedtatt av kommunestyret. Tomt til rensestasjon ble ervervet på Hvitebjørn. Anlegget føres i tunneler Vassbonn-Gjersjø bro — Ingierstrand bro og utløpsledning lagt ut i Bundefjorden på 30-40 meters dyp. 1260 m av tunnelene ble utsprenget i 1968, og i 1971 var anlegget ferdig.

Senere vil dette anlegget falle ut, idet man i 1973 fikk en overenskomst med Oslo kommune om Kloakk Nord hvoretter kloakken vil bli overført til Bekkelaget rensestasjon. Når denne tilknytning er klar vil rensestasjonen ved Gjersjø bro bli sjaltet ut.

Fra 1971 er allerede 45 eiendommer i Ormeruddalen tilknyttet direkte til Oslo kloakknnett.

NORDRE FOLLO KLOAKKVERK

Ski kommune fikk den 19/6 1950 tillatelse av Industridepartementet til å slippe kloakk fra Hebekk og Haugerudområdet ut i Dalsbekken, som renner nordover gjennom Ski til Gjersjøen.

Betingelsene for tillatelsen gikk bl.a. ut på:

”Kloakkvannet fra Hebekk og Haugerudområdet og fra Drømtorpområdet skal gis mekanisk rensning ved å føres gjennom en bunnfellings-, en utgjærings- og en klarekum, i det vesentlige etter en plan for kloakkanlegg Ellingsrud av 25/7 1949. Kloakkvannet fra Kontra- og Skoghusområdet renses på tilsvarende måte, men anleggene gis mindre dimensjoner etter belastningen.”

”Kommunen plikter senere etter hoved-

styrets bestemmelser å treffe tiltak for ytterligere rensning av kloakkvannet fra Hebekk-Haugerud-området ved anlegg av biologisk filter.”

I strid med disse betingelser førte Ski kommune kloakk til Roåsanlegget også fra andre områder, hvilket medførte større og uforutsett forurensning av Dalsbekken til skade for Oppegård kommunes drikkevannsplaner. Ski formannskap ble gjort oppmerksom på forholdet ved skriv fra Oppegård formannskap datert 15/6 1959. Forhandlinger om saken ble så tatt opp mellom Ski og Oppegård kommuner. Disse resulterte i en avtale, som kom istand den 30/6 1961. Den gikk bl.a. ut på et felles avløpssystem — Nordre Follo Kloakkverk. Avtalen ble senere tiltrådt av Ås kommune.

De tekniske planer var i det vesentlige ferdige i 1964-1965, men på grunn av at de økonomiske forhold var vanskelige kom ikke arbeidet igang før i 1968. I det året var det tanken at anlegget skulle vært ferdig.

Tilknttingen til Nordre Follo Kloakkverk med kloakkpumpestasjon ved Høybro og med utslipp ved Sjødalstrand i Bundefjorden var i driftsklar stand 16/9 1971, men etterarbeider medvirket til at den først ble tatt i bruk 21/1 1972.

Det var delte meninger i formannskapet om det skulle bygges anleggsvei gjennom Svartskog til Sjødalstrand eller benytte sjøtransport dit. Flertallet i formannskapet 8-1, var for å bygge veien, mens Julius Wivestad gikk inn for sjøtransport for å verne naturen.

Uenigheten i dette var nok en medvirkende årsak til at anlegget ble endel forsinket.

REFUSJONSSATSENE FRA GRUNNEIERNE

Den nye bygningsloven fra 1/1 1966 ga kommunene hjemmel til å kreve refusjon av grunneierne for legging av offentlig vann- og kloakkledning. Loven tillater inntil 100 prosent dekning etter nærmere bestemmelser.

Den nye loven ga sterke konsekvenser for grunneierne i gamle strøk. Etter tidligere vedtak betalte disse bare kr. 1 900,- i refusjon.

Teknisk utvalg foreslo da en refusjonssats på 75 prosent, som ville utgjøre gjennomsnittlig kr. 7 500,- avhengig av eiendommens størrelse. Etter disse satser regner en med at det ville ta omlag 10-15 år før hele vann- og kloakkanlegget kunne være utbygget — etter de gamle satser på kr. 1 900,- ville dette ta omlag 40 år.

Ny refusjonsordning ble vedtatt av kommunestyret 7/6 1967.

DET LOKALE VANNVERKET I OPPEGÅRD SYD

Dette private tiltaket er så interessant og vitner om en samfunnsånd og samarbeidsvilje så imponerende at det bør omtales i jubileumsberetningen.

I 1955 var det en av de verste tørkesomre som folk til da kunne minnes. Vannforholdene var katastrofale. Tankbiler med vann fra Kolbotnvannet var i virksomhet hele dagen for å fylle de tomme brønnene.

Husmødrene var i første rekke dem som fikk føle hva det vil si å mangle vann. Oppegård Husmorlag ved dets energiske formann Ingrid Johansen innbød derfor til et masse møte for å drøfte situasjonen.

Inspirert av dette møtet tok Oppegård Vels styre saken opp, og på et medlemsmøte i vellet ble det vedtatt å bygge et provisorisk vannverk på dugnad med Tusse som vannkilde.

Trass i at planer og omkostningsoverslag var ufullstendige tok dugnadsarbeidet til samme høst. Det ble et arbeide som skulle strekke seg over 4 år. Om vinteren lå arbeidet nede, men søndag etter søndag (det var jo ikke lørdagsfri da) i den lyse årstid møtte de opp og presterte det som en av hovedstadsavisene betegnet som Norges største dugnadsarbeide.

Det er mange navn som burde vært nevnt i

denne forbindelse, men en mann bør spesielt minnes ved dette høve. Det er avdøde Paul Bjørlo. Han var formann i Oppegård Vels styre da de vedtok å bygge vannverket i 1955, og var det også under hele byggeperioden. Hans energiske innsats og pågangsmot for å få løst denne "vannvittige" planen sto det respekt av.

Under hele byggeperioden sto det også "kvinner bak" ved løsningen av saken. De ansporte ikke bare karene muntlig, men kom også til dem under dugnaden med kaffe og matbrett.

Planen var til å begynne med å bygge et vanntårn som rommet 50 kubikkmeter vann (50 000 liter), men etterhvert økte tilslutningen slik at dette ble på 200 kubikkmeter. Det ble bygget på vellets 6 mål store tomt Parken, 150 m over havet. Støpningen av det 6 1/2 m høye vanntårnet ble utført kontinuerlig uten avbrytelse i 26 timer, nærmere 100 mann deltok i dugnaden.

Anleggets kapasitet var på 300 000 liter pr. døgn, som tilsvarte 200 liter i døgnet pr. person i vellets distrikt. Vannet ble som nevnt tatt fra Tusse og inntaket lagt på eiendommen Fjeld, som nå tilhører kommunen. En 2 1/2 toms plastledning ble ført omlag 25 m ut i vannet med bunnventilen på bukker 3 m under vannflaten.

Pumpehuset ble plassert like ved vannet. En elektrisk motor på 8 1/2 hk drev pumpa som leverte 220 liter pr. minutt. Mellom pumpehuset og vanntårnet ble lagt "over haug og hammer" en 2 toms plastledning — den 300 m lange grøfta som ble utsprengt i fjell tok lengst tid.

Fra vanntårnet ble videre lagt en 4 toms vannledning i en sprengt grøft fram til Parkveien hvor den ble tilkoblet det kommunale vannledningsnett.

Kommunen hadde lagt ned kloakkrør i endel veier. Etter henstilling fra vellet ble grøftene gravet opp igjen og vannledningsrør lagt ned slik at de kunne nyttes midlertidig til distribuering av vannet fra det provisoriske vannverket. De er senere gått inn i det faste for-

delingsnettet for kommunens permanente vannverk.

Oppegårds Vels vannverk ble offisielt åpnet for drift lørdag 27. juni 1959.

Hva kostet vannverket:

Vellet bevilget kr. 5 000,-
Norges Brannkasse kr. 5 000,-
Oppegård kommune kr. 18 000,-
De første abonnentene kr. 10 000,-

Da det sto ferdig altså omlag kr. 40 000,-. At dette ikke ble dyrere skyltes at det ble utført i alt over 10 000 dugnadstimer.

I de siste årene før kommunen overtok vannverket i 1968 ga kommunen årlige tilskudd til driften på kr. 4-5 000,-.

Pr. 1. januar 1968 leverte vannverket vann til ialt 166 leiligheter med fast tilkobling og til 31 hus knyttet til ved sommerledning.

Oppegård kommune overtok som nevnt vannverket i 1968 og betalte Oppegård Vel kr. 44 000,- for dette.

I de 9 årene mellom 1959 og 1968 da leveransen av vann fra det provisoriske anlegget pågikk, fungerte dette stort sett bra. Uten dette hadde forholdene vært meget vanskelige. Det var til uvurderlig velsignelse for innbyggerne der syd i kommunen.

Som en kuriositet vil en til slutt nevne at anlegget i denne tid leverte omlag 657 millioner liter vann.

NYE INDUSTRIBEDRIFTER SLÅR SEG NED I KOMMUNEN VÅR

I tidsrommet fram til 1910 var Oppegård et utpreget fritidsområde for hovedstaden, og hvor særlig fritidsbebyggelse preget "utviklingen".

I tida 1910-1920 ble det antagelig satt en Norgesrekord i økning av folketall, idet det i denne 10-års periode var en vekst på omlag 400 prosent. Den faste befolkningsmengde

hadde da stått praktisk talt stille siden slutten av 1700-tallet.

Etter den nevnte befolkningsøkning og framover med en relativ svak tilvekst, fram til 1955, var det betegnende at omlag 82 prosent av den lønsmottakende befolkning hver dag måtte reise utenfor kommunens grenser.

Med forholdsvis svake kommunikasjoner, lang reisetid i tillegg til en hard arbeidsdag, var det naturlig at flere arbeidsplasser innen vår egen kommune ble et aktuelt tema innen Arbeiderpartiets forskjellige styrende organer.

Spørsmålet om å få arbeidsplasser plassert i kommunen finner en første gang nevnt i et gruppemøte 2/3 1956 — i Normann Sands periode som ordfører.

I 1958 "planlegges" tomter på Ekornrud industriområde tilknyttet vann- og kloakknettet. I 1960 ble området regulert og en rekke bedrifter har bygget der siden.

I 1959 ble Fløysbonn industriområde regulert. Samme år besluttet Ford Motor (Norge) A/S og A/S Den Norske Remfabrikk å bygge her. I dette området har også Rasch & Co., Casco A/S, Jernia Norsk A/S og en rekke andre mindre bedrifter slått seg ned.

O. Normann Sand opplyste på et møte i 1961 at de private bedriftene til da hadde investert 57 millioner kroner i Oppegård kommune.

I langtidsplanen av 1962 ble det til industriformål avsatt omlag 2000 mål, hvorav et felt også langs Gjersjøelva.

Sætre Kjeksfabrik A/S startet sin bedrift på Øvre Ormerud i 1963 og har senere gått til større utvidelse.

Regjeringen Gerhardsen var i slutten av 1950-årene sterkt opptatt av forholdene på arbeidsmarkedet for de store ungdomskullene, som var født like før — og like etter at krigen slutet. Full sysselsetting var et hovedmål. Trygve Lie ble derfor i 1959 utnevnt som ambassadør med det spesialoppdrag å få utenlandsk kapi-

tal til å investere i Norge. Et av resultatene for Trygve Lies arbeide var at Ford Motor etablerte seg i Oppegård kommune. Det var mange kommuner som "sloss" om å få Ford. Valget sto tilslutt mellom Skedsmo, Asker og Oppegård. Trygve Lie og Normann Sand, som da var ordfører, var gamelt kjente, og det er ingen tvil om at dette hadde en medvirkende årsak til at Oppegård (Kolbotn) ble valgt. Og hvilken økonomisk betydning har ikke Ford hatt for vår kommune?

Firmaet fikk riktignok gunstige vilkår for å bygge her — billige tomter og bare formuesskatt de første årene fra 1963 til 1967, men fra 1967 betaler Ford også kommuneskatt — på de 6 årene fra 1967 til 1972 tilsammen 28,5 mill. kroner. Året 1968 må ha vært et spesielt godt år for Ford, for i 1969 betalte firmaet hele 8,2 mill. kroner i skatt.

Hvor skulle Oppegård kommune ha stått idag med veier, vann, kloakk, skoleutbygging m.m. hvis en ikke hadde hatt skattemillionene fra Ford Motor (Norge) A/S? Ved valget i 1967 ble det borgerlig flertall i kommunen. Fra samme år begynner millionene fra Ford å "rulle" inn i kommunekassa. Er det ikke en skjebnens ironi at det ble de borgerlige med Høyre i spissen som får gleden av dette vesentlige "Tilskudd" til budsjettet og ikke Oppegård Arbeiderparti som var foranledningen til at Ford slo seg ned i Oppegård kommune.

Ford Motor er kommunens største skattyter. Nummer 2 som millionskattyter er "Ja-forlaget", "Consentra A/S" og "Direct", som alle eies av sivilingeniør S. Løge. Han flyttet til vår kommune på grunn av en fremtredende stilling i Ford Motor.

Ja, er det ikke utrolig hvilke økonomiske konsekvenser Trygve Lies arbeide som ambassadør med spesialoppdrag har fått for Oppegård kommune?

Det er bare å konstatere at de nevnte tiltak og etableringen av de største nevnte bedrifter har gitt betydelige resultater for Oppegård, såvel trivselsmessig for befolkningen, som økonomiske for kommunen. Dertil kommer

at det ble skapt "ringer i vannet" for nye arbeidsplasser innen næringslivet i sin alminnelighet, og etterhvert er det blitt attraktivt å etablere seg i Oppegård. Det er grunn til å gi honnør til de bedrifter som befinner seg innenfor våre grenser.

Erfaringen tilsier at administrasjonen og politikken har ansvar for at etablerte arbeidsplasser fungerer og er trygge. Dessuten at det alltid er harmoni mellom befolkningen og arbeidsplassen. Særlig gjelder dette hensynet til det stigende behov for arbeidsplasser for våre kvinnelige sambygdinger.

BIBLIOTEKENE

En samtale mellom forfatteren Oskar Braaten og ordfører Harald Johnsen på toget til Kristiania en dag i september 1919 ser ut som optakten til Oppegårdbibliotekene.

I bibliotekets arkiv finnes nemlig kopi av et brev datert 18/9 1919 fra Oskar Braaten som med henvisning til samtalen på toget spør om muligheten for et kommunalt bidrag for opprettelse av en folkeboksamling. Den 22/9 — fire dager etter — svarer ordføreren positivt og tre dager etter — den 25/9 — sender Braaten søknaden på vegne av Kullebunden Vel. Søknaden var håndskrevet av Oskar Braaten. Dette interessante dokument fant bibliotekstyrets formann Rudolf Knoph rent tilfeldig i 1970 i kommunens arkiv ved en annen undersøkelse.

Det var da naturlig å undersøke i protokollene for formannskap og herredsstyre om sakens videre skjebne. Søknaden ble raskt behandlet. Den 27/10 er saken oppe i formannskapet og den 10/11 1919 godtar herredsstyret forslag om å bevilge kr. 800,- under forutsetning av statstilskudd på kr. 500,-. Samtidig ble valgt en komite som skulle realisere planen — Oskar Braaten formann, Helge Thuland, Antonette Lorange samt lærerne Nils Moksnes og O. H. Jørgensborg.

I april 1920 sender komiteen ut opprop til innbyggerne om å gi bidrag, og i juni samme år går søknaden til "Det kongelige kirke- og

undervisningsdepartement" om statstilskudd.

Protokollene fra den første tida og like til 1946 er dessverre borte, så denne historikken er bygget på spredte notater og gjenparter av brev. I en liten beskjeden stilbok fant en det aller første regnskapet ført av tilsynslærer Nils Moksnes ved Greverud skole. Her står:

Statsbidrag for 1920-21	kr. 935,50
Herredsbidrag	kr. 1 600,00
Statsbidrag 1921-22	kr. 463,30
Private bidrag	kr. 222,00

Til å starte med hadde de altså . kr. 3 220,80 og 350 bind.

Men når begynte utlånene? En skulle anta at dette var i 1922. Den 21/8 1922 sendte nemlig tilsynslærer Moksnes en søknad til skolestyret om tillatelse til foreløpig å få nytte skolens kontor til boksamling.

I arkivet fant en også gjenpart av et brev fra Moksnes datert 3/9 1923 til tilsynslærer Vartdal ved Kolbotn skole med henstilling om at folkeboksamlingen snarest måtte komme i virksomhet også der. Vartdal svarer at han har reservert et rom til det.

Utlånet var i 1922, 2300 bind fra Greverud-avdelingen. I 1923 begynte utlånet ved Kolbotn skole med 1500 bind. Samme år startet virksomheten også på Bålerud med bokkasser. Like til krigsåret 1943 var utlånstallene høyere ved Greverud enn ved Kolbotn avdelingen. Senere er dette helt endret. Under krigen steg utlånet sterkt, men straks freden kom sank utlånene.

Ettersom bokstammen har øket og en har fått bedre lokaler, har utlånet steget etterhvert, så i 1971 passerte det 50 000 bind. Dette skyldtes også den store innflytting i kommunen.

Statstilskuddene var i de første årene meget små, ja i 1925/26 fikk vi intet — året før bare kr. 280,-. Det bedret seg etterhvert så etter den nye biblioteklov, som trådte i kraft i

1972, fikk Opppegårdbibliotekene i 1973 kr. 43 000,- i statstilskudd.

De kommunale bevilgninger var gjennom årene også små. Som for eksempel i 1926/27 kr. 600,- til hver boksamling, og kr. 30,- til Bålerud for leie av bokkasser fra Statens vandre-boksamling. Men det bedret seg litt etter litt — og i 1952 kom bevilgningen fra kommunen opp i kr. 6 000,-.

Fra 1960 øker bevilgningene år for år til kr. 283 000,- for året 1973. Men lett var det ikke alltid å få myndighetene til å gå med på bibliotekstyrets forslag. Spesielt var administrasjonen altfor aktiv ved reduksjon av budsjettforslagene, syntes bibliotekstyret.

Boksamlingene var i mange år i låsbare skap i ett rom på skolene med en åpningstid på 2 timer pr. uke. I 1947 ble åpnet en filial i Fjell-tun på Myrvoll. Den ble lagt ned i 1971.

Utlånsstasjonen i Opppegård syd holdt til i posthusgården fra 1958 til 1973. Dette året flyttet boksamlingen over til nye og bedre lokaler i den ombygde Greverud skole.

I 1954 flyttet Kolbotn-avdelingen over til et 40 m² stort rom i Elverkets gård. En stor forbedring syntes man den gang. Men den ble snart for liten. Så i 1961 var biblioteket igjen på flyttefot — denne gang til 116 m² i Menighetshuset. Opprinnelig var det prosjektert større lokaler i Samfunnshuset, men disse måtte "foreløpig" overlates til teknisk etat. Da nabolokalene (postverkets) i Menighetshuset ble ledige i januar 1969, ble biblioteket utvidet til 200 m². Men for små for den stadig stigende aktivitet, og den 1. desember 1975 løper kontrakten med menighetshuset ut.

På Bålerud ble utlånet avviklet med bokkasser, som lærer Magda husebye stelte med uten lønn til 1954. Fra 1968 har utlånet blitt formidlet av poståpneren.

Bokstammen var i 1922 som nevnt 350 bind. Den økte smått om senn. I 1942, 2250, i 1952, 5500, 1962, 10 500 og i 1972 omlag 20 000 bind. Sentralbiblioteket på Kolbotn dispone-

rer også 60 tidsskrifter og 12 innenlandske og utenlandske aviser.

Det har vært en rekke utlånstyrere. K. Bjørkelo i 19 år, Margit Aanrud i 20, Ovidia Knutsen i 16, T. Sæter i 13 år. Lengst tjenestetid har Sara Wisting som i 1972 feiret 25 års jubileum og framleis er i virksomhet.

I 1964 ble den første heldagsstilling opprettet med biblioteksskoleutdannelse. I 5 år til 1970 hadde Brita Heggelund denne stilling. Sjefbibliotekar ble da Kari Hjelde. Ellers har en i 1972 ved hovedbiblioteket på Kolbotn 2 assistentbibliotekarer, hvorav en med bibliotekskole og ekstrahjelp til kveldsvakter. Ved utlånsavdelingen på Oppegård syd har Kristine Bræin vært styrer siden januar 1967.

Den første formann i bibliotekstyret var forfatteren Oskar Braaten, som i 1922 ble avløst av tilsynslærer Nils Moksnes, som hadde jobben i 18 år frem til 1940. Under okkupasjonen var Per Aarset, H. Borge og Odvar Kaurin formenn. Ved frigjøringen overtok lærer T. Bratterud formannsjobben. De etterfølgende styreformenn var Harry Nilsson i 6 år til 1951, Knut Andersen i 7 år fra 1952 til 1959, Rudolf Knoph i 12 år til 1972 og fra 1972 Kari Torp.

Bibliotekenes arbeidsområde er langt videre enn bare utlånsvirksomhet. I 1968 begynte en med eventyrtimer for barn under skolepliktig alder og utkjøring av bøker til trygde- og aldersboliger og til enslige eldre og vanføre. Ved utvidelsen av lokalene i januar 1969 ble det montert stereoanlegg med flere lytteposter for grammofonplater, som er meget populært blant barn og ungdom.

Formålet med folkebibliotekene er folkeopplysning i videste forstand. Bibliotekene gir uttrykk for den kulturelle standard en kommune har.

Skolebibliotekene

Etter bibliotekloven som Stortinget vedtok i 1947 skulle det være skolebibliotek ved hver folkeskole i landkommunene. Ansvar for skolebibliotekene hadde et samstyre på 3

medlemmer. Skolestyrerne var formelt de øverste ansvarlige for bibliotekvirksomheten ved de enkelte skoler. Den daglige drift foresto skolebibliotekarene — som regel en av skolens lærere.

I 1971 vedtok Stortinget ny biblioteklov. Ifølge denne loven ble samstyrene opphevd og ledelsen av skolebibliotekene lagt til skolestyret. De siste 6 år (1966-1971) før den nye skolelov trådte i kraft — 1/1 1972 — besto samstyret av skolestyreformennene Kåre Lyngstad, Jan Erik Andersen og Finn T. Isaksen samt lærernes representant skolestyrer Jon Høibø og Rudolf Knoph, den siste som formann.

Virksomheten ved bibliotekene på ungdomsskolene var mer eller mindre tilfeldig. Før samstyret avsluttet virksomheten sin foreslo derfor samstyret i 1971 at det ved ungdomsskolene ble opprettet en bibliotekarstilling med full faglig utdannelse. Kommunestyret vedtok dette og Mia Granberg ble ansatt. Det har vist seg å være en praktisk og effektiv ordning for både elever og lærere.

Ved barneskolene fortsetter en lærer som bibliotekar som før.

Skoleklassene er etter tur på årlig besøk i folkebiblioteket hvor de får informasjon og innblikk i bibliotekenes virksomhet.

KINOENE

I mange år var det tre private kinoer i kommunen.

Oppegård Vel startet i 1920 kino med et hånddrevet stumfilmapparat. Vellet driver framleis filmframvisning, men nå med mer moderne kinomaskin.

Myrvoll Vel har også drevet sin egen kino i mange år. De måtte gi opp da konkurransen fra den kommunale kino, som kom i drift i 1963, ble for sterk.

Oppegård Arbeiderparti installerte kino i "Samfundet" som ble bygget på Kolbotn i 1928. Eiendommen ble solgt og kinoen der ble

lagt ned i 1961. Styret var engstelig for at "Samfundet" med kinoen ville bli utkonkurert når Samfunnshuset i Kolbotn sentrum kom i drift.

Tanken om et moderne forsamlingshus kom opp i 1956, men først i 1963 sto dette ferdig. Den drivende kraft i reisingen av bygget med forretninger, flere møterom og kino var Harald Wigestrånd.

Kommunestyret vedtok at kinoen skulle drives i kommunal regi med innskudd og årlig leie til Samfunnshuset.

Det første kinostyret for den kommunale kino ble oppnevnt av formannskapet den 29/5 1963. Dette besto av Erling A. Erichsen, formann, O. Normann Sand, Alfred Thorsteinson og Harald Wigestrånd. Styret hvis funksjonstid bare var satt fram til 31/12 1963, fikk til oppgave å forestå kinoens oppbygging med utstyr og materiell og ansettelse av nødvendig personale — sette kinoen i driftsbar stand. Og den 10/9 1963 begynte kinoen forestillingene.

Den første kinosjef var Harald Wigestrånd som i 1968 ble avløst av Gunnar Leira. Han hadde stillingen til 1/6 1972. Ellers fungerte Rudolf Knoph etter anmodning som kinosjef under sykdom og ved ledighet fra starten i september 1963 til 31/12 1963 og fra 1/6 1972 til 31/3 1973.

Kommunestyret vedtok høsten 1972 å opprette en full stilling som kultur- og kinosjef. Pianisten og notearkivar ved Den norske Opera, Åge Kristoffersen, ble ansatt og tiltrådte stillingen 1/4 1973.

Kinoestyrets formenn har vært:

Erling A. Erichsen — 29/5-31/12 1963

Arvid Leira — 1964-1967

Knut Eidem — 1968-1971

Rolf Hasselgård siden 1972

DAGINSTITUSJONER FOR BARN

Den 26. juni 1963 oppnevnte Oppegård for-

mannskap (ordfører var Erling Erichsen) en komitee for utredning av spørsmålet om daginstitusjoner for barn i kommunen. Komiteen fikk dette mandatet:

"Komiteen utarbeider en oversikt over nåværende barneparkering, og ut fra sosiale, økonomiske, pedagogiske og familiepolitiske hensyn vurderer det framtidige behov for daginstitusjoner.

Komiteen bør særskilt se på hvordan behovet for daginstitusjoner skal ivaretas i nye boligområder.

På denne bakgrunn bør komiteen utrede de praktiske og økonomiske muligheter for dekning av behovet og komme med forslag til opprettelse av daginstitusjoner og finansieringsordning vedrørende nyoppretting og drift."

Komiteens formann og drivkraft var Tulla Negaard fra Arbeiderpartiets Kvinnegruppe.

Etter oversikt over nåværende befolkning og prognose for fremtidig økning (10-15 år framover) ble det laget en beregning over behovet for daginstitusjoner i 17 distrikter. Det ble laget et kart over mulig plassering av institusjonene på tomter som — for det meste — kommunen hadde hånd om.

Utredningen omfatter parkantevirksomhet, barnehage, daghjem, familiedaghjem, fritidshjem og førskoler. Komiteen leverte sin innstilling 15. september 1964. Det kan være av interesse å peke på at komiteen — alt på et så tidlig tidspunkt — i ett av punktene sier:

"Kommunen påtar seg finansieringen av institusjonens reising — helt eller i samarbeide med andre. Kommunen påtar seg de driftsutgiftene som ikke dekkes av foresattes månedsbetaling og statens fastsatte driftstilskudd."

Da dette var den første samlede oversikt over daginstitusjonsbehov for en kommune i landet — og departementet publiserte den gjennom Sosialt Tidsskrift, fikk man mange henvendelser fra ulike landsdeler om denne planen.

Arbeiderpartiets representanter i kommune-

styre og formannskap har fulgt opp planene og støttet opp om etablering av daginstitusjoner i alle senere år.

Førskoler

Også denne saken ble første gang tatt opp av Arbeiderpartiet, og i skoleåret 1964/65 ble det drevet en forsøksordning ved Sofiemyr skole, som hadde ett klasserom til rådighet.

Det var bare det året vi kunne få klasserommet, men det var et nyttig forsøk og skolepsykolog Thoralf Scheie Nødland har laget en fylldig rapport om dette forsøksåret.

EL.VERKET

I 1915 samme år som vi ble egen komm., tok firmaet M. S. H. Ingier i bruk sitt private el-verk i Gjersjøelva. Dette forsynte Ljansbruket like til 1962 med kraft til sag, høvleri og belysning.

I bygda ellers "ruget" mørket — hjemmene var henvist til petroleumslamper og stearinlys — de dårlige veiene lå i mørke. Et eksempel på de primitive forholdene en da levet i finner en i Oppegård Vels jubileumsberetning. Det heter her bl.a. at vellet for å hjelpe litt på forholdene i 1908, samme år som vellet ble stiftet, satte opp 4 parafinlamper i strøket omkring Oppegård stasjon.

Det var "brennende" aktuelt for det første formannskap å ta opp spørsmålet om elektrisk lys og kraft i kommunen. Allerede på det første herredsstyremøtet i juni 1915 fikk ordfører Harald Johnsen fullmakt til å oppta et lån på kr. 75 000,- som Oppegårds innskudd i Follo Kraftselskap. Når en tenker på at hele kommunebudsjett 1/7 1915-30/6 1916 var på bare kr. 29 937,-, så var det sandelig modige menn som ledet den nye kommunen — som manglet alt. Dette mot viste de forresten også siden, bl.a. ved å reise de to store skolene på Oppegård syd og Kolbotn, som ble tatt i bruk henholdsvis i 1921 og 1922.

Det var mye motgang i den første tida.

Verdenskrigen fra 1914 til 1918 skapte store problemer med å få tak i materiell og til overkommelig pris. Vansker var det også med de nødvendige lån, men i 1917 kunne lyset slås på.

Fram til 1945 gikk utbyggingen langsomt. Det var lite å rutte med utenom det store forsorgsbudsjett og de faste utgiftene. Men de greide iallfall i 1934 å bygge hovedtransformatorstasjonen på Myrvoll.

Den sterke innflyttingen siden 1950-årene har gitt el-verket store oppgaver. Linjenettet måtte utvides og utbedres, flere transformatorer settes opp rundt i bygda så effektiviteten for abonnentene kunne bli best mulig. Likeledes har utbedring av lyset langs veiene hatt høy prioritet.

Elverket er i stadig utvikling, som igjen merkes ved større behov for personell og materiell — kravene som på dette området følger i utviklingens spor må også imøtekommes best mulig.

BYGDEBOK

I oktobermøtet 1947 ble det foreslått valgt en nemnd for å utarbeide en bygdebok. Nemnda besto av kartograf Petersen, herredskasserer W. Bærøe, lærer Bjørkeloe, inkassosjef S. Chr. Ultvedt og kommunesjåfør (m.m.) Rolf Bergan. — Det ble ingen bok den gang, men bare en god del interessante notater som ligger innpakket i kommunens arkiv. Det ser ut for at det meste er samlet av kartograf Petersen.

Men i 1962 ble saken tatt opp igjen. Den 1. juli 1915 ble som tidligere nevnt Oppegård utskilt fra Nesodden som egen kommune. I kommunestyrets møte 15/9 1962 ble det vedtatt å utgi en jubileumsbok til 50-årsdagen 1965.

Til grunn for vedtaket lå en innstilling fra et tidligere oppnevnt utvalg, bestående av direktør Kaare Petersen, avdelingssjef Normann Sand og overingeniør Aasmund Svinndal.

Til å forestå redigeringen og trykkingen av jubileumsboka ble det oppnevnt et nytt utvalg

bestående av ingeniør Sverre Christiansen (formann), banksjef Tor Tidemand-Fossum og stasjonsmester Rudolf Knoph. Som forfatter av boka ble av komiteen engasjert organisasjonsjef Eivind Barca.

Partiets tillitsmenn 1912 — 1972

Formenn

Det har lykkedes å få navnene på alle formenn fra stiftelsen 1912 til 1972. Det har vært en ganske infløkt jobb forresten.

Den første formann var typograf K. Johansen fra 1912 til 1917. Før krigen var det hyppig skifte i formannsvervet. De etterfølgende hadde vervet bare ett år i rekkefølge fra 1918 til 1940:

A. Taubøl, Eugen Johansen, K. Hammerlund Larsen, A. Førster, Karl Dehn, Arnold Johansen, Nils Magnussen, Rolf Syversen, Ingvar Mathisen, A. Alberti og Rudolf Knoph.

Følgende dro lasset som formenn i flere år: J. E. Svendsen 1919-1921 og 1926-1927 i 5 år
Carl Nord 1929-1931 og 1933-1935 i 6 år
Ingvald Hansen 1937-1940 i 3 år.

Det er ganske betegnende at disse 3 også ble kommunens ordførere.

Fra landet ble fritt igjen og partivirkomheten kunne tas opp igjen i 1945 og fram til 1972, skiftet fjorten medlemmer om vervet. Den første var Karl Sverkholt, som i 1947 ble avløst av Lars Larssen i 3 år til 1950. Så hadde Carl Nord og Jacob Conradi vervet i ett år, i 1950 og 1951, Lorang Larsen var formann i 5 år — 1952-53, 1962, 1964-65. I 1963 var O. Normann Sand formann. Helge Hansen formann i hele 5 år 1954-58 pluss et halvt år i 1961. Resten av 1961 overtok nestformannen Arne Thronsen. Så fulgte perioder på 2 år: Asbjørn Andersen 1959-60, Tore Schiefloe 1967-68 og Leif Hovden 1969-70. Finn Norman og Arvid K. Hansen delte jobben i 1971 og i jubileumsåret 1972 er Torgrim Elsrud formann.

Sekretær

Som før fortalt er alle protokollene fra årene før 1940 borte så en har bare få navn fra denne tida.

Den første sekretær var tolloppsinsmann *Juul Abel Olsen*. Så har vi navnene på Henry Steen som var sekretær i 1928 til 1931, Aslaug Jørgensen i 1932 og 1933, Rudolf Knoph i 1934 og 1935, og Karl Sverkholt i 1938.

Bortsett fra årene 1963 og 1964 har vi navnene på alle sekretærene siden 1946. Da fikk *Rolf Bergan* jobben. Han var sekretær i 4 år fram til 1949 og i 1961 og 1962, i tilsammen 6 år. Men ikke bare da — men i alle år siden har han vært en god positiv støtte for partilagene.

Henry Steen hadde vervet 1950-1951, Alf Thoresen 1952-1953, Lars Larssen 1954, Dagny Syversen 1955, Harald Fleiner 1956, Henny Steen Larsen 1957-1958, Åsmund Eriksen 1959, Jarl Pettersen 1960, Liv Buer 1965, Håkon Pettersen 1966-1967, Kåre Solem 1968, Kai Albertsen 1969, Oddvar Tryti 1970-1971 og Knut Granly 1972.

Kasserere:

Vi har fått tak i navnet på den første kasserer fra 1912 — lagermann *Sigurd Jørgensen* og den siste før krigen Magnus Nielsen.

Etter fredsslutningen i 1945 finner en flere navn: Othilie Holm i 1947, Aase Sverkholt 1948, Ernst Kristiansen 1949-1950, Henny Steen Larsen 1951, Randveig Sunstad 1952-1954, Asbjørn Syversen i 4 år 1955-1959, Paul Bjørlo 1960, Leif Johansen 1961-1962, Wilma Andreassen 1966, Erik Strøm Rudaa og Erik Mysen delte 1967, Oddvar Tryti 1968 og Knut Andersen i 4 år — 1969-1972.

Kommunegruppa:

Det har bare lykkedes å finne to gruppeprotokoller fra tida fra 1/1 1946 til 13/4 1964.

Om interessen for å føre referater har dabbet av eller protokollene er blitt borte, skal være

usagt. Det har også forekommet at det har vært fellesmøter av kommunegruppa og representantskapet.

I åra før siste krig ble det ikke spesielt valgt formenn for gruppa. Det var som regel ordføreren, som tok opp sakene — eller viseordføreren. Partiformannen kanskje også.

Fra 1946 er rekkefølgen av *gruppeformenn* følgende:

Nils Myhrene i 1946. Han ble avløst av Ingv. Hansen, som hadde vervet i 6 år.

Normann Sand i 4 år 1952-1955

Alf Thoresen i 3 år 1956-1958

Nils Halvorsen i 2 1/2 år 1959-1961

Erling A. Erichsen et halvt år av 1961

Julius Wivestad i hele 10 år 1962-1971

Paul Engstad i 1972 og sikkert 3 år til.

Gruppe-sekretærer:

Ole Pedersen anskaffer den første protokoll og er sekretær 1946 og 1947.

Dagny Syversen i 4 år 1948-1951 — fine referater.

Hans Aanrud i 5 år 1952-1956

Hugo Tollefsen i 2 år 1957-1958

Harry Karlson i 5 år 1959-1963

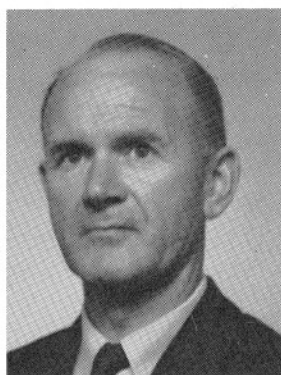
Lorang Larsen i 2 år 1964-1965

Ellers vet en at Rudolf Knoph og Ruth Fjeld var sekretærer.

Rolf Bergan

I mange år sekretær i Oppegård Arbeiderparti. Medlem av redaksjonskomiteen for Oppegård Arbeiderpartis 60 års beretning og mange andre tillitsverv.

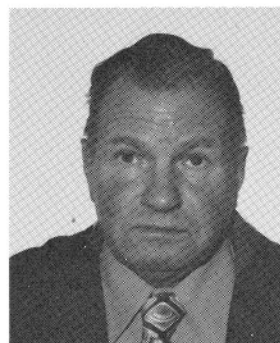
Lars Larssen

Formann i styret i 3 år, 1947 - 50.

Lorang Larsen

Formann i styret i 5 år, 1952-53, 1962, 1964-65.

Asbjørn Andersen

Formann i styret i flere perioder.

ORDFØRERE OG KOMMUNESTYREREREPRÆSENTANTER

Ordførere 1915 — 1972

1915-1922	Harald Johnsen	Arbeiderpartiet
1923-1925	Niels Espeland	Borgerlig felleliste
1926-1928	Antonio Alberti	Arbeiderpartiet
1929-1931	Kristian Horgen	Borgerlig felleliste
1932-1934	Johan Edvin Svendsen	Arbeiderpartiet
1935-1937	Tor Tidemand-Fossum	Borgerlig felleliste
1938-1940 og fra mai 1945	Carl Nord	Arbeiderpartiet
1946-1951	Ingvald Hansen	Arbeiderpartiet
1952-1955	Carl Nord	Arbeiderpartiet
1956-1960	O. Normann Sand	Arbeiderpartiet
1961-1963	Niels Halvorsen	Arbeiderpartiet
1964-1967	Erling A. Erichsen	Arbeiderpartiet
1968-1969	Rolf Presthus	Høyre
1970-	Tore Haugen	Høyre

Oppgård Arbeiderpartis representanter og varamenn i kommunestyret. Som det vil gå fram av oppstillingen, har Arbeiderpartiet ikke alltid hatt flertall alene. Jeg har derfor også tatt med navn og antall representanter til andre radikale partier, som har støttet Arbeiderpartiet ved valg av ordføreren.

Perioden 1915-1916:

Representanter:

Varamenn:

Harald Johnsen
K. Engebretsen
Alfred Sætre
Karl Hansen Varderheim
Peder Engh

Herredsstyret hadde bare 8 representanter.

Perioden 1917-1919:

Representanter:

Varamenn:

Harald Johnsen
Emil Pedersen
A. L. Martinsen
Nils Bakke
Alfred Sætre
Th. Nybro
A. Kristensen
Jacob Kristensen
Oskar Hansen
Julius Pettersen

Marius Olsen
Thoralf Gulbrandsen

Herredsstyret hadde 16 representanter.

Perioden 1920-1922:

Representanter:

Overlærer Martin Gran
Typograf K. J. Johansen
Lærer Haakon Lundegård
Smed Bernhard Pedersen
Sagmester Ludvig Karlsen
Maskinsnekker E. J. Svendsen
Malermester Olaf T. Jahren
Kontorsjef Edvin Hansen Dynna
Blikkenslager Aksel Johansen
Telegrafist Harald Johnsen
Støper Emil Pedersen
Snekker Hans Thv. Bjerke

Varamenn:

Rørlegger Alfred Kristiansen
Forretningsf. Georg Jonassen
Smed Oskar Hansen
Sjåfør Sigvart Brynhildsen
Arbeider Hjalmar Holmsen
Tømmermann Alfred Sætre
Platearb. K. Hammerlund Larsen
Lagersjef Ole Pedersen
Smed Carl F. Braaten
Fru Inga Kristoffersen
Tømmermann Kristian Bræin
Maskinarbeider Hans Ellefsen

Herredsstyret hadde 24 representanter.

Perioden 1923-1925:

Representanter:

Sagverksarb. Nils Magnussen
Lærer Haakon Lundegaard
Skipsbygger Anton Arnesen
Snekker Daniel Eriksen
Vognmann Reinh. Ramsdal
Sementstøper Olaf Kristiansen
Verktøiform. Søren Hansen

Varamenn:

Anleggsarbeider Gustav Gustavsen
Vognsmører Johan Johansen
Platearbeider Oluf Olufsen
Tømmer Jørgen Johansen
Jerndreier Oscar Østgaard
Sjåfør Arnold Johansen
Fru Marie Hammerlund-Larsen

Den sosialdemokratiske liste:

Butikksjef L. M. Aks
Maskinsnekker E. J. Svendsen
Ordfører Harald Johnsen
Inspektør R. Gulbrandsen

Verksm. Olaf T. Jahren
Børstebindearb. Harald Olsen
Reisende Ole Pedersen
Forretningsfører Georg Jonassen

Herredsstyret hadde 24 representanter.

Perioden 1926-1928:

Representanter:

Forretningsfører A. Alberti
Platearbeider Oluf Olufsen
Høvleriarbeider Ole Torkildsen
Høvleriarbeider Nils Magnussen
Platearbeider Anton Arnesen
Vaktmester Einar Sandberg
Støper Emil Pedersen
Lærer Haakon Lundgaard

Varamenn:

Arnold Johansen
Fru Martha Olufsen
Vognmann Reinh. Ramsdal
Fru Karoline Holgersen
Jernbanekontorist Jens Winther
Murer Karl L. Olsen
Ølkjører Edvin Bye
Maler K. Kristoffersen

Den sosialdemokratiske liste:

Maskinsnekker E. J. Svendsen
Telegrafbetj. Harald Johnsen
Reisende Ole Pedersen
Børstearb. Harald Olsen

Tømmermann Kr. Bræin
Tømmermann Alfred Sætre
Kontorist H. Westby
Banevokter Marius Olsen

Oppegård arbeidere og funksjonærers fellesliste:

Smed Even Olsen

Skipssnekker Daniel Eriksen

Herredsstyret hadde 24 representanter.

Perioden 1929-1931:

Representanter:

Maskinsnekker E. J. Svendsen
Maskinsetter Rolf Kr. Olsen
Sagbruksarbeider Ole Torkildsen
Jernbanekont. Jens Winther
Ølkjører Edvin Bye
Telegrafbetj. Harald Johnsen
Platearbeider Oluf Olufsen
Reisende Ole Pedersen
Disponent L. M. Aks
Forretningsfører A. Alberti

Varamenn:

Vaktmester Einar Sandberg
Vognmester Olaf T. Jahren
Fru Elisa Pedersen
Platearbeider Rolf Syversen
Vedhandler Oscar Gundersen
Snekker Carl Nord
Pensjonist Emil Pedersen
Høvleriarbeider Nils Magnussen
Børstearbeider Harald Olsen
Margarinarb. Nils Christiansen
Høvleriarbeider Andreas Edvardsen

Kommunistpartiet:

Malersvenn Olaf Berntsen

Sersj. Jens L. Østmo
Fru Bodil Pedersen

Perioden 1932-1934:

Representanter:

Maskinsnekker E. J. Svendsen
Sjåfør Aksel Andersen
Jernb.kontorist Jens Winther
Maskinist Alf Knudsen
Høvleriarbeider Karl Hermansen
Maskinsetter Rolf Kr. Olsen
Løsarbeider Hjalmar Holmen
Platearbeider Anton Arnesen
Snektermester Carl Nord
Fru Dagny Syversen
Maskinsetter Victor Bye
Platearbeider Oluf Olufsen
Faktor Henry Steen

Varamenn:

Bryggeriarbeider Johan Bauer
Byggmester Kr. Bræin
Sagbruksarbeider Ole Torkildsen
Tømmer Johan Jensen
Børstearbeider Harald Olsen
Fru Klara Skibnes
Murarbeider Olaf Syversen
Banevokter Andreas Foss
Platearbeider Thorstein Myrvang
Maler Selmer Sørensen
Fru Agnes Knudsen

Perioden 1935-1937:

Representanter:

Jernb.kontorist Rudolf Knoph
Maskinist Alf Knudsen
Platearbeider Anton Arnesen
Tømmermann Johan Jensen
Fru Dagny Syversen
Snekkermeister Carl Nord
Maskinsetter Rolf Kr. Olsen
Høvleriarbeider Karl Hermansen
Ekspeditor Magnus Nielsen

Varamenn:

Faktor Henry Steen
Kontrollør Aksel Andersen
Skogsarbeider Alf Johansen
Sagbruksarbeider Ole Torkildsen
Platearbeider Kristian Holgersen
Lagerarbeider Oscar Kristiansen
Agent Olav Særvoll
Fru Klara Skibnes
Tapets. Henry Kristiansen

Oppegård Arbeiderparti (opposisjonen):

Vaktmester Einar Sandberg
Bryggeriarbeider Johan Bauer

Maskins. Victor Bye
Murer Ingvar Michelsen
Fabrikkarbeider Ingvald Hansen
Snekker Karl Sverkholt

Perioden 1938-1940:

Representanter:

Møbelsnekker Carl Nord
Fru Dagny Syversen
Jernb.eksp. Rudolf Knoph
Bygn.snekker Karl Sverkholt
Tømrer Johs. Karlsen
Skofabrikkarbeider Ingvald Hansen
Telegrafist Ingvald Blegen
Bestyrer Lars Larsen
Fru Klara Skibnes
Vaktmester Magnus Nielsen
Maler Alf Kirkeng
Slakter Bjarne Thu

Varamenn:

Tømrer August Berntsen
Småbruker Harald Stubberud
Høvleriarbeider Karl Hermansen
Fru Sigrid Karlsen
Veiarbeider Martin Wengard
Anleggsarbeider Frank Haugen
Høvleriarbeider Ole Torkildsen
Formann Hans Hansen
Fru Sigrid Steen
Snekker Thorvald Arnesen
Bygn.arbeider Nils Magnussen
Fru Marie Olsen
Arb. Erling Aas
Bokb. Marinius Brastad

Det lovlig valgte herredsstyre ble avsatt desember 1940 og trådte første i funksjon igjen mai 1945.

Rudolf Knoph. Medlem av flere kommunestyre både før og etter krigen — varaordfører 1938-1940. Formann i styret 1936-1937 og sekretær i flere år. Før krigen medlem av skolestyret, forsyningsnemnd, forliksråd med mere. 1960-1972 formann i bibliotekstyret. I to perioder fungerende kinosjef. Medlem av redaksjonskomiteen for partiets 60 års beretning.

Perioden 1946-1947:

Representanter:

Tapetserer Nils Myhre
Sekretær Ingvald Hansen
Husmor Dagny Syversen
Telegrafist Paul Bjørlo
Kontorist Arvid Leira
Forretningsfører Ole Pedersen
Snekker Edgar Johannessen
Kasserer Trygve Sabel
Slakter Bjarne Thu
Byggm. Kristian Bræin
Formann Ernst Kristiansen

Varamenn:

Mek.arb. Jacob Conradi
Bruksarb. Ludvig Karlsen
Snekker Trygve Sunstad
Husmor Sigrid Steen
Husmor Agnes Kjellquist
Kontrollør Aksel Andersen
Landarb. Alf Johansen
Husmor Svanhild Thoresen
Husmor Palma Dillevig
Telegrafist Nevander Larsen
Vedhandler Oskar Gundersen
Elektriker Walther Larsen
Bygn.snekker Gunnar Arnesen

Norges kommunistiske parti:

Jernb.eksp. Erling Tornås
Sveiser Asbjørn Andersen
Husmor Anna Brastad

Feiermester Rolf Berg
Smed Einar Kristiansen
Husmor Gunhild Sjøli
Cand.jur. Erik Nord
Malerform. B. K. Kolrud

Alf Johansen, Svartskog. I mange år trofast partimedlem og formann for den lokale forening. Møtte i flere kommunestyre møter som varamann.

Perioden 1948-51:

Representanter:

Forretningsfører Ole Pedersen
Sekretær Ingvald Hansen
Formann Jacob Conradi
Instrumentm. Hans Aanrud
Mekaniker Aksel Kjensli

Varamenn:

Kasserer Trygve Sabel
Byggmester Kr. Bræin
Formann Ernst Kristiansen
Dekorasjonsmaler Willy Eriksen
Typograf Leif Brastad

Husmor Dagny Syversen
Vedhandler Oscar Gundersen
Husmor Sigrid Steen
Forretningsfører Lars Larssen
Snekker Alf Johansen
Snektermester Carl Nord

Verkstarb. Reidar Martinsen
Husmor Svanhild Thoresen
Husmor Palma Dillevig
Maler Alf Kirkeng
Husmor Aslaug Jørgensen
Sjåfør Johan Helgestad
Fabrikkarb. Rolf Jøransen
Kirketjener Harald Stubberud

Norges kommunistiske parti:

Jernb.eksp. Erling Tornås
Husmor Anna Brastad
Feiermester Rolf Berg

Smed Einar Kristiansen
Arbeider Frank Hille
Husmor Martha Wiborg

Perioden 1952-1955:

Representanter:

Snektermester Carl Nord
Snekker Alf Johansen
Formann Jacob Conradi
Avd.leder O. Normann Sand
Instrumentm. Hans Aanrud
Husmor Sigrid Steen
Kasserer Knut Andersen
Overmontør Alf Thoresen
Verksmester Hans Thoresen
Kasserer Trygve Sabel

Varamenn:

Materialforvalter Arne Holm
Formann Johnny Kjølstad
Maler Willy Eriksen
Jernb.eksp. Paul Bjørlo
Husmor Sigrid Andersen
Snekker Lorang Larsen
Kommunearbeider Nils Magnussen
Husmor Henny Steen Larsen
Kommunegartner Ingvar Netting
Tømrer Birger Berntsen
Sjåfør Johan Helgestad
Salmaker Trygve Gulbrandsen

Oppegård kommunistiske parti:

Feiermester Rolf Berg
Smed Einar Kristiansen

Husmor Anna Brastad
Oppmåler Eivind Wik
Husmor Martha Wiborg
Bygn.arbeider Per Bunes

Perioden 1956-1959:

Representanter:

Avd.leder O. Normann Sand
Husmor Dagny Syversen
Overmontør Alf Thoresen
Skogsoppsynsmann Alf Johansen
Major Erling A. Erichsen
Kommunegartner Ingvar Netting
Håndv.form. Hugo Tollefsen
Snekterm. Carl Nord
Byggm. Thv. Arnesen

Varamenn:

Verkstedformann Asbjørn Andersen
Områdesjef Odd Engh Johansen
Skipstømrer Birger Thorkildsen
Husmor Sigird Arnesen
Snekker Trygve Sunstad
Lastebileier Kristian Dillevig
Kommunearbeider Nils Magnussen
Tømmerformann Helge Hansen
Forretningsfører Ole Pedersen

Maler Alf Kirkeng
Husmor Margit Johansen
Byggmester Reidar Engebretsen

Forretningsfører Lars Larssen
Lektor Asbjørn Sætorp
Husmor Aslaug Jørgensen
Radiomontør Dagny Nilsen

Oppegård kommunistiske parti:

Feiermester Rolf Berg

Maskinsnekker Reinholdt Finstad
Husmor Anna Brastad

Perioden 1960-1963:

Representanter:

Åvd.leder O. Normann Sand
Jernb.fullm. Nils Halvorsen
Major Erling A. Erichsen
Lærer Julius Wivestad
Cand.jur. Carl H. Guldbakke
Jernb.fullm. Paul Bjørlo
Typograf Jan Erik Andersen
Kontorist Harry O. Karlsen
Sosijsjef Arvid Leira
Vognvisitør Asbjørn Andersen
Butikksjef Kaare Pretorius
Fullm. Åsmund Eriksen

Varamenn:

Husmor Anna Negaard
Overmontør Alf Thoresen
Grabbfører Arne Karlsen
Tegner Hugo Tollefsen
Formann Arne Trondsen
Husmor Dagny Syversen
Tømmer Alf Johansen
Pensjonist Hans Aanrud
Husmor Henny Steen Larsen
Husmor Tove Mo
Bryggeriarbeider Asbjørn Syversen
Lastebileier Kr. Dillevig
Tømmerm. B. Thorkildsen
Tømmer Helge Hansen

Oppegård kommunistiske parti:

Husmor Anna Brastad

Sjåfør Thor Ottesen

Fra perioden 1960-1963 har kommunestyret 25 representanter.

Perioden 1964-1967:

Representanter:

Oberstl. Erling A. Erichsen
Lærer Julius Wivestad
Statistiker Anna Negaard
Platearb. Jarl A. Pettersen
Planlegger Alf Thoresen
Sekretær Åsmund Eriksen
Disponent O. Normann Sand
Org.ass. Bjørn Engebretsen
Jernb.fullm. Nils Halvorsen
Grabbfører Arne Karlsen
Elektriker Per Kjølstad

Varamenn:

Formann Odd Sjøvold
Skipstømmer Birger Torkildsen
Bilmek. Kaurin Kristiansen
Overkond. Ivar Elgstøen
Verkstedarb. Modulf Tollefsen
Husmor Edel Torsrud
Husmor Henny Steen Larsen
Eksp. Gerd Sunstad
Journalist Bjørn E. Eriksen
Vaktmester Leif Johansen
Husmor Else Engebretsen

Modellsnekker Lorang Larsen
Syerske Liv Margareth Buer
Stasjonsmester Rudolf Knoph
Kontorist Harry O. Karlsen

Kartgrafiker Harald Fleiner
Vaktmester Rolf Bergan
Kasserer Knut Andersen
Trygdesjef Lars Larssen
Presstøper Jens Hagen
Bygn.snekker Henry Søfteland

Oppegård sosialistiske folkeparti:

Flykaptein Lief Hovden
Vaktmester Gunnar Leira

Rep. Georg Johansen
Tlf.montør Reidar Grinde
Sveiser Reidar Merli

I perioden 1964-1967 har kommunestyret 35 representanter.

Perioden 1968-1971:

Representanter:

Org.ass. Bjørn Engebretsen
Avd.leder Odd Egil Andersen
Lærer Julius Wivestad
Statistikker Anna Negaard
Sekretær Åsmund Eriksen
Oberstl. Erling A. Erichsen
Jernb.fullm. Inger Andresen
Jernb.fullm. Paul Bjørlo
Disponent John M. Sørgaard
Arb.leder Erik Strøm Rudaa
Jernb.fullm. Ruth Fjeld
Sekretær Haakon Pettersen
Journalist Øivind Madsen
Salgsleder Erik Mysen

Varamenn:

Lok.elekt. Torgrim Elsrud
Radiofullmektig Knut Granly
Ekspeditør Ole Engrønningen
Lagerf. Willy Clausen
Elektriker Per Kjølstad
Formann Jarl A. Pettersen
Fullmektig Erling Gulbrandsen
Modellsnekker Lorang Larsen
Jernb.fullm. Jørgen Berge
Mekaniker Ragnar Kalland
Rørlegger Per J. Pedersen
Kontrollør Karl Djupeng
Pensj.stasjonsm. Rudolf Knoph
Vaktmester Rolf Bergan
O.kond. Ivar Elgstøen
Verkst.arb. Modulf Tollefsen

Oppegård sosialistiske folkeparti:

Maskinsetter Leif Brastad
Dreier Rudolf Barmo

Arb.formann Ole Hofsvang
Trykker Sverre Solberg
Vaktmester Gunnar Leira
Stud.philol. Mette Haukaas

Perioden 1972-1975:

Representanter:

Disponent Paul Engstad
Husmor Bjørg Simensen
Rektor Audun Ervik
Student Gunnar T. Hansen

Varamenn:

Byråsjef Barthold Malde
Forb.formann Reidar Albertsen
Konsulent Arvid K. Hansen
Lagerformann Ole Thorsrud

Arb.leder Erik Strøm Rudaa
Statistiker Anna Negaard
Skolestyrer Julius Wivestad
Strikkerske Ninni Kjærsmo
Konsulent Bjørn Nasset
Mekaniker Ragnar Kalland
Husmor Astrid Aakervik
Lok.elektriker Torgrim Elsrud
Poståpner Oddvar Tryti
Husmor Inger Nore
Speditør Peder Alf Bredahl

Oberstl. Erling A. Erichsen
Sekretær Haakon Pettersen
Pensj.stasjonsm. Rudolf Knoph
Postbud Alf Helge Martnes
Oppsynsmann Alf Johansen
Student Terje Eriksen
Byggmester Henry Søfteland
Salgsleder Erik Mysen
Husmor Henny Steen Larsen
Disponent Finn Norman
Formann Jarl A. Pettersen
Avd.sjef Oddm. Pettersen
Ingeniør Steinar Gresberg

Oppegård sosialistiske fellesliste:

Lærer Ingrid Negård Andersen
Ungdomsarb. Else Margrethe Jacobsen
Lærer Rolf Sndø

Stud.polit. Stig Grydeland
Sosialkurator Tove Filbak
Faglærer Bjørg Sandboe
Typograf Bård Filbak
Maskinsetter Leif Brastad

Fra perioden 1972-1975 har kommunestyret 41 representanter.

Rolf Presthus (H) ordfører 1968 — 1969

Tore Haugen (H) ordfører fra 1970

Partiets representanter i formannskapet 1972-1975. Ragnar Kalland, Tulla Negaard (lengst ansiennitet), Paul Engstad (gruppeformann), Erik Strøm Rudaa.

*"Agitatoren"
2. aug. 1912*

RÆKKERNE ØKES.

Søndag den 28de juli reiste Holch, Frilstad og undertegnede til Oppegaard st. for at stifte arbeiderparti.

Kredsstyrets formand hr. Frilstad hadde faat en henvendelse om at faa Holch ditut til at holde foredrag, da det der som andre steder hadde gaaet op for arbeiderne, at skulde de vareta sine tarv, maatte det blive gjennom arbeiderpartiet. Der var leiet en stor vakker stue for anledningen, men da foredraget skulde begynde var det saa mange mennesker at man foretrak at holde møtet i det frie. Frilstad aapnet møtet med at redegjøre for hensigten

med det og gav saa ordet til hr. Holch der holdt et greit foredrag. Foredragsholderen redegjorde for de forskjellige punkter i arbeiderpartiets program, paaviste hvordan overklassen hadde stellet med landets politik til fordel for sig selv, men til skade for arbeiderne. Det 1 1/2 time lange foredrag paahørtes med stor interesse og lønnes med kraftig bifald. Forsamlet var ca 100 mennesker hvoraf endel kvinder. Der integnedes 20 medlemmer, men de udtalte med vished at tallet skulde være mange gange fordoblet i løbet av en maaned. Som midlertidig styre til at utarbeide love o. s. v. valgtes: Som formand Oskar Hansen, øvrige styrelsesmedlemmer Karl Hansen, B. Iversen, A. Hagen og Alfred Sæthre. Der tegnedes en hel del abonenter paa „Agitatoren”.

Karen Egeberg.

Møte i Kullebund. Ny partifordeling.

I øsende regnveir kom undertegnede og Carl Øien fra Kristiania sist søndag til Kullebund for at danne det egentlige Oppegaards arb. parti. Ved Oppegaards st. er der dannet kredsforening og en av de første søndage dannes en forening ved Baalerud. Saaledes er Oppegaard indelt i 3 distrikter.

Vi var noget mistrøstige over det voldsomme stygge veir og var forberedt paa at skulle reise hjem med uforrettet sak: men det viste sig at interessen for vor sak var mere om at gjøre, end en vaat trøie. En halv time efter den berammede tid havde vi fuldt hus og det skal vise sig paa valgets dag at høre har regnet feil naar de tror at de fremdeles skal beholde Bærum og Follo. I dette distrikt har vi nu efter mange aars ihærdig arbeide faat en masse interesserte og ivrige partifæller der virkelig forstaar sin stilling som arbeiderpartiets folk, og det er det gode at det ikke bare var mændene men ogsaa kvinderne som var med. Da møtet var sat, blev ordet git til hr. Øien der holdt et begeistret foredrag om vort partis politik og de oppgaver det havde sat sig som maal. Han paaviste hvordan høre stelte med satens anliggender, særlig dvælte han ved de store militærbevilgninger. Foredraget motoges med stormende bifald.

Derefter valgtes bestyrelse for partiet. Følgende herrer valgtes.

Formann Typ. K. Johansen, viceformand tobakskjører Johan Bergersen, sekretær toldopsynsm. Juul Abel Olsen, hovedkasserer lagermand Sigurd Jørgensen.

Supleanter J. M. Mikalsen, K. Larsen og Hans Johansen, revisorer O. Gjøvaag og Johan Karlsen med H. Jensen og K. Ekeberg som supleanter. Formanden tiltræder kredsforeningen.

Der ble indtegnet en hel del nye medlemmer, saa medlemsantallet nærmer sig stærkt

hundrede. Partifellerne paastod at inden møte paa Baalerud skulle medlemsantallet overstige hundrede.

Før møtets slut ønsket kredsforeningens formand avdelingen velkommen i rekkerne, i det han gav en oversikt over de tidligere valgresultater og paaviste at det var ikke saameget der skulle til for at vippe høire av pinden.

Derpaa traadte den nyvalgte formand frem og takket foredragsholderen og undertegnede for fremmøtet, han uttalte at Kredsforeningen kan være forvisset om at Oppegaards arb. parti skal bli en av dens bedste avdelinger.

Frilstad

Love

1912

Oppegaards arbeiderparti

1. Oppegaards arbeiderparti består av de i Oppegaard nuværende og senere tilsluttede fagforeninger og kredsforeninger inden Oppegaard og har til formaal at samle kvinder og mænd i Oppegaard til fremme av arbeiderklassens interesser overensstemmende med Det norske arbeiderpartis program. Specielt skal der virkes for ved alle kommunale og statsborgerlige valg at søke skaffet den fyldigst mulige repræsentation til fremme av dette program.

Dette søkes oppnaadd ved:

1. at samle arbeiderne til faglig og politisk organisation:
2. foredrag, diskussion, utbredelse av arbeiderpartiets blade og skrifter samt opstilling av egne kandidater ved alle offentlige valg.
2. Som medlem av partiet kan optages enhver mand og kvinde over 15 aar samt alle organiserte foreninger, der anerkjender partiets program.

3. Fagforeninger og kredsforeninger, der er tilsluttet partiet betaler i kontingent 30 øre kvartalet pr. medlem: likesaa kvinder, der enkeltvis indmeldes. For mænd, der enkeltvis indmeldes, er kontingenten 50 øre kvartalet (kan ogsaa betales med resp. 15 og 10 øre maaneden), der indbetales forskudsvis til underkassererne.

5. Partiets bestyrelse (fællesutvalget) består av formand, viceformand, sekretær og hovedkasserer, der vælges paa generalforsamlingen, samt av en repræsentant fra hver av de partiet tilsluttede foreninger.

Paa generalforsamlingen vælges likeledes 3 suppleanter for styret og 2 revisorer med suppleanter samt rodeforstandere og underkasserere i saa stort antal som findes nødvendig.

6. Over alle bestyrelsens og partiets beslutninger føres protokol, der oplæses paa hver generalforsamling. Kassereren fører medlemsprotokol og kassabok samt paaser, at kontin-

genten indløper i rette tid fra underkassererne.

7. Ordinær generalforsamling holdes hvert aar i mars maaned. Her avlægges beretning om partiets virksomhet, fremlægges regnskap i revidert stand samt foretages valg paa bestyrelse med suppleanter.

Forslag, der ønskes behandlet paa ordinær generalforsamling, maa fremsendes skriftlig til bestyrelsen inden utgangen av februar maaned.

Alle forslag, undtagen lovforandringer, avgjøres med almindelig stemmeflerhet. Til lovforandringer utkræves 2/3 flertal av de møtende.

8. Ekstraordinær generalforsamling samt andre møter holdes saa ofte bestyrelsen finder det nødvendig, eller naar en eller flere av de tilsluttede foreninger forlanger det.

9. Ved generalforsamlinger ledes forhandlingerne av formanden. Ved andre møter vælger forsamlingen selv en dirigent.

Love for kredslagene.

1. Kredsforeningerne søkes dannet i størst mulig utstrækning og har til formaal at avholde samtalemøter og møter med foredrag, for gjennem disse at opplyse om og redegjøre for sammenslutningens store betydning saavel faglig som politisk.

2. Kredslagenes bestyrelse bestaar av 4 medlemmer, nemlig formand, viceformand, sekretær og kasserer. Kassereren har at indrive kontingenten i sin kreds.

Likeledes vælges 2 revisorer med suppleanter.

3. Gjør et medlem sig skyldig i usolidariske eller for partiet nedværdigende handlinger, har styret i vedkommende kredsforening at forelægge saken paa første medlemsmøte til avgjørelse.

4. De mandlige medlemmer, direkte indmeldt i kredsforeningen, betaler til denne kr. 0.50 i kvartalet, kvinderne 0.30 (kan ogsaa erlægges med resp. 15 og 10 øre maaneden. Kontingenten betales forskudsvis.

5. Et medlem som undlater at betale kontingent for 2 paa hinanden følgende kvartaler, ansees som utgaat og maa indskrives paany for at kunne bli medlem.

6. Formanden sammenkalder styremøter saa ofte det findes paakrævet, leder disse og sammenkalder i samraad med det øvrige styre generalforsamlinger og medlemsmøter og utfører forøvrig det arbeide som er forbundet med formandsstillingen. Viceformanden overtar i formandens mulige fravær dennes gjøremaal.

Sekretæren fører forhandlingsprotokollen, skriver referater til partiorganet og utfører forøvrig det skriftlige arbeide som forefaller.

Kassereren, der utfører det almindelige kassererarbeide, er pliktig til, naar styret eller revisorerne forlanger det, at utlevere regnskapene til eftersyn. Til de ordinære generalforsamlinger forelægges revidert regnskap.

Utbetalinger over kr. 10.00 maa ikke finde sted uten formandens underskrift.

7. Repræsentanter til Akershus amts arbeiderparti og Det norske arbeiderpartis møter vælges inden hver kredsforening i overensstemmelse med nævnte organisationers love.

Likeledes bringer kredslagene mænd i forslag til kommunerepræsentanter og stortingskandidater. Partiets fællesutvalg har dog at træffe den endelige avgjørelse under hensyntagen til de indkomne forslag.

8. Kun paa partiets aarsmøte kan disse love forandres og det med 2/3 flertal av de møtende.

9. I tilfælde opløsning av et kredslag, tilfalder dets eiendele og midler partiets fælleskasse.

Forsorgsunderstøttelse I Oppegård.

Matvarene stiger og lønningene er blitt forhøiet i flere brancher, men de som her i Oppegård er nødt til å gå til forsorgsvesenet har den samme understøttelse som før. I Oslo er den jo blitt en del forhøiet. Hvad er grunnen til at dette ikke skjer også her i Oppegård?

Vi er en familie på 6 personer, 2 voksne og 4 barn, hvorav ett er skolepliktig. Vi får tilsammen 21 kroner pr. uke på lapp. For dette kjøper vi:

3 kg. margarin kr. 4.50, 3 kg. hvetemel kr. 1.04, 1 1/2 kg. farin kr. 0.86, 1/4 kg. kaffe kr. 0.49, 6 kg. rugmel kr. 1.98, 1/2 kg. macaroni kr. 0.50, 1 kg. havregryn kr. 0.44, 1/2 kg. risgryn kr. 0.35, 1 mysost kr. 0.65, 1 mark pultost kr. 0.40, 1/2 kg. potetemel kr. 0.30, melk kr. 4.16, 1 kg. sirup kr. 0.60, Gjær kr. 0.15, 1 kg grønn-såpe kr. 0.55, vaskesåpe kr. 0.30, 10 kg. poteter kr. 1.20 — tilsammen kr. 19.28.

Listen forteller bedre enn ord, at det ikke er rare saker å leve på. Listen er satt opp etter aller minste forbruk. Dette kan enhver husmor som har like stor familie overbevise sig om.

En av de mange.

Utklipp fra Tilsynsprotokollen for fattigstyret i 1937.

JULEBIDRAGET til de arbeidsløse.

Efter ansøknng om kr. 200,00 til jul fra Oppegård arbeidsløses forening, vedtok man på fraksjonsmøte den 26—11—1932 å bringe i forslag på førstkommande herredsstyremøte at der ydes et ekstra julebidrag av kr. 10,00 til gifte og kr. 5,00 til enslige arbeidsløse personer i Oppegård.

Det blev vedtatt at de som hadde stemplet ledig den 6. desember skulde være berettiget til dette bidrag.

Forslaget blev vedtatt med arbeiderpartiets stemmer i herredsstyremøte kort efter. Men da det var utilstrøkkelig flertall blev saken sendt fylkesmannen. Beslutningen blev gjentatt på herredsstyremøte over jul.

Ved behandlingen i herredsstyret blev det av ordfører Svendsen nevnt at dette julebidrag ville koste kommunen 900 kroner.

Hvad skjer så? Jo, ordfører Svendsen fatter egenhendig beslutning om at de arbeidsløse må ha stemplet 29—11—, 6—12 og 13—12 for å komme i betraktning ved utdelingen.

Ved denne manøvre hadde han regnet ut at kommunen vilde spare 300 kroner, da det viste sig at mange av de arbeidsløse ikke hadde stemplet 29—11 og 13—12 på grunn av sykdom og andre forhindringer.

Kommunen sparte altså 300 kroner, mens 30 arbeidsløse familier blev snytt for sin ti-kroning.

Denne manøvre har vakt sterk forbitrelse blandt de arbeidsløse da de fikk kjennskap til ordfører Svendsens fortolkningskunster.

De borgelige partier i Oppegård kan være vel tjent med hr. Svendsens sparsomhet like overfor de arbeidsløse.

Men hvordan stiller saken sig når det viser sig at hr. Svendsen ikke har fulgt herredstyrets vedtak angående julebidraget?

Men kanskje det ikke er så nøie med loyaliteten likeoverfor fattede beslutninger når man bare kan spare kommunen for noen få usle kroner til de arbeidsløse.

